పండితారాధ్య చరిత్ర

పురాతన ప్రకరణము

మల్లికార్జున

పండితారాధ్యచరిత్ర

పురాతన ప్రకరణము

శ్రీవృషాధీశ సంచితదయా[౧]భావ
భావుకమంత్రీశ [౨]పాల్కురికి సూర
యంత వెండియుఁ బండితారాధ్యదేవుఁ
డంతకాంతకమూర్తి య స్లోకనాఁడు
క్షిప్రంబ తానును శిష్యవర్గంబు
సుప్రభాతమున నుత్సుకత మేల్కాంచి
మసలి చుక్కలు [౩]కాంతి మాయకమున్న
యసమశంఖధ్వను లలరక మున్న
యభవాలయంబుల నలరుదీపములు
ప్రభ సెడి వెలువెల్లఁ [౪]బాఱకమున్న
పరగువెన్నెల [౫]వరపర గాకమున్న
సరసిజంబులు మొగి విరియకమున్న

---

౧. పాంగ. ౨. పాల్కురి. ౩. దివి. ౪. వెలవెల. ౫. వరంపర.

జిగిసెడి కలువలు మొగుడకమున్న
మొగిఁ జకోరములు నోరూయకమున్న
చొక్కి యొక్కొక్క [1]యెడ సుఖియింపఁ దలఁచి
జక్కవల్ గవగూడఁ జనకటమున్న
దినమణి దన పూర్వదిక్సతిమీఁద
మనసెత్తి [2]పదపొరి మఱవకమున్న
తొలుకోడి గనువిచ్చి నిలిచి మైవెంచి
జలజల ఱెక్కలు సడలించి [3]నీల్గి
గ్రక్కునఁ [4]గాలాఁచి కంఠంబు విచ్చి
ముక్కున [5]నీఁకలు [6]నక్కొల్పి కడుపు
[7]వెక్కించి మెడసాఁచి నిక్కి మిన్ సూచి
కుక్కుఱోక్కోయని కూయకమున్న
ప్రబ్బతనాథ ప్రబ్బతనాథ యనుచు
[8]నుబ్బి [9]నీరొక్కొళ్లు గూయుడుగకమున్న
ననురాగలీల నాత్మారామమునకుఁ
జని పుష్పములు గోయు సమయంబునందు
వూని కించిద్దళంబున శివుఁ బూన్పఁ
గా నమరేంద్రత్వ మీనుచున్నట్టి

---

౧. చోట. ౨. పదవాళి. ౩. నీడి. ౪. గాలార్చి. ౫. నీకెలు. ౬. సిక్కొల్పి. ౭. జెక్కించి. ౮. కుఱ్ఱని. ౯. నుబ్బియుఁగోళ్లు.

"[1]పరమమహాత్త్వసంపద గలయట్టి
కరవీరపుష్పముల్ గలియంగఁ గోసి,
శ్వేతున కొకపువ్వు సేతప్పి పడుదుఁ
బ్రీతితో [2]నీశ్వరార్పిత మన్నమాత్రఁ
[3]గావలుఁ డనక మోక్షం బిచ్చినట్టి
[4]చేవంతిపుష్పముల్ సెచ్చెరఁ గోసి,
చేతుల శివునందు నేతు లుట్టఁగ వి-
నీతులై పూన్ప దుర్జాతులనైన
ఖ్యాతులకెక్కఁ సజ్జాతులఁ జేయు
రీతులు గల [5]విరజాదులఁ గోసి,
ముక్కంటి పాదాబ్జముల [6]కర్థిఁ దమ్ము
నెక్కించుమనుజుల నిలఁ దమయట్ల
తెల్లంబు నిర్మలతేజిష్ణుఁ జేయు
మల్లికాపుష్పముల్ మాపటి కునిచి,
యాదటఁ దొలుమేన నంబార్ధదేహు
పాదాబ్జములఁ బూన్పఁ [7]బడయుదుఁ గీడు
జాతులనైనను సన్మతి నగ్ర
జాతులుగాఁ జేయు జాతులు డాఁచి,

౧. పరగు. ౨. దాశివా. 3. గాముకు. ౪. చేమంతి; సేవంతి. ౫. విరిజాతుల. ౬. కును. ౭. బడుదును.

త్రెంచివైచిన చెంచుదేవుని పురికిఁ
బంచిన మారేడుఁబత్తిరిఁ గోసి,
యర్కపదంబు దా హరుఁ బూన్ప నిచ్చు
నర్కపుష్పంబు లత్యర్థితోఁ గోసి,
కనకపుష్పసహస్రమున కెనయైన
కనకపుష్పంబు లాకాంక్షు[౧]మైఁ గోసి,
హరి యొక్కపువ్వునకై తనకన్ను
సరిసేసి శివుఁ బూన్పఁ జక్రంబుఁ గన్న
నప్పాడ శివునిచే నిప్పించి మహిమ
నొప్పారుఁ దామర లొకకొన్ని గోసి,
యెల్లపుష్పంబుల నుల్లసమాడు
నల్లఁగల్వలు సమున్నతిఁ గొన్ని గోసి,
పరిమళావృత భృంగపక్షోపనిహతిఁ
[౨]జిరిగిన తేకులు ఛిద్రపుష్పములు
సుడిసి తుమ్మెదలు పుప్పొడి గ్రోల వదలి,
పడియున్న యా స్వయంపతితపుష్పములు
[3]దనపసరులఁ దేంట్లు ద్రావ లా[౪]వెడలి
మొనలు[౫]వోఁ దారిన మొగ్గపుష్పములుఁ

౧. తో. ౨. జిరివిన. 3. దనుబరుసన. ౪. వేది. ౫. లో దాల్చిన.

గడివోవ నళు లానఁగా తేకులెడలి
యుడిదేనైలైన పర్యుషితపుష్పములు
నపవిత్రమని యవి యాదిగాఁ గలుగు
నుపహాతపుష్పంబు లోలి వర్జించి,
భర్గునిఁ బూన్ప నిష్ఫలముల యనుచు
నిర్గంధయుతపుష్పనిచయముల్ దక్కి
యుగ్రునిఁ బూన్ప నయోగ్యంబు లనుచు
నుగ్రగంధపుఁబువ్వు లోలి వర్జించి
యాతతంబుగ బ్రహ్మకై [1]బొంకినట్టి
కేతకిపుష్పముల్ గీడని మాని
యల్లనాఁడు మరున కస్త్రైనయట్టి
మొల్లపుష్పంబుల ట్లొల్లక మఱియు
అక్కజంబుగఁ జెట్టు[2]నంద యున్నని
నొక్కపువ్వున [3]కగు నొక్కఫలంబు
ఆపువ్వుఁ గొనివచ్చి యభవుఁ బూజింప
నేపారఁ గోటివే లిష్టఫలంబు
లనుచుఁ బుష్పము లన్నియును గోసికొనుచు
ననుపక్తి నేతేర నంత నిక్కడను

---

౧. బొంకి. ౨. నందయ్యోనేని. 3. నగు.

పండితారాధ్యచరిత్ర

వెల్లఁగొండ మహాదేవయ్యగారికథ

మహనీయసద్భక్తి [౧]మహి వెల్లఁగొండ
మహదేవుఁ డొక్కింత మసలి మేల్కాంచి
యెవ్వరే నెడనెడ నేఁగి యింతకును
గ్రొవ్విరుల్ గోయుదురో కూడ ననుచు
[౨]దాఁటులుగొని లతాంతంబులమీఁద
[౩]దేఁటుల [౪]పరిగాళ్లఁ ద్రెవ్వునో యనుచు
మలయానిలము వెంట నలి వచ్చివచ్చి
యలిపిండు [౫]ముసరి మట్టాడునో యనుచుఁ
దుమ్మెదల్ నెమ్మి వాతులు [౬]దొల్చితొల్చి
కమ్మని [౭]లేగంపు [౮]గవియునో యనుచు
విచ్చి షట్పదములు వెసఁ గ్రోలి క్రోలి
యచ్చవాసన [౯]వెలివుచ్చునో యనుచుఁ
దనిసన భ్రమరముల్ దఱిఁ బీల్చిపీల్చి
నునుజిగి సూర[౧౦]గొనునో మున్న యనుచుఁ
[౧౧]దొడరి భృంగములు పుప్పొడి రాల్పరాల్పఁ
గడివోయి ఱేకులు గందునో యనుచుఁ

---

౧. మతివెల. ౨. దాంటులు. ౩. దేంట్లపై. ౪. పరిగాండ్ల; పరిబాలి; పరిగాలి. ౫. మసలిముద్దాడునో. ౬. దల్చితల్చి. ౭. లేగుప్పు. ౮. గమి. ౯. పాలి. ౧౦. గొను నోకో. ౧౧. దొడఁగి.

జని పుష్పములు గోసికొని వచ్చునంత-
టన పోవునో శివార్చనము ప్రొద్దనుచు
వంతయుఁ జింతయు వఱలఁ బుష్పముల
కెంతయు సంభ్రమాక్రాంతుఁడై యరుగఁ
గాళ్లు శివార్చోపకరణముల్ దాఁకఁ
గాళ్లను రెండు నక్షణమ గుత్తులకుఁ
౧గడికండలుగఁ గొట్టి కలుషంబు పుట్టి
మృడునిముందఱఁ బెట్టి మెఱవడిఁ ౨బెట్టి
భవమున కొఱ౩గట్టి ప్రతిలేనియట్టి
శివభక్తి దుద౪ముట్టి చింత వోఁదట్టి
యాసలఁ దల౫గొట్టి యఱలేనిగట్టి
౬బాసలు సేపట్టి పరగుచున్నట్టి
౭తెలుఁగు గలంతయు నెఱిఁగి యద్భుతము
దుఱఁగలింపఁగ భక్తి నెఱక లుప్పొంగ
మతి వీరరస సముద్ధతి నుతికెక్క-
నతి సంభ్రమాక్రాంతుఁడై పండితయ్య
వాదలు భృత్యాచార మిదిగాక, భక్తి

౧. 'ఖడిఖండ' అని అన్ని వ్రాతప్రతులును. ౨. వట్టి. 3. గొట్టి. ౪. ముట్ట. ౫. మెట్టి. ౬. బాసయుచే. ౭. తెలుగంత-యును నంత.

యిదిగాక, వీరత్వ మిదిగాక, యుచిత
మిదిగాక, [1]ధన్యత్వ మిదిగాక, నేరు
పిదిగాక, సౌభాగ్య మిదిగాక యనుచుఁ
జనుదెంచి మహాదేవశరణునిఁ గాంచి
కనుఁగవ హర్షాశ్రుకణములు దొరుగ
'నాయయ్య కంటిరా నాతండ్రి కంటి
నాయన్న కంటిరా నాస్వామి కంటి
నిట్టుండవలవదా [2]పుట్టినఫలము
నిట్టుండ వలవదా ముట్టినచలము
తిరుగునే ముట్టిన ధీరుండు గలన
సురుగునే ముట్టిన శూరుఁ డెవ్వలన
బాపురే భక్తప్రతాపవిలాస!
బాపురే భక్తప్రతాప నివాస!
నల్లవో ధర్మసనాతనకీర్తి!
నల్లవో కర్మవినాశనమూర్తి!
వీరభృత్యాచారవిషయైకవర్తి!
[3]చారుభృత్యాచారసంపత్ప్రపూర్తి!
బహుళభృత్యాచార[4]పదచక్రవర్తి!
సహజభృత్యాచారసంయుతానార్తి!

౧. భృత్యత్వ. ౨. ముట్టిన. 3. సార. ౪. పథ.

గహనభృత్యాచారగతభవజార్తి!
విహితభృత్యాచార[1]విషయవిస్ఫూర్తి!
ధీరత నీకొప్పెఁ దెగువ నీకొప్పె
వీరత నీకొప్పెఁ [2]బెంపు నీకొప్పె
సద్వృత్తి నీకొప్పెఁ జలము నీకొప్పె
నుద్వృత్తి నీకొప్పె యుక్తి నీకొప్పె
[3]నెఱవడి నీకొప్పె నేర్పు నీకొప్పె
[4]నుఱుభక్తి నీకొప్పె నుబ్బు నీకొప్పె
నిట్టిభృత్యాచార మిట్టివిచార
మిట్టి సాహసకర్మ మిట్టి సద్ధర్మ
మిట్టి యుదారత్వ మిట్టి వీరత్వ
మిట్టియుద్ధురభక్తి యిట్టియుద్యుక్తి
యీ మహిలో నెన్న నితరుల కున్న-
దే మహాదేవన్న భూమప్రసన్న
సరిలేని భవదీయ చరితంబు జియ్యా
పరులకు నగునయ్యా భక్తాంఘ్రిశయ్యా
యతులభక్తివివేక నుతివావదూక
మతుల కగునె నీక మహి నగుఁగాక
శమితేంద్రియానీక విమలశివైక

---

౧. విషయ. ౨. వెరవు. ౩. నెర. ౪. నురు.

సముదితపరిపాక సౌఖ్యాభిషేక
కరుణాన్వి[1]తాలోక వరభక్తిశూక
విరహితభవిలోక వినమితనాక
పరసమయానీకభంగలుంటాక
పరవాది[2]కులటాక పటుతరశ్లోక
వీరగణపతాక విగతచార్వాక
ధీరగుణాస్తోక ధిక్కృతనాక'
యని గారవించుచు హరభక్తరాజి
కనుషక్తి సాష్టాంగుఁడై ప్రణమిల్లి
మేదినిఁ దనుకలై మృదుమ్రోల నున్న
పాదఖండములకుఁ బ్రణమిల్లి మఱియుఁ
గరకంజముల నెత్తి యురమున నొత్తి
భరమున నెక్కొల్పి శిరమునఁ దాల్చి
'యీపాదములఁ దాల్చు [3]టాపరమేశు
శ్రీపాదములు దాలిచినయట్లు కాదె
యీపాదధూళి దా నాపరమేశు
శ్రీపాదధూళి ప్రసిద్ధంబ కాదె
యీపాదములకును నాపరమేశు
శ్రీపాదములకును జెప్ప వేర్గలదె

౧. తవిలోక. ౨. కుట్టాక; కులఘాక. ౩. డా.

శ్రీపతి గానక చిక్కినయట్టి
యాపరమేశు పాదాబ్జంబు లివియు
నేపొంద నాచంద్రు నిలఁ బ్రాకినట్టి
యాపరమేశు పాదాబ్జంబు లివియు
నోపి గయాసురు వీఁపున నున్న
యాపరమేశు పాదాబ్జంబు లివియు
నాపోవ కబ్జజుం డతిభక్తి నొత్తు
నాపరమేశు పాదాబ్జంబు లివియు
వాపోవ రావణు వడి నొత్తినట్టి
యాపరమేశుపాదాబ్జంబు లివియుఁ
జూపోవ కంధకాసురు మెట్టినట్టి
యాపరమేశుపాదాబ్జంబు లివియుఁ
బైపడి సద్భక్తిపరులు పూజించు
నాపరమేశుపాదాబ్జంబు లివియు
రూపిత వేదాంత రూఢి వెలుంగు
నాపరమేశుపాదాబ్జంబు లివియు
నేపారఁ దీర్థంబులెల్ల వసించు
నాపరమేశుపాదాబ్జంబు లివియు
నాదట మచ్చగా హరిబొమ్మఁ దన్ను
నాదధీచ్యాదుల పాదంబు లివియు

భువనకుఁ గన్నిప్పపాదాబ్జమగును
ధ్రువకీర్తి నొక్కశిరోమణి యట్లు
శరణకోటులకు నీచర[1]ణాంబుజములు
ధర శిరోమణులచందంబులై పరగు
నాపాదములు నూక హరుమీఁది పూజ
నీపాదములపూజ లిచ్చుభక్తులకు
నీపాదపద్మంబు లీక్షించుమాత్రఁ
బాపంబులన్నియుఁ బర[2]పర గావె
యీపాదపద్మంబు లిటఁ దాల్పఁ గనిన
నేపారదే జగద్వ్యాపితకీర్తి
నీపాదధూళిపై [3]నిండుసంతటను
బ్రాపింపదే శుద్ధభక్తిసంయుక్తి
యీపాదములు నుతియించుధన్యత్వ
మాఖోవ కింతంతయన నావశంబె
యని వినుతించుచు నాడుచుఁ బాడు
చును బాదఖండముల్ సూచి మ్రొక్కుచును
లలి నీశ్వరుండు జలకమాడినట్టి
జలముల యెల్లవిషములకు మందు
భ్రమ లేల యొండు శస్త్రవ్రణసంకు

---

౧. ణాబ్జయుగము. ౨. వర. ౩. నిడినయం.

లమునకు దీపతైలంబ యౌషధము
గడువిచిత్రము భక్త గణముల కనుచుఁ
దడయక మృదుదీప తైలంబుఁ దెచ్చి
వడిఁ జేర్చి మును [1]ద్రెంచివైచినయట్టి
యడుగుఃయందు గుల్ఫాంతంబులందు
గ్రక్కనఁ [2]బూసి తునుకలును గుత్తులును
జక్కొల్పి నిగుడించి సంధించి యొత్తి
యాసక్తి భక్తహస్తార్పితభూతిఁ
బూసి పైఁజల్లి యద్భుతము నెక్కొనఁగ
నామహాదేవయ్య యంత భక్తులకు
భూమి సర్వాంగముల్ వొంద మ్రొక్కించి
పాదంబు లీమహాభక్తులు నీకు
నాదటఁ [3]కృపసేసిరన్న లెమ్మనుచుఁ
గరమర్థి[4]తో నెత్తి కౌఁగిటఁ జేర్చి
యసదొంద జనులు ఘే యని జయవెట్ట
ధ్రువకీర్తి మల్లికార్జునపండితయ్య
శివభక్తులకుఁ బ్రదక్షిణము[5]గాఁ బనుప
నెరపి చూపఱు మ్రొక్క నిక్కంబు దక్క

---

౧. ద్రుంచి. ౨. దుత్తునుకలు గుత్తులందు. 3. దయ. ౪. తే. ౫. రా.

హరుదయా[1]లతసుట్ట హర్షంబు వుట్ట
దివిఁ బ్రమథులు సూడ ధృతి [2]దులుకాడ
సవినయం బొంద ప్రసన్నత సెంద
వీరత్వ మొలయ నుదారత [3]వెలయ
ధీరత వెంపారఁ దేజంబు గూరఁ
బరసమయులు [4]వ్రాల బంధముల్ దూల
హరభక్తు లుప్పొంగ సురలు గలంగఁ
బండితయ్య నుతింపఁ బ్రత్యయం బింప
దండితనము వోల ధైర్యంబు సాల
భృత్యత సంధిల్ల బిరుదు వర్థిల్ల
సత్యంబు దనర నాశ్చర్యంబు [5]వొనర
నక్షయకీర్తి వాపక్షయమూర్తి
యక్షణంబునను [6]బ్రదక్షిణంబుగను
నడచె సద్భక్తులు నడచు తొల్లింటి
నడ యిట్టిదని చూప నడచినయట్లు
నడచె నీశ్వరుఁ బ్రసన్నత సేయఁ బూను
నడ యిట్టిదని చూప నడచినయట్లు
నడచె నద్వైతుల నడుదల మెట్టి

౧. రతులుట్ట. ౨. దొలు; మలు. 3. మె. ౪. గూ. ౫. లా.
౬. బ్రత్యక్షంబుగాను.

నడచుమార్గముఁ జూప నడచినయట్లు
నడచెఁ గర్మంబులు నరములై పర్వ
నడచుమార్గముఁ జూప నడచినయట్లు
నడచె భవాంబుధిఁ [1]గడకాలఁ దన్ని
నడచుమార్గముఁ జూప నడచినయట్లు
నడచె భక్తగజంబు గడుమదోద్వృత్తి
నడచుమార్గముఁ జూప నడచినయట్లు
నడచెఁ గ్రాలుచు నపునర్భవసరణి
నడచుమార్గముఁ జూప నడచినయట్లు
దెల్లంబుగా మహాదేవయ్య యంతఁ
దొల్లింటియట్ల యద్భుతలీలఁ దనరఁ
గొంకులువోక లోవంకలు గాక
పొంకంబు దప్పక పొందులు సెడక
కుదికిలంబడక, యెక్కుడు గాక, బిగువు
వదలక, యదికిన[2]వాయి [3]సొప్పడక,
నెత్తురు లూరక, నెఱి నీచు[4]వోక,
గుత్తులు వొంగక, [5]గొట్టింత లేక
గ్రక్కిఱువడక, నరంబులు స్రుక్క

౧. నడగాల. ౨. వరుస; వాటు. 3. సూపడక. ౪. (బోక.
౫. నెత్తింత.

కొక్కరోమము దుల్ల, కక్కజంబగుచుఁ
బాదముల్ దొల్లింటి భాతిన యమర
నాదట భక్తగణాళి హర్షించి
ముట్టినచోఁ బ్రాణముల కాశపడక
దిట్టమై పాదముల్ దెగఁగొట్టికొన్న
యీమహాదేవయ్య యిద్ధమహత్త్వ
మేమనికొనియాడ నేమి వర్ణింప
నప్పుడు దుత్తునకలైనపాదమ్ము
లొప్పార శివునిచే నిప్పించినట్టి
యూర్జితపుణ్యుఁ డుపార్జిత యశుఁడు
దర్జితాఘుఁడు మల్లికార్జునపండి
తారాధ్యులమహత్త్వ మది యెట్లు వొగడ
గౌరీశ్వరుఁ[౧] డెఱుంగుఁ గాక యిద్ధరణి

కళియంబ కథ

మున్న ఱువత్తురి ముప్పురలోన
నెన్నంగఁ[౨]బడిన మాహేశ్వరోత్తముఁడు
ననఘుండు గళియంబ యనుగణనాథుఁ
డనయంబు జంగమార్చన సేయునెడను
నెప్పుడు జంగమం బేతెంచు నింటి

---

౧. డేయొర్గు. ౨. బడ్డ.

కేశవుడు దా ముట్టి యడుగులు గడిగి
పాదోదకంబులు ప్రాశించికాని
యేదెనఁ గావింపఁ డితరసత్క్రియలు
నాదట భక్తపాదోదకం బీశు
పాదోదకములకు ఫల మెక్కుడనుచు
నాదట భక్తపాదాంబుసేవనము
నాదిమలత్రయ హారణహూ ననియు
నాదట భక్తపాదోదకంబులు భ-
వాదిరోగములకు నౌషధం బనియు
నసమాత్మభక్త[1]దివ్యాంఘ్రిజలంబు
లసమపాతకరాసు లడఁగించుననియు
నఖిలేశుభక్తదివ్యాంఘ్రిజలంబు
లఖిలధర్మంబుల కాలయం బనియు
నారుద్రభక్తదివ్యాంఘ్రిజలంబు
భూరిసంపదలకుఁ బుట్టినిల్లనియుఁ
బరమేశుభక్తుల చరణోదకంబు
వరగ దృష్టాదృష్ట ఫలహేతు వనియు
సర్వేశుభక్తుల చరణోదకంబు
సర్వజంతువులకు [2]నిర్వాహ మనియు

---

౧. జనా. ౨. నిర్వాణ.

సకలేశుభక్తుల చరణోదకంబు
సకలతీర్థములకు జనయిత్రి యనియుఁ
బలుతీర్థములఁ గ్రుంకఁ బఱచుటకంటె
నిల భక్తపాదాంబువులు గొను టుఱువు
నెట్లన్నఁ దీర్థంబు లేఁగుట భార
మట్లునుఁగాక స్వర్గాదిఫలంబు
లారుద్రభక్త పాదాంబువుల్ ద్రావ
భారమేమియు లేదు ప్రాపించు ముక్తి
యరయ క్షీరోదకన్యాయ మన్మాట
వరపరనయ్యో నీపాదోదకంబు
ద్రావినప్రాస్యముఁ దల్లిచన్బాలు
గావునఁ బాదోదకమ యెక్కుడనియుఁ
బ్రవిమల¹మగుభక్తపాదోదకంబు
శివతీర్థమని శ్రుతుల్ సెప్పెడిఁగాన
నివ్వటిల్లఁగ భక్తనిచయపాదాంబు
లెవ్వని ధన్యుగా నేప్రొద్దుఁ జేయు
నివ్వటిలఁగ భక్తనిచయపాదాంబు
లెవ్వనిచే భజియింపంగఁ బడును
నివ్వటిలఁగ భక్తనిచయపాదాంబు

౧. మతి.

లెవ్వని[౧]కిని మనోహృద్య[౨]మై యొప్పు
నివ్వటిలఁగ భక్తనిచయపాదాంబు
లెవ్వని[౩]వంశసమృద్ధిఁ బ్రాపించు
నివ్వటిలఁగ భక్తనిచయపాదాంబు
లెవ్వని కిచ్చు నభీష్టార్థసిద్ధి
నివ్వటిలఁగ భక్తనిచయపాదాంబు
లెవ్వనియందు ప్రహృష్టతఁ బరగుఁ
బోఁడిగా నిన్నిటఁ బొలుపైనయట్టి
వాఁ డీశుఁ డీశుండు వాని భావించు
వానిచేతన వ్రాలు వానికై క్రాలు
వానివలనఁ జిక్కు వానికి డక్కు
వానియంద వసించు వలపార ననియు
మానిత సద్భక్తిమహిమ దుల్కాడ
[౪]వానికిఁ బ్రతివోల్ప [౫]వసుధ వా గలదె.
పూని పాదాంబువుల్ పొలు పేమిసెప్ప
గుఱి పుణ్యములకెల్లఁ గొనియాడ ననుచు
నఱలేక భక్తపాదాంబువుల్ దాల్చు
డిదియ నేమంబుగా నిలఁ బ్రవర్తిప
నది యొక్కువాఁడు భక్తాలి యే తేరఁ

---

౧. కై. ౨. త్యమొసగు. ౩. వలన. ౪. దానికి. ౫. ధరనెన్నఁ.

బాదముల్ గడుగంగ బానిసకొడుకు
నాదట జంగమంబై యేఁగుదెంచి
పాదముల్ [1]సాఁచ దద్భక్తుండు నతని
నాదిదేవుండ కా నర్థి [2]గుణించి
పాదంబు లత్యంతభక్తితోఁ గడుగఁ
బాదాంబువులఁ బోయుపడతి వీక్షించి
మన సిరియక కొడుకు మల్లండు మల్లఁ
డనుమాన మొక్కింతయును వల దిపుడ
చని తల గొరిగించికొని వచ్చినాఁడు
వని సేయనోపక భక్తుండు వీఁడె
యిట్టేల చూడవా యీసన్న కాళ్లు
వట్టి కడిగె దెంత బ్రమసితే చెపుమ
మహి భక్తి కూఁతయే మల్లని కాళ్లు
నిహపరంబుల కూఁతయే వీని కాళ్లు
కాయంబుతోడ నకైలాసమునకుఁ
బోయెదే చోడఁడు వోయినభంగి
వనితయు నీవు నీశ్వరుపురంబునకుఁ
జనియెదే గుండయ్య సనినచందమునఁ
బురివాడలును నీవుఁ బురహరుపురికి

౧. సూప. ౨. దలంచి.

నరిగదే సిరియాళుఁ డరిగినపగిది
మూఁగినమూఁకతో ముక్కంటి పురికి
నేఁగదే చేరమ యేఁగినపగిది
యిటుగాని నీభక్తి యెఱుఁగంగరాదె
కటకటా! నగరె లోకంబులవారు
వఱకట పెంటల బ్రాతియే బూది
గొఱుగరే తల యొకకొణిదెంటికైన
నంతన జంగమం బనఁ జనునేని
నింతయవస్థ దానేల భక్తికిని
మన్నించి యిప్పు డీపన్న గైకొన్న
నున్నపన్నెఱు వత్తు రిన్నియు నేల
కాళ్లను గడుగు నిన్నాళ్లను నీకుఁ
గాళ్ల నీవెట్టులు గడిగెఁ జిత్తనికిఁ
గడిగినఁ గడుగుదు గాని యేఁ గాళ్లు
గడుగ వీనికి నుదకంబులు వోయ
బంధులు నగుదురు పరమార్థమనుచు
బంధురంబగు చేతి పసిఁడిగలంతి
యవలఁ బెట్టుచుఁ దనయాలిమాటలకు
శివశివా! యని కేలు సెవులఁ జేర్చుచును

---

౧. దు నీవు.

గానవుగాక సాక్షాల్లింగమూర్తి
బానిసకొడుకని భావింపఁ[1] జనునె
రుద్రాపరావతారునిఁ జూచి చూచి
క్షుద్రకర్మి యిటుగూడునే తెగడఁ
గలియుగరుద్రు నిక్కము సూచిచూచి
మలినాంగి ! కూడునే మతిమాలి నుడువఁ
బ్రత్యక్షరుద్రు నేర్పడఁ జూచిచూచి
యత్యనుచిత మాడనగునె దుష్కర్మి
రెండవరుద్రుని క్రియఁ జూచి చూచి
చండాలురాల ! మున్ సనునె నిందింప
రూపుదాల్చిన యీశ్వరుని జూచిచూచి
పాపిరో ! కూడునే పలుమాటలాడఁ
గర్వసంహరు దేహగతి సూచిచూచి
కర్తికిఁ గూడునే కారులాడంగ
జంగమలింగంబు సనఁ జూచిచూచి
వెంగలి ! కూడునే లెంగిగాఁ దలఁప
[2]మల్లీదళముభాతి మసలి మిన్నేఱు
మల్లిగాండ్రకు నెందు పూళ్ళపైఁ గలదె
ఖండమృణాళంబుగతిఁ గిరీటమున

౧. దగునె. ౨. మల్లికాదళభాతి.

ఖండేందుఁ డితరుల కుండునే చెపుమ
మున్నెందుఁ జిటివ్రేల ముద్రిక యగుచు
నున్నాఁడె యహిపుఁ డీపన్నలకెల్లఁ
బాలయుఁ ¹గార్గ్యాగులు లోఁపలి ²మించుఁడునుకో
వ్రాలుపునఁ నొసలిక స్గలపై మత్స్యాలకుఁ
బండిన నేరేటిపంటి భావమున
నుండునే కుత్తుక నొరులకు విషము
ప్రకటింప నిలువుట్టి బానిసకొడుకు
నకు నిట్టి రుద్రచిహ్నాలు సంభవిలునె
మల్లఁడు వీఁడంచు మరిగెదు లెంక
మల్లఁడే శ్రీగిరిమల్లఁడు గాక
నిన్ను నీవెఱుఁగక వెన్నెక్కి క్రొవ్వి
కన్నులఁగానక కఱకంఠుమూర్తి
నొడలు గ్గఁగఁ జూచి యొరునిగాఁ జూచి
జపమతిగాఁ జూచి శఠునిగాఁ జూచి
జనితుఁగాఁ జూచి సంసారిగాఁ జూచి
కొనకొని బానిసకొడుకుగాఁ జూచి
యడుగుల కర్ఘ్యప్రక్షాళ్యంబులు వోయ
కెడసేసినంతన యెఱుఁగమి, దప్పు,

---

౧. సల్యాయులు. ౨. పెగ్గు.

పాతక, మొప్పమి, పాపంబు, దుర్వి-
నీతి, యన్యాయంబు, నేరమి, యెగ్గు,
గర్మ, మధర్మ, మజ్ఞాన, మూగడము,
దుర్మార్గవర్తన, ధూర్తతనంబు,
ద్రోహంబు, దోషంబు, దుష్టుతనంబు
మోహంబు నేకమై ముంచె నిన్నొకట
నేమి సేసినఁ బోవునే కోప మనుచు
భామిని నప్పుడ పడఁగొట్టి, రెండు
చేతులఁ గట్టి, డాచేతఁ దాఁబట్టి,
దాతిపై నిడి, బాడితయు నెత్తి ప్రూఁచి,
మని ¹కట్టులకు మోపి, మానంబు సూపి
మనసిడి యూఁకించి మఱి ప్రేయఁ దడవ
మనికట్టులకుఁ దెగి మఱి మిట్టిపడియె
వనిత చేతులు రెండు దునియలై యంత
మలహరాత్మకుఁ బాదమజ్జనంబునకు
జలములు వోయని చండిచేతులకు
నిది పెద్దయే యంచు మదిఁ గళియంబ
ముదము గోపము దెంపు ముప్పిరిగొనఁగఁ
బడఁతికాళ్లను జల్లి పగ్గంబుఁ గట్టి

౧. కట్లకిడివాపి.

పెడలికి నీడ్పించెఁ దొడఁగి వాచఅవఁ
గులసతి యనియెడు కూరిమి లేక
యిలువడి గలదని యెడ ప్రేమ లేక
ప్రజలఁ గన్నది యను పక్షంబు లేక
నిజ మాప్తురాలను నెన రింత లేక
మతి నభిమాని యక్షమన్నన లేక
హితురాలు దన కను హితమును లేక
మాఁటిమాఁటికిఁ జూచు మక్కువ లేక
యాఁటదానిని జంపు[1] టవినీతి యనక
శివభక్తియుక్తిపెక్కువ సతిచేతు
లవిచారమున నఱ్ఱకయాల నైచుటకు
హరభక్తు లత్యద్భుతాక్రాంతు లగుచు
నెరవిఁగీర్తింతురు నిజ మట్లుకాక
యిసుక లింగంబుగా నిలఁ జేసి నిలిపి
పసులఁ గావఁగఁబోయి పాలు నిత్యంబు
శివునకు క్షీరాభిషేకంబుగాఁగఁ
బ్రవిమలసద్భక్తిఁ బైఁ[2] జీటి పిదుక
నేలరా మొదవులపాల్లెల్ల నేల

౧. టవ. ౨. జీటపిట; జీటిచీటి; జీటిదిటక; జింసఁటిగుక; జంట పిదుక; జీఁటిపిదుక; జింవఁజింప.

పాలు సేసెద వంచుఁ గాలఁ దన్నుడును
దండ్రి యనియెనె ముఱ్ఱ జండేశుఁ డపుడు
గండ్రలుగాఁ గొట్టెఁ గాళ్లను శిరము
నేటపెంట్రిక నిల్పి యిల లింగమనుచుఁ
బాటించి మేఁకలపాలు నిత్యంబు
శివునకు క్షీరాభిషేకంబుగాఁగఁ
బ్రవిమలసద్భక్తిఁ బైజీటి పిదుక
నేలరా మేఁకలపాలెల్ల నేల
పాలు సేసెద వంచుఁ గాలఁ దన్నుడును
దండ్రియనియెనె ముఱ్ఱ దలయును గాళ్లు
గండ్రలుగాఁ గొట్టెఁ గాటకోటండు
నిష్మహి వెండియు నిద్ధసద్భక్తి
సమ్మిళితాచార సార నిష్మవ్వా
ము న్నీశ్వరార్థమై ముద్రింప లోన
నున్న పక్వాన్నాదు లువిదకుఁ గాన
రాకుండఁ దలు పోరవాకిలి సేసి
యాకాంక్షఁ దమకించి యం దొకబూరెఁ
బట్టి తివుచుడు నాపట్టెఁ బోనీక
పట్టి భంజింపదే పరమనిష్ఠురత
మఱియు నట్టుల చోడమండలేశ్వరుఁడు

గఱకంఠభక్తుఁ డఖండితకీర్తి
పరరాష్ట్రపతులపైఁ [1]బడి దండువోవఁ
దరుణి యాచోడభూవరు నగ్రమహిషి
క్షామంబు పుట్టుడుఁ గడు మతిమాలి
కామాంగనాశను గాదెలఁ గొల్చు
దనబంధువులకునుఁ దల్లిదండ్రులకు
మునుమిడి కొలువంగ ముక్కంటి వోయి
యలరెడు మాగాదియలు గొల్చు వెనుక
నిల వీటిఁ బోయె నీ కెక్కడి దండు
మగుడు నావుడుఁ జోడమహిపతి వేగ
మగుడి [2]యింటికిఁ జని మగువ రావించి
కొట్టరు [3]వ్రప్పించి కొలుచు లెవ్వారికిఁ
బెట్టించి తదియేమి పుట్టె నావుడును
దేవ క్షామంబైన దేశముల్ విడిచి
నీవరుపుళ్లెల్ల నిన్ను గుఱించి
[4]యడలుచుఁ దొంటిరాజాన్నముల్ దలఁచి
వడిగాళ్లు మొగములు వాఁచి [5]వచ్చుడును
క్షామమైనను జోడ జనపతి యత్త

౧. బ్రతి. ౨. యపుడు దన ౩. వి. ౪. యడరుచు. ౫. చ.

మామలవారెల్ల [1]మడిసిరి భువిని
నను నపఖ్యాతి నీకగునని [2]నంగ
గొని కొలిపించితిఁ గొలుచు నావుడును
నింతి! నీ పుట్టిన యింటివారయ్యె
నంతయు నేల మాయత్తవారయ్యె
నేల దుర్దశనొంద నిందఱ నవని
పాలురఁ జేసెదఁ బడఁతి రప్పింపు
మనవుడుఁ దమ [3]యిజ్జ లజ్జలవారిఁ
దనవారిఁ దనతల్లిదండ్రులవారి
నరసి కూచయ్య పెద్దయ్యలవారి
నిరుగింటివారిని బొరుగింటివారిఁ
జుట్టాలఁ బక్కాలఁ జోడనికడకు
నట్టున్న భంగిన యతివ రప్పింప
నలరుచు భూమీశుఁ డందఱ నొక్క
యిలుసొర నడిపించి యీశుగాదియల
దొడ్డలుగొన్న యాద్రోహుల కింత
పెద్దగాదని పొంగి తద్ద గోపించి
తుండముల్ దలలు దుత్తునియలుగాఁగ
వండఁ దఱిగినట్లు వారి వధించి

---

౧. మఱచిరి. ౨. దేవ; నాంగ; నాసు. 3. యాజ్ఞ.

గర్భిణియగు నాతిగర్భంబు [1]విచ్చి
యర్భకునకు [2]నింత నలుగుడు మనుజ
నాథ! వేఁడుమటంచు నాతియుఁ బ్రమథ
నాథుఁ డయ్యర్భకునకు నడ్డపడఁగ
భర్గుభక్తుఁడు బంధువర్గంబు నతివ
వగ్గుగాఁ జోడభూవరుఁడు గొట్టండె ?
మఱియును ద్రావిడమండలంబునను
నఱలేని శుద్ధశివాచారపరుఁడు
నరసింగ [3]మొన్నయనా రను రాజు
తరుణి వాల్మీకేశుఁ దా నర్థిఁ జూడ
వచ్చుచు నయ్యుమేశ్వరునకు మీఁదు
పుచ్చిన చెంగల్వపువ్వు మూర్కొనుడు
నా[4]చెల్వ నాసికం బప్పుడ కోసి
వైచుడుఁ బూజారినడుగు రప్పించి
ముట్టినచేయుండ ముక్కేమి సేయుఁ
జెట్టివాఁ డెఱుఁగునే శివభక్తిపథము
నట్టుగాదని పువ్వుముట్టిన చేయి
మొట్టమొదలికిని గొట్టఁడే [5]త్రెవ్వఁ ?

---

౧. ప్రచ్చి. ౨. నల్గునంతన. ౩. మొన్నాఁ; మోనా.
౪. చెలి. ౫. త్రవ్వ; యాపుడ.

గావున లింగజంగమదూషకులను"
బోవంగనిత్తురే పారిగొండ్రు గాక
తల్లిదండ్రులనైన దయలేక చంపఁ
జెల్లు శైవాగమస్థితి విచారింప
రతి 'మాతరః పితరశ్చైవ' యనఁగ
హితు[1]రాం ద్రసఁగవచ్చునే [2]నిందకులను
ననుచు భక్తానీక మాకళియంబ
నను గీర్తిసేయు నయ్యవసరంబునను

పిళ్లనయనారుకథ

లాలితకీర్తి పిళ్లయనాయనారు
శ్రీలింగమూర్తి దేశికగుణాధారుఁ
డతులిత ప్రమథగణా[3]న్వయాచారుఁ
డతిశయశుద్ధశి[4]వైకవిస్తారుఁ
డవికల విధినిషేధాగమదూరుఁ
డవధూతజైన బౌద్ధాది ప్రచారుఁ
డుద్ధతరుద్రసముదితావతారుఁ
డిద్ధప్రతాపన దేకాంగవీరుఁ
డొప్పకంబు దళుకొత్త హేమాసనంబు
ననమమై యొప్పు ముత్యాలపందిరియు

౧. లా. ౨. నిందలకును. ౩. న్వితా; శ్రయా. ౪. వైక్య.

ఘనతరధవళశంఖంబులు [౧]మహిమఁ
జను ధవళచ్ఛత్ర చామరంబులును
నాతత వేదబాహ్యాసమయధూమ
కేతునా మ్రోయు విఖ్యాతకాహళలు
వాతపూరణములు వడిఁ గ్రాలు వృషభ
కేతనానీకముల్ గీత[౨]నాదములు
నేపార నిన్నియు నిద్ధభక్తి ప్ర-
తాపహేతువులయి తనకు నొప్పారఁ
జను దేరఁ గళియంబ నక్కన నెదురు-
నని భక్తిమైఁ జక్కఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి
యెడ్తెఱ మదిగూర నింపుసొంపారఁ
దోడ్తెచ్చి మఱియు భక్తులకట్ల మ్రొక్కి
పాదముల్ గడిగి తత్పాదోదకములు
నాదటఁ బ్రాశించు నవసరంబునను
నింతవృత్తాంతంబు నెఱిఁగి యంతయును
సంతోషచిత్తుఁడై సంస్తుతింపుచును
గళియంబ నందంద కౌఁగిటఁ జేర్చి
కళియంబ కాంత నక్కడకు రావించి
శివదేవు సద్భక్త సింహంబులకును

---

౧. మరియు. ౨. వాద్య

భువి సమస్తాంగముల్ వొంద మ్రొక్కించి
యను[1]పక్తిఁ బిళ్లనాయ్నారు సద్భక్తి
దనరఁ దానును భక్తతతి కట్లమ్రొక్కి
చేతులుఁ దెగిన యచ్చేతులుఁ గూర్చి
భూతి[2]మైఁ జల్లి యద్భుతము నెక్కొనఁగ
"నాతల్లి! నీరెండు సేతులు నెత్తి
భాతిగా మ్రొక్కు మాభక్తుల" కనుడు
హస్తముల్ దొల్లింటియట్ల యొప్పార
మస్తకంబున నెత్తి మగుడయు మ్రొక్క
సకలసమయులు మస్తకతటన్యస్త
ముకుళితహస్తులై మొగిఁ బ్రస్తుతింప
నాయెడ నంత భక్తాళియు మెచ్చి
యీయయ్య మహిమకు నిది యెంత వెద్ద
యరయఁ గుమారుని యంశంబునందు
ధరఁ బుట్టి పార్వతీస్తన్య[3]ప్రసక్తి

వెలమనికథ

సర్వజ్ఞుఁ డనఁబడి జైనబౌద్ధాది
చార్వాక[4]వాదుల గర్వం బడంచి
మధురకు నేఁగుచో మఱి వెల్మఁ డొక్కఁ

౧. రక్తి. ౨. వై. ౩. ప్రశస్త. ౪. జడులను.

డథముఁడై చిరకాల మతివ నర్థించి
యిలట ముండఁగఁ గూఁతు లేడ్వుర మొఱఁగి
పిలిపించి యొరులకుఁ బెండ్లిండ్లు సేయఁ
గడవుట్టుకూఁతురి క్రమమెల్ల నెఱిఁగి
"తడయ కెక్కడకైనఁ దనుగొని పొమ్ము
ఆసాసలన తనయన్నలు నీకు
బాసఁదప్పిరి యొక్క పడుచు నీరైరి"
యనుమ నిర్వురుఁ గూడి యర్ధరాత్రంబు
సనఁజన నతిఘోరసర్పంబు గఱచి
వెలమఁడు సచ్చిన వేనవేల్వ్యాధులఁ
బలవరింపుచునున్న బాల నాలించి
దయవుట్ట నంతఁ బిళ్లయ[1]నాయనారు
వయిపడి యొసఁగఁడే ప్రాణమాతనికి?

వాగీశనైనారు కథ

నిదియునుఁగాక వాగీశనైనారు
సధమలసద్భక్తి సంపద మెఱసి
మృదుచేత నోకకూఁతుఁ బడసి యాబాల
నోడయపిల్లకకాని యొరుల కీననఁగఁ
దనయా[2]వెండియును నంతట మృతివొందఁ

౧. నాయి. ౨. యొంతయు దస్సి తా.

దనబాన యెట్లైనఁ దప్పనీ ననుచుఁ
గడువలోపలఁ బెట్టి వడిఁ బాతి యున్న
యెడఁ బిల్లనాయనా రేఁగుదెంచుడును
నమితసద్భక్తి సాష్టాంగుఁడై మ్రొక్కి
సముచిత సత్కార సంపదఁ దనిపి
యటమున్న తొమ్మిది యబ్దముల్ గాన
ఘటములోపల నెము౧కలు సిక్కియున్న
తనపుత్త్రియెమ్ము లాస్థానమధ్యమున
నునిచి నీ కిడుదని యొకకూఁతుఁ గంటి
౨వచ్చె నా౩బాన నీ కిచ్చితి బాలఁ
జెచ్చెఱ నేమైనఁ జేసికొమ్మనుడు
ననుపక్తిఁ బిల్లనైనారు సద్భక్తి
జనమండలికి మ్రొక్కి చనుదెంచి భక్తిఁ
గల్యంబు దనరారఁ గడువలో నున్న
శల్యముల్ ముట్టి భస్మంబుఁ బైఁజల్ల
ఘటము వెల్వడి యష్ట౪కన్యక నిలిచెఁ
బటురూపగుణహావభావంబు లమర
నటుగాన పిల్లనైనారిమాహాత్మ్య
మిటువంటి దనవచ్చునే యీశ్వరునకు

---

౧. కలచిక్కి. ౨. జచ్చె. ౩. బాల. ౪. కన్నియ.

ననుచు భక్తావళి యద్భుతంబంది
వినుతింప లోకముల్ విభ్రాంతినొంద
నలికేఁగి పిళ్లయనైనారు నాఁడు
గళియంబకాంతకుఁ గరము లిప్పించె
నప్పాట నీపండితారాధ్యదేవుఁ
డిప్పించెఁ బాదంబు లీశుచే [1]నేఁడు
దెల్లంబుగా మహాదేవయ్యగారి
కెల్లవారును జూడ నిల నట్లుఁగాక

దసరయ్య కథ

యసమాఁకుభక్తసంయమి దసరయ్య
యసదృశభక్తిక్రియాధురీణుండు
దరితసంసారుండు దురితదూరుండు
భరితయశుండు సచ్చరితాశ్రయుండు
హింసేతరుఁడు గుణోత్తంసుఁడు శ్రుతివ-
తంసుఁ డాచారవతంసుఁ [2]డుత్తముఁడు
ప్రోత్సారితాఘుఁ డుద్యత్సూనృతుఁడు శి-
వోత్సుకావాసుండు సిత్సుఖాశ్రయుఁడు
ధీరుండు భక్తశృంగారుండు గతవి-
కారుండు లోకానుసారుండు మఱియు.

---

౧. నిపుడు. ౨. డుత్తముఁడు.

స్వీకృతశరణుఁ డూరీకృతాద్యుఁడు దృ-
ణీకృతలోకుఁ డప్రాకృతకర్మి
రమణ దయా దాన శమ దమ యమ ని-
యమ ముఖ్యశైవధర్మములు వాటిల్ల
సంతతగురులింగ జంగమార్చన ని-
రంతరభక్తిమై నాచరింపుచును
హరపూజనార్థమై యర్థిఁ బుష్పముల
కరుగంగ నొకనాఁడు నెరవి దుర్జనులు
నింపార మనయూర నీశ్వరభక్తి
పెంపున వీరలే పెద్దలవారు
జితకోపులై సర్వజీవదయాప-
రత నుతికెక్కు సువ్రతులలే వీరు
నేతఱేఁ దమసుఖం బెఱుఁగక సర్వ
భూతహితము గోరు బుధులలే వీరు
దారు నొచ్చియు నొంపఁ దగవుగా దనక
సైరింపఁ జాలు సజ్జనులలే వీరు
అదిగాక దృష్టించి యది వీరు సూడ
నెదిరిచిత్తంబులు నెట్లానొ యంచు
నొత్తిలి మాటాడ కొరు లెవ్వరేని
నొత్తురోయని తారు నొడువరు సెలఁగి

జంతువు లెడనెడఁ జచ్చునోయనుచు
నంతంతఁ బరికింప కట యడుగిడరు
సెనసి యడ్డమువాఱు జీవులు వడునొ
యనుచుఁ జేతులు వీవరలె వేఁగుచోట
నిన్నియుఁ జెప్పంగ నేల నీయయ్య
మున్ను దానలె పుష్పములుగోయఁ జెట్లు
హా నొచ్చె నొచ్చితి మనకుండఁ జిదుము-
చో నెత్తు రటువంటి సోనలుగాఱు
ని చ్చెట్లు వట్టిన నిట్టువల్కెడిని
ఇచ్చెట్ల నొప్పించు డిది హింస యనుచుఁ
జెలువంబుగాఁ బూలచెట్టులచుట్టు
నలికి గాలికిఁ జాప లడ్డంబుగట్టి
తడవుగా నొండొండ ధరఁ దమయంతఁ
బడిన సుమంబు లెప్పుడుఁ గొనివచ్చి
తా నిట్లు శివుఁబూన్చుఁ గాని యాచెట్ల
నైనను నొప్పింపఁడలె హింసాత్మ,
మిది, సర్వసామాన్య మిది, భక్తు లెడకు
మది భక్తి యెట్టిదో, పాదలు విశ్వాస
మెట్టిదో, యింక నహింసాపరత్వ
మెట్టిదో, సైరణ యెట్టిదో, కరుణ

యెట్టిదో, శాంతత యెట్టిదో, క్షాంతి
యెట్టిదో మన మది యెఱుఁగుద మనుచుఁ
జండి నిశరసభాస్థలి వ్రేలునట్టి
రెండుసేతులు లేని మొండి గావించి
యప్పుడు దల నున్ననైయుండఁ గొరిగి
ముప్పిరియగు దొడ్డమొలత్రాడు గట్టి
తడిపి భస్మము మేనఁ దల మొగంబుననుఁ
గడుదట్టముగఁ బూసి కాల్దోమి కడిగి
వెలయఁగా రుద్రాక్షములు దొడ్డపట్టిక
ములుఁ గట్టి మెఱుఁగెక్కఁ భల్వార్నఁ బ్రామి
రిత్త గద్దెనగరుఁ గుత్తుకఁ గట్టి
మొత్తనివస్త్రముల్ మీఁదను జుట్టి
చక్కఁగా నీక్రియ జంగమవేష
మెక్కించి పురిజను లక్కజంబంద
నొండేమి దసరయ్య యుత్తమాంగంబు
దండ్మై నీరెండు మొండిచేతులను
బొడువుము వెఱవక, పొమ్మను నతఁడుఁ,
'బొడువుఁ డొయయ్య' నావుచు నతఁ డపుడ
నిఱనిఱ నీల్గుచు నిక్కుచు వీఁపు
వెఱిచికొనుచుఁ గాళ్లు విరియఁదన్నుచును

త్రిశా

దనుదానచూచుచుఁ దలయుఁ ద్రిప్పుచును
మునుమిడి[౧] మ్రోయుచు ముఱకటింపుచును
భుజములు విచ్చుచుఁ బొంగుచుఁ దాను
గజిబిజింపుచుఁ జిట్టకంబు లాడుచును
గ్రేళ్లువాఱుచు నీడఁ [౨]గ్రేకటించుచును
బ్రల్లిఁ బల్కుచు వెఱ [౩]మాట లాడుచును
[౪]బండగించుచుఁ గూడఁ బఱచుచు రెండు
మొండులు గిఱుపుచు దండయిచ్చుచునుఁ
గ్రాలుచుఁ బిగియుచుఁ గతులు ద్రొక్కుచును
సోలుచు గాయముల్ సూపుచుఁ గదిసి
శరణార్థి యనఁబోయి నెఱవడి నాల్క
దిరుగక యల్పాయు దీర్ఘాయు వనుచుఁ
జక్కన యంతలో జంగమవేష
మెక్కించికొన్న నన్నెల భజింప
ఓ దసరయగారు ! ఓ దసరయ్య !
యోదసరయలింగ ! యోదసరన్న !
యేమి దేవా మమ్ము నెఱుఁగవే వెనుక
నే మెప్పటంగోలె నేఁగుదేరంగ
లెక్కసేయవు పోక చిక్కవు నిలిచి

---

౧. గ్రే. ౨. కేగరింపు. ౩. పాటబా. ౪. బండ్లిగిల్పుచు.

యొక్కఁడ వోయెద రెటగార్యమునవు
నలుకవు సరకుసేయవు మహాదేవ
మఱసెదు గబ్బింతవలెనటే నీకు
నెల్లెడ నన్ను నీ వెఱుఁగవే మొండి
మల్లలింగం బంద్రు [1]మహి నట్లుఁగాక
నచ్చిన ప్రబ్బతనాథునికొడుకఁ
గ్రచ్చఱ నేమత్తిగాఁడనే చెపుమ
మఱలిచూచినఁ గొంతమానంబు సెడునె
శరణార్థియనినఁ బెంపరుగునే కొంత
గ్రక్కునఁ బఱతెంచి కాళ్లపైఁ బడిన
[2]నక్కిలివడునె నీయయగారితనము
మద[3]మఱి నాతోడ మాటలాడినను
బిద[4]వగునే భక్తి పెద్దఱికంబు
నేల నీకన్నుల [5]యెదిరికి నింత
సాలమో మముఁగాక కేలి సేసెదవు
దయయు సైరణయు శాంతతయు సద్భక్తి
భయమును [6]నయము వినయము నిర్ణయము
గలవాఁడవని చూడఁగావచ్చినట్టి

---

౧. మరియట్లు. ౨. నక్కలి. ౩. ముగ్ధ. ౪. వడు; పసు. ౫. యెదిటికి. ౬. నయమునుభక్తి.

ఫలమెల్లఁ గంటిమి పలుమాట లేల
యంచుఁ దన్నిట్లు [1]ఘట్టించుచున్న
సంచితలింగలాంఛన[2]ధారిఁ గాంచి
కర మజ్ఞుఁడన కతికపటుండు ననక
చిరమదాంధీభూత చేతస్కుఁ డనక
బండఁడనక కడుఁదుండరి యనక
రెండు సేతులు లేని మొండి వీఁడనక
యంగహీనుఁడనక యల్పుండుననక
జంగమ వేషంబు నంగీకరించి
నిండువిశ్వాసంబు నెఱభక్తి కలిమి
నొండెఱుంగక యీశ్వరుండని నమ్మి
దేవమనుష్య చర్మావృతరుద్ర
కావవే తప్పులు గల వనంతంబు
లెఱుఁగమి నాయెడ నెంతేనిఁ గలదు
గఱకంఠసన్నిభ కరుణింపు దేవ
గర్వంబు నాయెడఁ గలదు నిక్కంబు
సర్వజ్ఞసన్నిభ సైరింపు దేవ
వేయపరాధముల్ నాయెడఁ గలవు
గాయజాంతకమూర్తి కరుణింపు దేవ

౧. ఘట్టించు; దండించు. ౨. ధర.

కడుఁగడుఁదప్పులు గలవెల్లఁ బోవ
నడఁచి రక్షింపవే మృడమూర్తి యనుచుఁ
బుడమి నంతటఁ జాఁగఁబడి మ్రొక్కి మఱియు
నడుగుల కెఱఁగ నాయయ్యశిరంబు
ముడివడఁ దన రెండు మొండిచేతులును
బాదుచును వ్రేయుచు నడఁచుచుఁ గూరు-
కొనుచు ఘట్టించుచు [1]గోముకుచుఁ గోప-
మున [2]మోరుమోరులు వోవఁ గొట్టంగఁ
గాఁటులుఁ గంటులుఁ గట్టి శిరంబు
దూఁటులువోయి నెత్తురు [3]ఉలుకంగ
హా నొచ్చె నొచ్చితి నయ్యయ్య యనక
యే నీకుఁ జేసిన యెగ్గేమి యనక
పోనీక [4]తన్నేల పొడిచెద వనక
యానసూ పొడిచిన నయ్య నీకనక[5]
నిరపరాధులఁ గొట్ట నీతియే యనక
శరణులు విన్నను సైఁతురే యనక

---

౧. గు. ౨. మొరుమొఱ్ఱులు; మొరమొట్లు. 3. జి. ౪. న. ౫. ఈపాదముతరువాత ముద్రితప్రతిలో 'నినుఁజూచి నేనేల నిలిచితిననక, వెనుదీక నరవక విసువకయాత్మ' అను రెండుపాదము లున్నవి. ఇవి వ్రాతప్రతులలో కానరావు, వీనికి సంస్కృతానువాదము లేదు. బ్రౌను పాఠములలోను ఈపాదములు లేవు.

కదలక మెదలక గ్రక్కుమిక్కనక
యదరక బెదరక యక్కటా యనక
యలయక సొలయక హారహరాయనక
పలుకక మూల్గక తలవ్రస్సె ననక
నుసుగక నొసగక వసిమాలితనక
విసువక పలవక వెండియు నాత్మ
త్ర్యక్షైకమూర్తి నాయం దెగ్గుఁగాంచి
శిక్షించెడినో కాక చేముట్టి తాన
కడుఁగడు వేడ్కయో కాక నాశిరము
వాడిచి పొడిచి [౧]యాడ నోడయ [౨]నీకెట్లు
గరఖిడి గతపూర్వకాయుగా నాడు
కరము నేఁడిదె భక్తకాయుగా నిడియెఁ
దఢవయ్యె నింక నాతలయుఁ గాఠిన్య
మొడయ నీహస్తంబు లోర్వ వింతటికిఁ
జిత్తజాంతకమూర్తి చేతికి నిదియు
నుత్తమాంగంబేని మెత్తగావలదె
హరుభక్తునకు వంగు శిర మయ్యె నేని
గరములు నొప్పింపఁగా నోడవలదె
తర్కింప నిదియ నా తలయేని నింత

౧. చూడ. ౨. నికిట్లు.

గర్కశం బగునె జంగమము చేతులకు
వలదన్న నొచ్చు దేవరమూర్తి మనసు
వలదనకున్న నొవ్వవె కరాబ్జములు'
అని తలపోయుచు నాఁపోట్లఁ బడుచు
వినయపూర్వకముగా వెండియు మ్రొక్కి
తనువున మఱియు మెత్తని తావు లుండఁ
బునుకఁ జేతులు నొవ్వఁ బొడుతురే స్వామి
ఈకఠినపుశిరం బిటుముట్టఁ దడవ
మీకరంబులు నొచ్చెనో కదా స్వామి!
ఈఘట్టియగు తల యిటుసోఁక నిర్ఘ-
తాఘ! నొచ్చెనుగదే హస్తాంబుజములు
గర్కశంబగు మస్తకంబు సోఁకుడు న-
కర్కశాత్మక! నొచ్చెఁ గరయుగ్మ మనుచు
నెయ్యం బెలర్ప నాయయ్యహస్తంబు
లొయ్యనొయ్యన దసరయ్య భయంబు
ననుఁ బట్టిపట్టి మర్దన సేసి చేసి
చన నొత్తి యొత్తి యొయ్యనఁ దోమితోమి
మును నిగుడ్చినిగుడ్చి చనఁ జాఁగఁ దివియఁ
దునిసిన మొండిసేతులు రెండు నపుడ

౧. వేట్లు. ౨. తావు.

మొలచి ¹యంకురములై మోసులు సాఁగి
యలరి కరాంబుజంబులు దొంగలించె
నీవీరమాహేశ్వరాచారమునకు
వావిరిఁ గొమ్ములు వచ్చినయట్లు
భాతిగా శివుఁబూన్ప భట్టబాణునకుఁ
జేతులు మొలచి యచ్చెరువగునట్లు
మొఱటుదబంకయ్య కఱలేక వట్టి
కొఱట లేఁజిగురు లంకురితమైనట్లు
దసరయ దివ్యమస్తకసురధేను
వెసఁగఁ జేకూనల నీనినయట్లు
దసరయ్య శుద్ధభక్తిసరోవరమున
వెసఁ గరపద్మముల్ వికసిల్లినట్లు
సెన్నయ్యజిహ్వకుఁ జేతులు వచ్చి
యున్నట్లు గరయుగ్మ మొప్పె నయ్యకును
ఘనతరసద్భక్తికల్పభూరుహాము
మునుకొని దసరయ్య మొలవఁబెట్టుడును
వేళ్లుసాగినయట్టి విధిదోఃస్థలమున
ప్రేళ్లునుఁగూడ నావిష్కృతంబయ్యె
నఖములు భక్తియఁ నాతిచెల్వారు

౧. యంకురితమై.

ముఖపద్మమున కిడ్డ ముకురంబులట్లు
గర[౧]మొప్పె నిటుగూడఁ గరపల్లవములు
వరగంగ నాజానుబాహులై చాల
నవకంబులై సువర్ణంబులై కాంతి-
నివహంబులై కళాన్వితములై మఱియుఁ
బరమేశు శ్రీపాదపద్మంబులట్ల
స్ఫురితసంచితకాంతిపూరంబు లగుచు
హరుపాదనఖరముకురదీప్తులట్ల
వరవినిర్మలయశో[౨]భరితంబు లగుచుఁ
బరమమునుల తపోభావంబులట్ల
పురుషార్థములకెల్లఁ బుట్టినిండ్లగుచు
భసితావలిప్తుల పాదంబులట్ల
యెసగు దుర్లేఖా[౩]నిరసనంబులగుచు
ధర మణికర్ణికాతటములయట్ల
పరమపావనకళాప్రఖ్యంబు లగుచు
ననుపమశైవాగమార్థంబులట్ల
తనరు దర్శితసత్పథంబులై చనుచు
లలి శివపూజాఫలంబులయట్ల
యలరి యగణ్యపుణ్యాయుతంబు లగుచు

---

౧. మొప్పనటు. ౨. వంతంబు. ౩. నిరసితంబు.

హారుని దానాభయహస్తంబులట్ల
పరగు దానాభయభరితంబు లగుచు
మహానియ్యామగు మూలమంత్రంబులట్లు
సహజశిష్యాళికి సదనంబు లగుచు
విపులభక్తికి స్పర్శవేదులయట్ల
యపగతపూర్వ వర్ణాంకంబు లగుచు
ధర శివనాగయ్య కరములయట్ల
విరచితామృతరసాన్వితంబు లగుచుఁ
గన్నప్పపాదరక్షలయట్లు మఱియుఁ
గ్రొన్నెలదాల్పు శిరోమణులగుచుఁ
బ్రస్తుతికెక్కి నిప్పాట జంగమము
హస్తముల్ దసరయ్య హస్తసంగతిని
నఱుత గద్దెనగరునందు లింగంబు
నెఱయ నంతటను సాన్నిధ్యమై పరగెఁ
గడుసంతసంబు నక్కజము భక్తియును
దొడరంగఁ జేతులు దొడరి చూచుచును
నఱితిలింగము నంటి యంటి చూచుచును
మఱియును జేతుల మసలి చూచుచును
దసరయ్యఁ జూచుచుఁ [1]దల వంచికొనుచు

---

౧. దలయువంచుచును.

వసుధ నంగుటమున వ్రాయుచుఁ దొంటి
తప్పులు దలఁచుచు దసరయ్య భక్తి
యొప్పులు దలఁచుచు నుండె జంగమము;
దసరయ్యయును సముద్యన్మహా మహిమ
యనలార నాయయ్యహస్తతలంబు
నటు సాఁగఁ దిగుచుచు ¹నప్పటివ్రేళ్లు
నెటికలు విఱుచుచు నెమ్మి నొత్తుచును
వెండియు నయ్యకు వినమితుండగుచు
నుండె సద్భక్తినియుక్తి వెంపార
నంత నంతకుమున్న హరభక్తవరులు
వింతవేడుకతోడ వినమితు లగుచు
ననమానమహిమ సదాంతర్నివిష్ట
బసవపదాంభోజ ప్రవిమలతేజ
దసరయ్య యిపుడు నీ తల ముట్టఁగాని
యెసగ నెన్నఁడుఁ గాన మిట్టిచోద్యములు
భంగిగా బసవన్న భావసంగతిని
దొంగల చీరల కొంగుల నున్న
వంగకాయలు ప్రాణలింగంబు లయ్యె
సంగతి దొంగలు సద్భక్తులైరి

౧. నప్పటప్పటికి.

యంగహీనుండైన యవినీతుఁడైన
లింగబాహ్యుండు నలింగుఁడై పరగ
నొండేమి నీదు దోర్దండసంగతిని
మొండివానికి వచ్చె రెండు నేతులును
నంతన చరితార్థుఁ డైన యాలింగ
వంతుని కరపల్లవస్పర్శఁ జేసి
మీయుత్తమాంగంబు మృదునుత్తమాంగ
మైయుండె నెట్లన్న నంతకు నరుదు,
వీఁకవైచిన సాంఖ్యవిభు రాలవాట్లు
దాఁకినయట్టి బొందలకయివడిని
బిట్టవ్వకై చేయు వెట్టిఁకై, తట్ట,
కట్టు లొత్తినయట్టి కంట్లచందమున
నొప్పెడు కన్నప్ప చెప్పరాయడిని
జొప్పర నుసిగిన చొట్లభావమునఁ
దడయక[3] సింధమ దానమై నిలిచి
పొడిపించుకొన్నట్టి పోటులపగిదిఁ
బొరలి పొరలి పోయి భోగయ్యవెనుక
ధర దాఁకి యొరసిన పొరలచందమునఁ

---

౧. మై. ౨. అన్ని వ్రాతప్రతులయందును 'రాయడి' అని అకారమధ్యమముగానే యున్నది. 3. సిద్ధమ.

జిఱుతొండనికిఁ దోడు సెఱకులు మోచు
తఱిఁ గ్రుంగియున్న క్రంతల తెఱంగునను
బోట్లును బొందలుఁ బొరలెత్తియున్న
[1]చొట్లును నుసిగిన చొట్లును గంట్లు
వెలయుచు భక్తవత్సలతానియుక్తి
నలరారుటయు శివుతలయ నీతలయుఁ;
దలఁపంగ నటుగాక ధరఁ దనతలయ
తలయుఁగా మనువానితలయ నీతలయు;
జలజాసనాచ్యుతాదులలోనఁ బెద్ద
తలయుఁగా మనువాని తలయ నీతలయుఁ;
జెలువారఁగ "సహస్రశీర్షా" యనంగఁ
దలల నొప్పెడువాని తలయ నీతలయు;
నొగి విశ్వమంతయు నొకతలగాఁగఁ
దగి వెలుంగెడివాని తలయ నీతలయు;
నిలఁ బోక తలరాక తలలేనియట్టి
తలగల కడయింటి తలయ నీతలయుఁ;
దలలేని తలవాని తలయ నీతలయుఁ;
దలమీఁది తలవాని తలయ నీతలయుఁ;
జతురాస్యునాల్గు, దశగ్రీవుపదియు,

---

౧. చోటులు.

శతదశాస్యునివేయు, షణ్ముఖునాఱు
దలలెన్నసరియె నీతలతోడ శివుని
తల యీడుగాక (యాతలలును సరియె?)౧
హరుఁడవు నీవ, శంకరుఁడవు నీవ,
గురుఁడవు నీవ, భక్తుండవు నీవ
ఖ్యాపితంబగు క్షాంతి యను ఖడ్గమునను
గోపమన్ రిపుఁ దెగఁగొట్టు నెవ్వండు,
వాఁడచూ శూరుండు వాఁడ మాంత్రికుఁడు
వాఁడ విద్వాంసుండు వాఁడ తపస్వి
యని చెప్ప శైవశాస్త్రార్థంబు నీక
చనుఁగాక యొరులకుఁ జనునయ్య జియ్య!
మొగి 'నహింసా పరమో ధర్మ' యనుట
యగు నీకకాక దురాత్ముల కగునె?
యట 'నహంతవ్యః ప్రయత్నతో' యనుట
గుటిలాత్ములకు నెట్లగును నీక కాక;
యగు 'నవిచార్య శివాజ్ఞయా' యనఁగఁ
దగుసూక్తి నీకకా కగునె స్వల్పులకు?
ననసేల 'లింగద్వయం సమాఖ్యాత'

---

౧. అన్ని ప్రతులలోను 'నీతలతోడసరియె'. అనియే ఉన్నది. కాని యాపాఠమువలన పునరుక్తి, అర్థక్లిష్టత కలుగుచున్నవి.

మనువృత్తి నీకకా [౧]కన్యులకగునె?
సంచితాగమ శైవశాస్త్రానుగత స-
మంచిత సద్ధర్మమార్గానుపాల
ప్రమథానుకూల సద్భక్తవిలోల
సముదితశివలీల సంహృతకాల
వరభక్తిమూల భవప్రతికూల
చరలింగసుఖజాల సముదయకాల
నికృతదుర్భవశీల నీతివిశాల
సుకృతమహోత్తాల సుగుణాలవాల
యని పెక్కుభంగుల ననుకీర్తి సేయ
జను లర్థి జయజయధ్వనులతో మ్రొక్క
నటమున్న దసరయ్య కహితంబు సేయఁ
గుటిలలాంఛనధరుఁ గొలిపిన ఖలులు
నంత వెండియు భయాక్రాంతాత్ము లగుచు
[3]నంతంతఁ జాఁగి సాష్టాంగులై మ్రొక్కి
"యపరాధులము గడు నపవిత్రమతుల
మపనీతపుణ్యుల మపగతాత్ములము
గఠినచిత్తుల మహంకారవృత్తులము

---

౧. కగునె యన్యులకు. ౨. విలోల. 3. నంతంతసాష్టాంగులై పోయిమ్రొక్కి.

శఠులము పాపకర్మఠుల మజ్ఞులము
సంసారులము సదాచారదూరులము
హింసాపరులము భాగ్యేతరాత్ములము
గావునఁ దప్పులు గల[1]వెల్ల దసర-
దేవయ్య మాయయ్య కావవే జియ్య
మీమహాత్త్వము పెంపు మృడుఁడ యెఱుంగు
నేమెఱుంగుదు మనఁగా మావశంబె?
నీతి దలంపక నీ కెగ్గుసేసి
నాతఁ డప్పుడ రెండుసేతులు వడసె
నననేల వేయు నీ కహితంబు సేయఁ
బనిచిన యేమును బ్రదుకంగవలదె?
పోల దుర్జనుతోడి [2]పొందునకంటెఁ
జాల మేలండ్రు సజ్జనవిరోధంబు
నటుగాన నీదుమహాత్త్వంబుఁ దలఁచి
పటుదయామతిఁ [3]గావఁ బాడి మమ్మనుచు
మఱియును బ్రొక్కంగ మనుజులు గొంద
ఱఱిముఱిఁ దమలోన నచ్చెరువంది
సిరి మహాదేవ విచిత్రంబుగాదె
ధర మననేల మాదసరయ్యఁ బట్టి

---

౧. వయ్యా. ౨. పొత్తు. ౩. బ్రో.

దండించుచును దన తలవ్రేయఁ దడవ
మొండి¹మల్లని కష్టు రెండు సేతులును
దా మెచ్చి యిచ్చెఁ బాదములపైఁ బడిన
నేమేమి యిచ్చునో యీయయ్య యనుచు
వారక నుతియించువారును మ్రొక్కు—
వారును గొనియాడువారు నిబ్బంగి
నక్కజంబందంగ నన్యదర్శనులు
మ్రొక్క భక్తావలి మోదంబునంద
నప్పాట దసరయ్య యాయయ్య కిచ్చెఁ
జెప్పఁ జిత్రముగాఁగఁ జేతులు రెండు
నచ్చుగా నీపండితారాధ్య దేవుఁ
డిచ్చెఁ బాదములు దా నిప్డు దొప్పారఁ
దెల్లంబుగా మహాదేవయ్యగారి
కెల్లవారును జూడ నిల నట్లుఁగాక

గురుభక్తయ్య కథ

పరమసద్గురులింగ పాదారవింద
పరవశీభూత విస్ఫారమానసుఁడు
ధర గురుభక్తి సుధారసాంభోధి

౧. మల్లన.

వరగురుభక్తి సువర్ణభూధరము
సిరతరగురుభక్తి వరసురతరువు
గర మొప్పఁ గురుభక్తి కామదుఘంబు
నెట్టణ గురుభక్తినిధి గురుభక్తి
పట్టబద్ధుఁడు గురుభక్తయ్య యనఁగఁ
బ్రతి "యో గురుః స శివః ప్రోక్త" యనియు
శ్రుతి "యశ్శివ స్సగురు స్స్మృత" యనియు
శ్రుతి "నాస్తి తత్త్వం గురోః పర" మనియు
శ్రుతిఁ "త్రిసంధ్యాసు గురోః పూజ" యనియు
మ్రోయంగ నియతిమై మూఁడుసంధ్యలను
బాయక తన గురుపాదాంబుజాత
పాంసువు దనకు నుత్తంసంబుగాఁ బ్ర-
శంసింపుచును జక్కఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి-
యనుషక్తిఁ బాదమజ్జన మాచరించి
తనశిరంబున దేహమునఁ జల్లికొనుచు
నడుగు లొయ్యన దుకూలాంబరంబునను
దడియొత్తి సాంద్ర చందనపంక మలఁది
చెలువు చిదుల్కాఁడ నర్చించి పూజించి
యలరుచు ధూపదీపాదు లొనర్చి

---

౧. ర. ౨. దొ.

యంజలీకృతహస్తుఁడై యంత మ్రొక్కి
రంజిల్లు నవ్యపుష్పాంజలు లిచ్చి
మస్తక విన్యస్తహస్తుఁడై గురువుఁ
బ్రస్తుతింపుచుఁ బదాబ్జంబుల కెఱగి
వలగొని వెండియు నిలఁ జాఁగి మ్రొక్కి
యెలమిమైఁ బరిచర్య లిట్లు సేయుచును
గురుపదాంబుజభక్తి గురుకార్యయుక్తి
గురుదాసతాసక్తి గురువచనోక్తి
దనరారఁ దన తనుధర్మముల్ మఱచి
యనయంబు వర్తించు నది యెట్టులనిన,
నప్రతర్క్యం బభేద్యం బప్రమేయ
మప్రమాణం బగమ్యం బప్రచార
మప్రతిమం బసాధ్యం బప్రచింత్య
మప్రపంచం బనన్యం బనావాస
మననొప్పు శివతత్త్వ, మాశివుఁ డీశుఁ
డనుపముఁ డీశానుఁ డంబికారమణుఁ
డాది భక్తానుగ్రహార్థమై తాన
మోదంబుతో గురుమూర్తి ధరించి
భవపాశములు ద్రెంపఁ బాల్పడ వచ్చి
భువి ముముక్షులనెల్ల బోధించుమతిని

ఘనదయామృతహస్తవనజాతుఁ డగుచుఁ
దనుదాన కాన్పింపఁ దలఁచి యాగురుఁడు
నాది నవాఙ్మనసాతీతు శివు మ-
హాదేవు వాఙ్మనోవ్యాపకుఁ జేసి
యిల సర్వగతు భక్తహృద్గతుఁ జేసి
యిల సర్వమయు భక్తహృన్మయుఁ జేసి
యరయ సర్వాత్ము భక్తాత్ముఁగాఁ జేసి
పరగు సర్వేశుఁ దత్ప్రాణేశుఁ జేసి
యేతఱిని మనోగ్రాహితంబుగాని
యాతత్త్వ మెఱుఁగంగ నరుదు గావునను
దా నీశు సర్వగతత్వాదిగుణవి-
తాను సావయవవిహీనుఁ గావించి
కోరి శిష్యుని నహంకారాది గుణవి
దూరుఁగా నుభయసంస్కారముల్ సేసి
మూర్తుల మిగిలిన మూర్తిని లింగ-
మూర్తిగా నియమించి మును శిష్యుచేతఁ
బెట్టి ప్రాణముఁ దుదముట్టించి యాత్మఁ
బట్టింపఁ దచ్ఛిష్య పరిమితంబుగను
దానికిఁ దగ గురుదక్షిణ శిష్యుఁ
డీ నెద్దియును లేక యిలఁ దాన కాక

యని 'శరీరం ప్రాణ మర్థం చ' యనియు
విన 'సద్గురుభ్యో నివేదయే' త్తనియు
మ్రోయుఁ గావునఁ బ్రాణమునుఁ దనధనము
గాయంబు గురున కాకాంక్ష నర్పించి
లింగసాన్నిధ్యంబు జంగమభక్తి
సంగతంబగు తత్ప్రసాదము వడసి
యిట్లు దా వర్తించు [1]డిది గురుభక్తి
యట్లుగా కుదరార్థమై బాసఁదప్పి
యాగురు ప్రతిబింబ మగు జంగమున
కాగురుస్వామికి నాలింగమునకు
నటు [2]గూడ నర్థదేహప్రాణముల న-
కుటిలత నిర్వంచకుండు గానట్టి
కట్టడికి మొదలి కాలిక పోవు
ముట్టినలింగంబు మొదలి పుణ్యంబు
పుట్టి తా మగుడినయట్టిచందమున
నిట్టిద గురుభక్తి యిల నట్లుఁ గాక
కుంచితుఁడగు ప్రాణవంచకునకు స-
మంచితంబుగఁ దక్క దా[3] లింగభక్తి
సంగతి నర్థవంచకుల కెయ్యెడల

---

౧. టి. ౨. గాన ప్రాణ దేహార్థంబులందు. ౩. గురు.

జంగమభక్తి సుసాధ్యంబు గాదు
దనువంచకునకు నెం¹క్కొనదు ప్రసాద
మనిన సద్గురు²మూర్తి కాదిదేవునకుఁ
ద్రివిధంబుఁ జూపిన త్రివిధాత్మునకును
ద్రివిధంబు వంచింపఁ ద్రివిధంబు గలదె ?
గురుఁడ యెఱుంగుఁ దద్గురుభక్తిమహిమ
విరచింప శక్యమే హరునకునైన
³గురుభక్తి యఘపయోధరమారుతంబు
గురుభక్తి మదవనస్ఫురితదావాగ్ని
గురుభక్తి యజ్ఞానతరుకుఠారంబు
గురుభక్తి యపరాధగుణలవిత్రంబు
గురుభక్తి వాతకగిరికులిశంబు
గురుభక్తి దుఃఖదుస్తరధూమకేతు
గురుభక్తి గర్మసాగరబడబాగ్ని
గురుభక్తి భవగజక్రూరసింహంబు
నుపమింప గురుభక్తి యుక్తి వేయేల
యపునరాగతిహేతు వది యట్లుఁగాక

౧. కొక్కనునె. ౨. నకు నాదిమూర్తికిని. 3. ఇక్కడనుండి యెనిమిదిపాదములకును సంస్కృతానువాదమున వాక్యములు వెనుకముందయినవి; శ్లోకరచనాసౌకర్యముకోసమైయుండును.

మాతయై కొనియాడు మహి గురుభక్తి
భ్రాతయై ప్రాపగుఁ బటుగురుభక్తి
దాతయై శిక్షించుఁ దాగురుభక్తి
దాతయై రక్షించుఁ ౧దగ గురుభక్తి
వైద్యుఁడై రుజఁ౨బాపు వరగురుభక్తి
యాద్యుఁడై బోధించునది గురుభక్తి
గురుభక్తి వెలియుగాఁ గోటిభంగులను
హరుభక్తిఁ జేసిన నది నిష్ఫలంబు
గురుభక్తి హరుభక్తి ౩కిరవు గావునను
గురుభక్తి హరుభక్తి ౪తెరవుగావునను
గురుభక్తి హరుభక్తి ౫కోర్కె గావునను
గురుభక్తి హరుభక్తి ౬కొలికిగావునను
గురుభక్తి హరుభక్తి ౭కరుదుగావునను
సకలసంపదలకు సకలశక్తులకు
సకలమోక్షములకు సకలసిద్ధులకు
సకలేశుభక్తికి సద్గురుభక్తి
ప్రకటింపహేతువు వరమార్గమట్లు
గావునఁ బ్రాణంబు గాయంబు ధనము

౧. ధర. ౨. మాన్పు. 3. కుమురు. ౪. వెరవు. ౫. కోర్కె.
౬. కొలిక. ౭. కరడు; కెరవు.

భావించి గురుపదార్పణము గావించి
పాయక సద్గురు పరిచర్య లర్థిఁ
జేయుచు సాత్త్విక శ్రేయసన్మతిని
గురుభక్తులెల్లఁ దన్గొనియాడుచుండ
భరితచిత్తుఁడగు గురు [1]భక్తయ్య నిత్య
తంత్రంబు గురు[2]పర తంత్రకృత్యంబు
మంత్రంబు సద్గురు మంత్రప్రశంస
తపము సద్గురుపద ధ్యానానుషక్తి
జపము సద్గురుపర చరణ [3]సంస్మరణ
వ్రతము సద్గురుపారవశ్యవర్తనము
మతము సద్గురుదివ్య మార్గానుచరిత
నేమంబు సద్గురు నిరతిశయాజ్ఞ
హోమంబు గురుపాద యుగ్మార్చనంబు
ధ్యానంబు సద్గురు తత్త్వచింతనము
దానంబు గురుపాద తనుసమర్పణము-
గా నిరంతరపరమానందలీలఁ
దా నిట్లు గురుభక్తి తత్పరత్వమునఁ
జరియింపుచును వేగుజా మొక్కనాఁడు
గురుపూజనార్థమై కుసుమముల్ దేర

౧. భక్తునితలఁపు. ౨. పద. ౩. సేవనము.

నాదట [౧]నేఁగుచో నగ్గురు[౨]నాథు
పాదుకంబులు గురుభక్తయ్య దనదు
చరణముల్ సోఁకుడు హరహర యిట్టి
పరమపాతక మిది ప్రాప్తవ్య మగునె
దురితమున్న దె గురుద్రోహంబుకన్న
సరిఁ 'బాదుకాసనశయ్యాది' యనియు
ధృతి 'గురుణా అధిష్ఠిత'మ్మనియుఁ
దతి 'నమస్కృత్వ తత్సర్వ' మనియుఁ
జెప్పెడు శ్రుతి 'నస్పృశేత్క్వచి'త్తనియుఁ
దప్పె దా నింకెట్లు ధరియింపవచ్చు
దండధరోద్దండ దండాభినిహతి
దండింపఁబడు మీఁది దండన కోర్వఁ
గాళ్లు దుత్తునుకలుగాఁ గొట్టికొట్టి
తోళ్లొల్చి మాంసంబుఁ గళ్లు గావించి
నెక్కొన దొప్పల నెత్తురు నించి
చక్కడ్చి యెమ్ములు సమిధలు సేసి
యోలి శివాగ్ని కాహుతులు గా[౩]వించి
వేలుతు నిదియ తా విధి దీని కనుచుఁ
బాదంబు లొండొండ పట్టి గుత్తులకు

---

౧. నరుగుచో. ౨. దేవు. ౩. నిట్లు.

ఛేదించి గంధ్రలుసేయు నత్తఱిని [1]
దండితపాపుఁడు దనగురుఁ డమర
గుండము మల్లనాఖ్యుఁడు వటుకీర్తి
గంతుసంహారుభక్తగణములుఁ దాను
నింత వృత్తాంతంబు నెఱిఁగి యేతేరఁ
బొడగని బిట్టులిక్కిపడి [2]సాధ్వసంబుఁ
గడుసంభ్రమము భక్తి దొడిఁబడఁ బెనఁగ
నద్ధర సాష్టాంగుఁడై తన్ను మఱచి
యుద్ధతి నటుమ్రొక్కి నూహింపఁ దడవ
గురుదయామృత సరోవరమధ్యమునను
జరణాబ్జములు వికస్వరమయ్యె [3]నాఁగ
మొలచెఁ గాళ్లును రెండు మును గురుభక్తి
కెలమిఁ గాళ్లును రెండు మొలచినయట్ల
యంత సపాదుఁడై యా గురుభక్తుఁ
డెంతయు భక్తిమై నిలఁ జాఁగిమ్రొక్కి
మస్తకవిన్యస్తహస్తుఁడై గురునిఁ
బ్రస్తుతింపఁగ గురుభక్తునిఁ జూచి
యిదియుఁ దాఁ జోద్యమె యిల గురుభక్తి
విదిత [4]భవద్భక్తివిధిఁ దలపోయఁ

౧. విభీతియును. ౨. మందు. ౩. గాన. ౪. సద్గురుభక్తి.

గథలేల మొన్ననకాదె. యెట్లనినఁ
బ్రథిత సద్గురుపాదపరతంత్రమతికి
సద్గురువరపరిచరణాభిరతికిఁ
దద్గురు కరుణానితాంతసంస్థితికిఁ
దనతోడి శిష్యు లెంతయు నసహింప
ననఘుఁ డాగురుదేవుఁ డాగురుభక్తు
నెట్టణ గురుభక్తి నిష్ఠాపరత్వ
మిట్టలంబుగ వారి కెఱుఁగింపఁ దలఁచి
పట్టెమంచంబును బఱపును వెనుకఁ
బెట్టించి శిష్యులఁ బిలువంగఁ బంచి
యొక్కఁ డొక్కండఁడ కూర్చుండుఁ డే తెంచి
చక్కనఁ బట్టెమంచముమీఁద ననుడు
నిదియేమి విపరీత మిట్టిది గలదె
మది మఱపొందినమాటలు గాక
సరి నన్నుతాసనశయ్యాదులందు
గురులసన్నిధి నెట్లు గూర్చుండవచ్చు
నని శిష్యు లట నపహాస్యంబు సేయఁ
జనుదెంచి నిజపదార్చన మాచరించు
గురుభక్తు వీక్షించి కూర్చుండు పొమ్మ
నర్గనరఁ బట్టెమంచముమీఁద ననుడు

స్థిరభక్తి సద్గురు శ్రీపాదములకు
ధరణి మహాప్రసాదంబంచు మ్రొక్కి
లలి 'గురో రాజ్ఞాం నలంఘయే' త్తనఁగఁ
జెలువారు వాక్యంబు శిరమునఁ దాల్చి
వడి 'గురో రాజ్ఞానువర్తన' మ్మనఁగఁ
బడు సూక్తి యది ప్రాణపదముగా నెఱిఁగి
సరసరఁ బట్టెమంచంబుమీఁదటను
గురుభక్తుఁ డపుడు మ్రొక్కుచుఁ గూరుచుండఁ
దఱిఁదఱి శిష్యులందఱు విజృంభించి
వెఱవక చూడుఁడా వీఁడు మాగురుల
సన్నిధిఁ బట్టెమంచంబుపైఁ గూరు-
చున్నవాఁ డొక్కింతయును లెక్కఁగొనఁడు
మనసులోఁ దరయంగ మందలించినను
జను నెట్లు పట్టెమంచముమీఁద నుండ
గురువులు మము నిట్లు గూర్చుండుఁ డనిన
గురువుల సంపని కూర్చుంటి మెట్లు
మాయట్టి [1]యధికులు మది భయంబంద
నీయధమునకు నెక్కెక్కంగవచ్చు
నిలవేయు [2]నిననేల యీగురుద్రోహి

౧. భక్తులు. ౨. నిదియేల.

తలఁ దున్ని[1] వైవక తక్క వేఁయనుచు
సందడింపఁగ గురుస్వామి దచ్ఛిష్య
బృందంబు భావించి పృథుభక్తి నిరతు
గురుభక్తు డిగుమని కొసర కక్కడను
గురుతరంబుగ నొక్కకొట్టు వాతించి
యతఁడు గురుద్రోహి యధముఁ డట్లుండె
నతులితు ల్గురుభక్తు లధికు లేనియును
నెక్కుఁడా మెవ్వరే నీకొట్టు మీరు
స్రుక్కక మీభక్తిఁ జూచెద ననుడుఁ
జనునయ్య పట్టిమంచంబొండె నెక్కుఁ
డనియెద రొక్కట్టెక్కుఁ డనియెద రొండె
వినుఁ డిట్టిభక్తికి వెఱతుము మున్న
వనిచినయతనిన పనుపుఁ డేమేల
స్రుక్కక మును మంచమెక్కినయట్ల
యెక్కనుగాకేమి యికొట్టు ననుడుఁ
బ్రియతరచిరపరిస్ఫీతకారుణ్యా-
మయవీక్షణసుధాబ్ధిమగ్నుఁ గావించి
యమ్మహాత్ముండు సయ్యనఁ బ్రసాదంబుఁ
గొమ్మంచు నొసగ నెక్కొను నిజదత్త

---

౧. వేయక.

చర్వితతాంబూలసరసప్రసాద
సర్వాంగలేపనాస్వాదనుండైన
గురుభక్తునకు [౧]నెక్కఁ గొట్టు సూపుడును
గురునకుఁ జాఁగిమ్రొక్కుచు శరణనుచు
సరసరఁ బట్టెమంచంబుపై నెక్కు
కరణిఁ గొట్టెక్కఁ జక్కన నెత్తి వెడల
'నోన్నమో సద్గురుభ్యోనమో' యని స-
మున్నతి మ్రొక్కుచు మున్న గొట్టార
గించియుఁ గొట్టారగించినట్లుండ
కంచితభక్తిఁ గరాబ్జముల్ మొగిచి
గురుశరణనుచున్న గురుపాదభక్తు
గురుభక్తు గురుసక్తు గురుదయాసక్తు
గురుకృతాజ్ఞాప్రాణు గురువాక్ప్రమాణు
గురుపదాబ్జధురీణు గురుమతత్రాణు
నస్తమితాఘు నిరస్తాంగగుణస-
మస్తు మస్తన్యస్తహస్తప్రశస్తు
లోకభీకరుఁ జిత్ప్రభాకరు సద్గు
ణాకరు భవజయు శ్రీకరు శూక
శూలసుఖాసీను శూలసంధాను

---

౧. నొక్క.

శూలాన్వితక్రీడు శూలా*త్ముఁ జూడు
శూలి నంతఃస్థితశూలిని విధృత
శూలిఁ[1] గుజనశిరశ్శూలు నీక్షించి
యమరగుండము మల్లికార్జునుఁ డంతఁ
దమయున్న శిష్యప్రతానంబుఁ జూచి
యితనిచరిత్రకు నితనిసద్భక్తి
కితనినిష్ఠకు నసహింతురు మీరు
వ్యక్తవేదేతిహాసాదులయందు
ప్రాక్తననూతనభక్తాదులందు
[2]వింటిరే యిటువంటి విక్రమశక్తి
[3]కంటిరే యిట్టి దుర్ఘటభక్తియుక్తిఁ
బరువడి మీరును భక్తులమనుచు
విరసంబులాడుచు విఱ్ఱ[4]వీఁగెదరు
భావింప మాకుమా పాత్రులు మీరు
భావింప మా కృపాపాత్రుండు వీఁడు
నెఱిఁ బ్రాణపద మీతనికి మదీయాజ్ఞ
మఱి యపహాస్యంబు మాయాజ్ఞ మీకు
సరిఁ ద్వదీయేచ్ఛానుసారులు మీరు

* త్మ చూడు. ౧. "సుజనశిరశ్శూలి" నని యే కవి వ్రాసియుండ వచ్చును. ౨. వింటిరే మి. ౩. కంటిరే మి. ౪. వీఁగుదురు.

సరి మదీయేచ్ఛానుసారి యాతండు
నితనికి మీఁకుఁను నెన్నిచూడంగ
నతులపర్వతపరమాణ్వంతరంబ
యిదిసమున్నతి శయ్యయనియు మున్నెఱుఁగఁ
డిదియు శూలంబని యెఱుఁగఁ డిప్పుడును
మావచనంబ ప్రమాణంబుగాన
మావచనము పట్టిమంచంబుఁ గొట్టు
నిది యిట్లయునికి కిం కిన్నియు నేల
యిదె ప్రత్యయము సూడుఁ డిందఱు ననుచు
గురుదేవుఁ డతిదయాంకురితాత్ముఁ డగుచు
గురుతరంబైన నీగురుభక్తి యుక్తి
గరళాంకు ²ప్రమథుల కవిలియ కెక్కఁ
గర మొప్పె దిగిరమ్ము గ్రక్కున నతఁడు
³దుట్టించి పలుకఁ జేతుల నూఁది యెగసి
మిట్టి యల్లంతట మేదిని కుఱికి
సరసరఁ జనుదెంచి సద్గురుస్వామి
చరణాంబుజములకుఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి
గురుదేవుఁ డట్టి నెక్కొన గురుభక్తుఁ

౧. నిట్లెన్ని. ౨. భక్తుల. 3. సంస్కృతము: "శ్రీతమా
58".

గరమిడి లేనెత్తి కౌఁగిటఁ జేర్చి
స్వాదుస్వకీయప్రసాదామృతాబ్ధి
నాదట నోదార్చి యగ్గురుభక్తు
లసితదేహంబు శూల¹స్థూలనిహతిఁ
గసుగందకం దొక్కకంటిరంధ్రంబు
వ్రణము నెత్తురుగంటి వాపుఁ గుబ్బిలుట
యణుమాత్రమును లేమి యది ప్రత్యయముగ
భువి సోద్యమనుచు నద్భుతచిత్తు లగుచు
శివసహోదరులు విజృంభణ దక్క
వినుతింప మున్నను వెలయదే నీదు
ఘనగురుభక్తి విఖ్యాపితమహిమ
యిప్పుడు వెలయదే యేమెల్ల నెఱుఁగ
నొప్ప సద్గురుభక్తియుతమహామహిమ
యటుగాన యిట్టిప్రత్యక్షప్రమాణ
పటుమహిమాపరంపరహేతువైన
సుమహాదపారభాసురభవదియ్య
కమనియ్యగురుభక్తి కలితైకమహిమ
యేక్రియ నరులేల యీశునకైన
వాక్రువ్వఁ బొగడఁగ వశముగాదనినఁ

1. స్తంభ. పా. సు.

[1]బరులెఱ్గుదురె భవపాశవిముక్త
గురుచరణాంభోజ [2]సరళసద్భక్త
గురుదయామృతరస శరధినిషిక్త
గురుగుణప్రకర [3]సంస్మరణానుషక్త
గురునిరంతరవరచరణానురక్త
గురుపరతంత్ర నిర్భరగుణోద్యుక్త
గురుకార్యచిరధురంధరకళాయుక్త
గురుమనోజ్ఞాంచితచరితప్రసక్త
గురువరమహిమానుగుణగురుభక్త[4]

....

యంచు భక్తానీక [5]మచ్చెరువంది
యంచితప్రీతి [6]దూల్కాడఁ గీర్తింపఁ
దడయక గురుకృపఁ దనపదాబ్జములు
వడసె నీక్రియ గురుభక్తయ్యనాఁడు
ఖండేందుధరు భక్తమండలి వొగడఁ
బండితేంద్రుఁడు నేఁడు వడసెఁ బాదములు
దెల్లంబుగా మహాదేవయ్యగారి
కెల్లవారునుజూడ నిల నట్లుఁగాక

---

౧. బరులెఱుంగుదురె యీభవపాశముక్త. ౨. సరస. ౩. నిస్తరణాను. ౪. ఈపాదముతరువాత ఒకపాద మన్ని ప్రతులలోను లోపించినది. ౫. మతిచోద్య. ౬. దొ.

గురుభక్తాండారికథ

స్ఫుటతరగురుభక్తి పుణ్యాసత్తముఁడు
పటుతరగురుభక్తి పాత్రోత్తముండు
లాలితగురుభక్తి లక్షణాన్వితుఁడు
గీలిత[1] గురుభక్తి కృత్యసంయుతుఁడు
ప్రసృమరగురుభక్తి పాలనరతుఁడు
విసృమరగురుభక్తి విజ్ఞానయుతుఁడు
భ్రాజితగురుభక్తి పారయుతుండు
రాజితగురుభక్తి రసనిషిక్తుండు
నవిరళగురుభక్తి వివశగాత్రుండు
ప్రవిమలగురుభక్తి[2]పదసుచరిత్రుఁ
డనఁగ నొప్పు గురుభక్తాండారి వీథిఁ
జని వేశ్యవాటికాస్థలముకట్టెదుర
వనిత ప్రౌఢవతినాఁ జనునొక్కవేశ్య
దనదు గృహాంగణంబునను గైసేసి
యచ్చెరువంద విటావళి నెఱక
లుచ్చిపాఱఁగఁ జూచు నురుదృష్టులుసూచి
యువిద దృగ్రోచులో యొడ్డినయురులో
ధవళాక్షిచూడ్కులో దావాంకురములో

౧. సద్భక్తి. ౨. పథ.

మెలఁతకన్నెఱుఁగులో మెఱుఁగులగనులో
పొలతిదృగంశులో పొలయుదీపములో
ముదితవీక్షణములో మోహపాశములో
మదిరాక్షిచూపులో మదనబాణములో
లోలాక్షిదృగ్రుచులో[౧] కట్టుబండ్లో
బాలవీక్షణములో పన్నినవలలో
యిలఁ జోద్యమంచు నయ్యింతి దృగ్వీధి-
తులఁ జిక్కులనుబడి యిలఁ దొట్రుకొనుచుఁ
బసరింప నోండేమి భామకన్గొనలఁ
గుసుమాస్త్రహతికిఁ దా గుఱియైతి, నూఁకి
పోరాదు, వెనుకకు రారాదు, గోలు
పోరాదు తాల్మిఁ, బల్కరాదు సతికి,
నేమి సేయుదునంచు నీశుభర్తుండు
దా మది నూహించి తప్పేమి దీన
నదియును భర్తరా లట్లునుగాక
వదిగొని మ్రోయు శైవపురాణములను
నీతిదప్పక 'మైథునే రతా' యనియు
సూతసంహితయందు సురుచిరంబుగను
మఱి 'యత్సుఖం తత్సమర్పిత' మ్మనియుఁ
దఱి మ్రోయుఁగావునఁ దనుఁ బొందినట్టి

౧. కనుకట్లో; కట్టుబండ్లో; కట్టుబరులా. ౨. యీ.

సుఖము లింద్రియములఁ జోఁకకయుండ
ముఖమెర్గి శివున కాసుఖము లర్పించు
క్రమమెఱింగినఁజాలు గాఁడు దుర్వ్రాటుఁడు
శమదమాత్ములకంటెఁ జాల నుత్తముఁడు
నీక్షింప భక్తియం దిదియును నొక్క
పక్షంబు గావున భ్రాంతియేలనుచుఁ
దన చెలికానిచేఁ దన్వికి రోయి
వనుచుడు సతియుఁ దద్భక్తునిఁ జూచి
వలనుగా దనవుడు వాఁడేఁగు దేర
వలవంత వెండియు వానిన పనుపఁ
బోలతి వెండియు నిది వోలుపు గాదనుచుఁ
బలికినవానిన పనిచినఁ జూచి
లలన వెండియు నిదిలాగుగా, దేల
పలుమారుఁ జను దేరవలదు వొమ్మనుచుఁ
బడతి యేక్రమమున నోడఁబడకున్నఁ
గడుఁగడుఁ దమకించి వడి తాన యేఁగి
'కటకటా! రోఁగొనఁగా నొల్ల నంటి
వఁట తన్ను బోలంగ విటు లున్నవారె
నాయీఁగి సాలకున్నను నొల్లనంటి
వో యేల తలనిల్వవోయనే పసిఁడి
భవినని యొల్లవో పరమభక్తుండ

నవివేకి యనియెదే నటువొందిచూఁడు
రూపు లేదనియెదే రూపించి చూఁడు
ప్రాపు లేదనియెదే భక్తులబంట
దొరయఁ గాఁ డనియెదే దొరకు బిడ్డండఁ
బురులు లేదనియెదే పురుషార్థపరుఁడ
ధూర్తుండు వీఁడని తోఁచనే[1] యిట్టి
వార్తయే లేదు నావలన నిక్కంబు
దక్కువెక్కువయని తన్నొల్లవేని
యొక్కప్రాయము సూడు మొగి నీకు నాకుఁ
జదురుండు గాఁడని మది నొల్లవేని
మదిరాక్షి చూడు నామాటలయంద
మొకనికి వలచి త నొల్లవేనియును
సుకుమారి తనుగూడి చూ డొక్క[2]మాఱు
జానొంద గుణములు జాతు లిచ్చలును
యోనిదండంబుల న్యూనాధికములు
సమరతిగాక విషమరతియైన
సమరతి గూర్చునాసనభేదములును
గరణముల్ రతులును గాలవేళలును
బరగు మనోగతభావంబు లెఱిఁగి
బాల యౌవన ప్రౌఢ లోల యనంగఁ

---

౧. నిట్లు. ౨. మాటు.

దా లలనల వయోధర్మంబు లెఱిఁగి
నెఱయఁ బాదాంగుష్ఠ మఱికాలు గుత్తి
సిఱుదొడ గుహ్యంబు మఱి నాభి ఱొమ్ము
సను మూఁపు మెడ సెక్కు నరి నధరంబు
గను దెప్ప ఫాలంబు గచభరంబందు
గటిక్రింద వ్రేలిడి యట క్రిందఁ బెనుప
నిట ద్రిప్పి వ్రేయఁ జే నిఱియంగఁ బట్టి
మూఁట రేఖలు సూప ముదమున రెంట
[1]నాఁటను గబళింప నలివేణిఁ బట్టఁ
గళలు దా శుక్లపక్షంబున నెక్కు
వలపట డిగి మున్ను వామభాగమునఁ
బొడుచు మన్మథరసాంభోనిధి ముంచి
మడఁతులఁ దముదార మఱువంగఁ జేఁత
యిది యెంత పెద్ద నా కిందీవరాక్షి
ముదమున నాకు సమ్ముఖ మిచ్చి చూడు
మాలింగనాద్యుచితాలాపములను
లోలత నీవల్పుఁగీ లెడలంగ
నున్మీలితాక్షివై యొండేమి యచట
మన్మథరసవార్ధి మరులుగొనంగ
వెండి నిన్నెఱుఁగక యుండంగఁ జేయ
కుండితినేని నీ కోడినవాఁడ

---

౧. రెంటను.

ననుచు వెండియును దదంగంబులైన
యనునయాలాపంబులను నేర్పు మెఱయ
నాతి దాఁ జెఱునవ్వు నవ్వుచు భక్తి
నీతి విచారింప నీకును నాకు
వెరవుగాదన్నను వెండియు నేర్పు
విరచింపఁగలవె వివేకి వేనియును
నెఱిఁగెడివాఁడవే నింతలోపలన
మొఱుఁగంగ వలవదే యెదిరిచిత్తంబు
రసికుండవేనియు వసదక్కు యాత్మ
నుసిలిన మఱి మీఁద నో రెత్తఁగలవె
యే వీడఁ బల్కిన భావంబుఁ జూచి
భావజ్ఞుఁడవయేనిఁ బోవంగవలదె
మిండండవేనియు మీఱి రాఁదగునె
వెండి గుంటెనతోడ వెఱవు గాదనిన
వితతరతికళాప్రవీణుండవేని
రతిఁ జూపకున్కి నీమతి నెగ్గవలదె
తలఁపంగ లింగావధానివేనియును
బొలుపుదక్కినపల్కు వలుకంగఁ దగునె
ప్రాయిఁడితనములఁ బనియు లేదింక
వేయును నివియేల విచ్చేయు మనుడు

న ష్టైలవోదు నే నంబుజ[౧]నేత్రి
దిట్టవై యొల్లనితెఱఁగెల్లఁ జెప్పు
మొడఁబడుమొండేని నోగి నింకఁ బడసి
కుడువవేనియుఁ జేసికొను మొండెఁ దన్ను
గాదేని నిది యాదిగా మగవారి
నాదటఁ బిల్వ[౨]నేనని బాసఁ బల్కు
తక్కుము నీవిప్డు దతి మహాదేవి
యక్కవోలెను విషయ[3]భ్రాంతు లొండె
నరుదరుదనఁ దిలకవ్వచందమునఁ
బురుషత్వ మిప్పుడ ధరియింపు మొండె
నేల నిన్నియుఁ జెప్ప నింతులలోనఁ
దాలిమిగలభక్తురాలవేనియును
వీరచోడనిభంగి మారారిఁ గవయఁ
గోరెదేఁ బోదము దక్షారామమునకు
నూరక పొమ్మన్న నోడబడ నేను
గారణం[౪]బేమేనిఁ గలదేని యిట్లు
వోను నీవాదొండె నేనాదు నొండెఁ
గాన వేయునేల కమలాక్షి' యనుడు

౧. అన్ని వ్రాతప్రతులలోను 'నేత్రి.' ౨. వేనట. 3. భ్రాంతి దలిషా. ౪. బిదియునుగాదేని.

నద్దిరా మేలువో హరహర యిదియ
[1]దొడ్డవో తనకు నీతోడికూటంబు
బాపురే మిండండ బాపు భక్తుండ
బాపురే బాపురే [2]పడుచుల భ్రాంత
నల్లవో [3]భామలయుల్లంబు లెఱిఁగి
గొల్లవాఁడైనను గోరునే కవయ
నొల్లని వెలయాలి నొల్లని నృపతి
నొల్లని చెలిఁబాయ నొల్లఁడేనియును
దెఱవల మనసుకీ లెఱుఁగు నతండు
నెఱవిటుఁ డంగజుఁ డెఱుఁగవే కథల
లోకంబు విటులు వివేకులతలల
నీకెలుగట్టితి గాకేమి సెప్ప
నిస్సిస్సిరో మెత్తురే సరివిటులు
ప్రస్సిపడ్డను నీకు వత్తురే సతులు
నీడిగిలంబడు డిది నీకు భక్తి
పాడియే మఱి మిండపాడియే చెపుమ
గజిబిజింపను మాఱుగలుపింప ననుపు
బొజుఁగువో మగఁడవో పొందుగావింప
మిడమిడమిడికెదు మేలువో కడవఁ

౧. దొడ్డ. ౨. పడతుల భ్రాంత. ౩. భామినులుల్లంబు.

గుడిచినారమె పండుగులఁ బ్రబ్బములను
రమణఁ గట్నంబు గిట్నము మాడ మడక
గమియంగ నిచ్చితో కళవళించెదవు
జానొంద నన్ను విచారించి పలికె
దేనియు మదిఁ జూడుమా నిన్ను నీవ
భక్తుండ వట్లయ్యఁ బ్రభుఁడ [1]వియ్యార
యుక్తిమంతుఁడవు గుయుక్తులు దగునె
జానొందు నన్ను విచారించి పలికె
దేనియు నుదరార్థిఁగా నిట్లు వినుము:
ఇమ్మున గురులింగమిచ్చిన కాయ
కమ్మిడి [1]యిట్లయ్యఁ గరకంఠభక్త-
గణములఁ గాని నేఁ గలనైన నెఱుఁగ;
గణుతింప నంగవికారిగా, నిట్లు
వడసిన ధనము డాఁపఁగనేర మున్న,
నొడయ లెఱుంగుదు రొండేమి సెప్ప,
నెన్నడుఁ గనివిని యెఱుఁగను నీవు.
నెన్నఁ డెఱుఁగుదు నన్నిట్లు సిక్కింపఁ;
గఱపినవాఁడవో కన్నార్కమెడయ,
నెఱపినవాఁడవో నిందుజవ్వనము,

---

౧. వట్లయ్య.

పుట్టినవాఁడవో మున్నొక్కమాఱు,
పట్టినవాఁడవో పడయ నంగళ్ళ,
నాపినవాఁడవో యటఁ గొన్నిదినము,
లేపినవాఁడవో యేఁ నీకు వలవఁ,
గలసినవాఁడవో కంచానఁ దొల్లి,
వలచినవాఁడవో వాడపొత్తునను,
నచ్చినవాఁడవో నావారిలోన,
మచ్చినవాఁడవో మనసుకీ లెఱిఁగి,
బెరసినవాఁడవో పెండ్లిండ్ల నిండ్ల,
నరసినవాఁడవో యప్పు నాకిచ్చి,
కాచినవాఁడవో కని తప్పు సైఁచి,
ప్రోచినవాఁడవో బుఱ్ఱగర్వ్యాలను,
నేలినవాఁడవో యిల జీత మిచ్చి,
చాలినవాఁడవో చంప రక్షింపఁ,
బాపినవాఁడవో భవబంధములను,
జూపినవాఁడవో శూలిసద్భక్తి,
వలచినకూర్చినవాఁడవో, తక్కు
పిలుపులవాఁడవో యిల నట్లుఁగాక,
యే ముందఱిల్లాలనో, మఱి లంజ
నో, మేనవదినియనో, మఱఁదలనో,

యిలువ్రుట్టుగొంతినో, యింత నీ కెట్లు
బలువు సేయఁగవచ్చు నిలఁ దేరకాఁడ!
చను, వేడ్కకాఁడు దోసం బెర్గఁ డెందు
నని యాడుమాట నీయం దేను గంటి
క్షితి నతిమోహంబుగతి నే టనంగ
నితరేతరుఁడవె? నీవెఱుఁగవె చెపుమ,
ధర మాన మాచంద్రతారకంబనఁగ
వెరవఱి మానంబు విడుతురే యింత
యీనాఁటనేఁగాని యింతులు లేరె
తా నాఁడుపొడి భువి మానెఁ డమ్మెడినే
జ్ఞానాత్మ శివుఁ గొల్చువానికి నింత
యైనఁ బరేంగితజ్ఞానంబు వలదె?
లజ్జింప విది గడులాఘవం బనవు,
నుజ్జగింపవు సలంబొక్కింత యేని,
వలదన్న మానవు వక్కరించెదవు,
వలనుగాదన్నఁ బోవవు దగదనుచు,
భక్తియుక్తియు మిండపాడియుఁ జూపి
యుక్తిసెప్పిన నెట్లు నోడఁబడకున్న
మఱి యట్లుగాక మన్మథరతులందు
నెఱి రోఁతఁ బుట్టింప నెలఁతుకఁ దలఁచి

యో వివేకుండ! వేశ్యావిడంబనము
నీవెఱుంగవె మున్ను నిక్క మంగనలు
మిండెతల్, గత్తికి ౧మిఁగిలినగొంట్లు,
గొండెంపుఁగొఱప్రలు, బండెతల్, మ్రుచ్చు,
లెడపరుల్, శఠమతు, లేవంపుఁబుట్టు,
లోడపరు, లుపసంతు, లోఁగి నొంటికిట్లు,
దులువలు, దొట్టరుల్, దోపరు, లూర
నొలిచి తిండ్లను, దిట్ట, లుదరపోషకులు
బొంకులపుటికలు, రంకులకొంట్లు,
బంకెతల్, రక్కెతల్, వచ్చిరక్కసులు
రొమ్ములకుంపట్లు, రోఁతప్రామిండ్లు,
బమ్మెతకత్తెలు, నమ్మనిబోంట్లు
గోపపుంజము, లారగొ, శైత్తుటోళ్లు
పాపజాతులు, విసపరులు, వెడ్డరులు,
మాటలమ్రుచ్చులు, మందులమార్లు,
దాటకుల్, దొంగలు, దల్లు, లొడ్డిళ్లు,
నొడవగొంట్లు, ముడియవిడుపులు, సాల
గడుసరుల్, గయ్యాలగచ్చులు, వసిఁడి,
పాపులు, దుష్టులు, వరటలు, గృత్తి

౧. మీఱిన.

రూపులు, బరులు, విరోధులు, మృత్యు-
కన్నెలు, వంగులగద్దరుల్, రిత్త
వన్నెకత్తెలు వారవనితలు; మఱియుఁ
జపలముల్ దగులముల్ సంచలత్వములు
గుపితలులాయముల్ క్రూరముల్ వాళ్లు
వఱచులు వికృతముల్ భ్రమితలు మ్రుచ్చు
లఱికులు మాయావు లవిచారపరులు
గలుకు లాశావంతములు గర్మమార్గ
ములు బెట్టిదమ్ములు మ్రొగ్గలగములు
స్వవశేతరములు గావలములు దుఃఖ
భవనంబు లింద్రియభ్రాంతిహేతువులు
వా వెఱుంగనిభ్రష్ట్లు వలంతియుఁ గులముఁ
దావిచారింపక తగులు పాపిష్టు
లపవిత్రములు ధృతాహంకరణములు
నుపతాపబీజంబు లువిదలదృష్ట్లు
మఱియు వైశికములు మలకలమాట్లు
మఱగులు బొంచు లూబరబుడిబుల్లు
వచ్చిబొంకులు బహుభావ లిమ్మెచ్చు
లచ్చఁగ్రుచ్చులు వారపొచ్చెముల్ దొంట్లు
మిన్నకరిత్తలు సన్నట్లు వెక్కు-

వన్నెలు మాయలు వఱటులు వట్టి
యుపచారములు దీపు లురు లెఱుంగములు
విపరీతములు మదాన్వితము లనంగు
నప్రస్తుతములు హాస్యైకహేతువులు
విప్రలంభంబులు విషయబీజములు
గడుయాత్ర జంత్రముల్ నోడుతఱితనము
లడియాస లిచ్చలు వెడఁగులు దేఁట
వెడ్డబుడ్డులు [౧]స్రడ్డలొడ్డిసములును
[౨]సడ్డ [౩]గొడ్డంబులు [౪]నొడ్డారములును
దప్పులు దారులు దడబాట్లు వినఁగ
నొప్పులు రొప్పులు నుచితముల్ హృదయ
శల్యముల్ గడుఁ దీఁగసాఁగులు లేని
లౌల్యంబు లలుకలు లఘువు లాలములు
యోనగోసములు దామితరేతరములు
గానముల్ నెలయాంత్రపానముల్ మఱియు
వితతముల్ మాంద్యముల్ నెలఁదు లస్థిరము
లతిభిన్నములు ద్రిష్టా లల్పముల్ వారలు
మలినముల్ గల్మషంబులు గఠినములు

౧. సడ్డ; సరు; సమ, ౨. నొడ్డారొడ్డంబులు బడ్డపేరెములు, ౪. బడ్డారపములు.

వలుదెఱంగులదెసల్ [1]వలుచఁదనములు
కలఁకలు గోదుకలు గఱకులు మొఱకు
లిల నపాత్రము లశుచులు నిషిద్ధములు
జడము లోల్లములు [2]లజ్జావిహీనములు
నెడమతు లింద్రియహేతుభూతములు
వాతకావాసముల్ వక్షపాతములు
వ్రాతముల్ భంగురంబులు నీరసములు
గపటముల్ నానాముఖములభావములు
గృపణముల్ గండెముల్ గెలసము లరలు
గుపితాలవాలముల్ గుటిలకారణము
లపరాధరతులు వేశ్యలమానసంబు
లననేల వేయు రూపును నేర్పుఁ గల్గ
వనితలతనువు లైనను బరీక్షింపఁ
గమియంగ శ్లేష్మైకగతములు నాసి-
కములు, లాలాకీలితములు వక్త్రములు,
గలయ బాష్పాన్వితంబులు నయనములు,
నిల నమేధ్యాగారములు జఠరములు,
దలపోయ వారకాంతల నితంబములు
వలుపాపముల కునికిపట్లగు మఱియుఁ

---

౧. చులుక, ౨. నాజ్ఞా.

దొడరి కామాంధులు వడియెడి బ్రొంద
లెడవడఁ గంపువల్చెడి దుర్వ్రణములు
మొదలఁ దా నరివర్గముల పుట్టినిండ్లు
[1]చదలినయట్టియశౌచభాండములు
నుడుగ కెప్పుడు మూత్రమూరెడుకుంట
[2]లడిపికాండ్రను గొట్టుపడియెడుకండ్లు
నిజరజోదూష్యమా నెత్తురుఁగురుపు
లజహరీంద్రాదుల నడఁచినగువాలు
ధరణిరేతశ్శోణితంబులమడుగు
లరయంగఁ బ్రత్యక్షనరకకూపములు
గులహీను లధములు గులజు లుత్తములు
దొలఁగనికలుఁగొట్ట్రోవలు మఱియు
నందగు సుఖము దా నట్లునుఁగాక
చెంద నిత్యంబని చెప్పను లేదు
సలి[3]తనిరంతరాశ్వత్థపర్ణాగ్ర
సలిలకణక్షణ చలనమాత్రంబు
లింతటికై యొడ లెఱుఁగమిఁ జేసి
యింతులఁ గోరి పోయెడిదురాత్ములకు
మానభంగం బొందు, గానమి రెండు,

౧. చదికులు. ౨. లడవివారలు. 3. తానిలాంతరా.

నానసెడుట మూఁడు, నగుబాటు నాల్గు,
మనసుతాపం బైదు, ధనహాని యాఱు,
వెనుపగుముక్తికిఁ బెడబాయు టేడు,
నెప్పాటనైనఁ దా నియ్యోడు నేట్లుఁ
దప్పనే వెలయాండ్రఁ దగులువారలకుఁ
గలసిరి సతులని తలపోయరాదు
గలియు నూనెయు రెండుఁ గలిసినయట్ల
వట్టిరి దమ్మని భావింపరాదు
వట్టుగా జలగలు వట్టినయట్ల
సరసమౌ రూపని చర్చింపరాదు
వారపొచ్చె ముడుగ నూసరవెల్లులట్ల
మెలుకువ లెఱుఁగుదు మిల నాఁగ రాదు
జలములలోని మత్స్యంబులయట్ల
విచ్చలవిడి మాటవిం డ్రనరాదు
పొచ్చి కట్టుదు రల్లజూదరుట్ల
కడఁ జూపఁ గుంపి పఁగా మనరాదు
విడిచినఁ బాఱుదురీ వడి డేగలట్ల
పట్టింపరని వెంపి వసరింపరాదు
వట్టి కట్టాడుదుర్ వడిఁ దీఁగలట్ల

---

౧. రొడి.

తేల నర్థంబిచ్చితిమి నాఁగ రాదు
వ్రాలుదుర్ దలలట్లు వరిగింజ సూప
వలతురు సతులని వలపింపరాదు
వలపులన్నియుఁ గార్యవశము లూహింపఁ
గావున నిట్టివేశ్యావిడంబనము
లావనితలమాట లాటలు దృష్ట్లు
భావముల్ మనసులు వరికించిచూడ
సేవముల్ గాక యం దెంతసుఖంబు
గామారి భక్తులు గామింతు రెట్లు
వారాంగనాళి నిస్సారసౌఖ్యంబుఁ
జీరికిఁ గైకొండ్రె శివభక్తిసుఖులు
౧ వ్రాలెదువారాంగనాలోకనంబు
లాలముల్ గాక శ్లాఘ్యములె భక్తులకుఁ
దవిలివారాంగనానివహంబుమాట
లవశముల్ గాక ప్రియములె భక్తులకు
నెసగ వారాంగనావిసరదుర్తులు
హాసనముల్ గాక సహ్యములె భక్తులకుఁ
జారువారాంగనాజనదేహాకళ ల-
సారముల్ గాక రుచ్యములె భక్తులకు

---

౧. వ్రా.

నాభోగవారాంగనానుభవములు
బీభత్సములకాక స్పృహాలె భక్తులకు
భావింప నిట్టివేశ్యావిడంబనము
లేవముల్ గా కవి హృద్యంబులగునె
భావింప భక్తిక్రియావిడంబనవి-
భావను లగుమహాభక్తుల కెందు
గావున భక్తిసంగతుఁడవు, భక్తి
భావనుఁడవు, భక్తిపరుఁడవు, భక్తి
పాలనుఁడవు, భక్తిపాత్రుండ వింత
యేలయా నిన్ను నీ కెఱుఁగకయుంట
యిన్నియు నేల నీవెఱుఁగనిత్రోవ
లున్నవే యెఱుఁగంగ నోల్లవుగాక
తామసులము భక్తిసామాన్యమతుల
మే మాఁడువారము గామచర్యులము
మాకంటె హీనమే మీకు లౌకికవి-
వేకంబు భక్తివివేకం బటంచుఁ
బరగు వేశ్యావిడంబనమును గామ-
హరుమహిమావిడంబనమును నట్లు
చెప్పంగ మిండండు సెవి యొగ్గి వినక
యెప్పటిక్రియ మది నేవంబు[1]లేక

౧. మాలి.

ముదము గోపము దెంపు మది దమకంబు
నుదయింపఁ దన్నెర్గకున్నఁ గన్నెఱిఁగి
యాకమలదళాయతాక్షి దా నంతఁ
బోక వెండి యతని బోధింపఁ దలఁచి
"మిండపాడియు లేద మృదుభక్తి లేద
యొండేమి మది నెప మొక్కింత లేద
చన్నపురాతన శరణులమహిమ
విన్నను సద్భక్తి వికసితం బగునె
చెప్పి చూచెదఁగాక శ్వేతాదిమునులు
దప్ప కాప్తులబుద్ధిఁ దా ర్విన్నవిధము
భక్తిసంపూర్ణమై పరగినవిధము
ముక్తులై శివుఁగూడి మున్నున్నవిధము
నని తలఁచి గురుభక్తాండారిఁ జూచి
"వినుము తొల్లిటిపురాతనులలోఁపలను
నాప్తుల సద్బుద్ధు లంగీకరించి
ప్రాప్తి జయించినభక్తులు గలరు
నెఱుఁగుదు రుత్తము లెల్లగార్యంబు
లఱలేక తమయంద నగజేశుకరుణఁ
జెప్పినమాత్రానఁ జేసి కార్యంబు
లెప్పాట మధ్యము లెఱుఁగుదు రప్పుడ

S. V. Central
Library
and
Research Centre,
TIRUPATI
Acc 11600
Date

యార్యులు సెప్పినవైన నథములు
గార్య మెఱుంగరు గర్మవశమునఁ
గాన తజ్ఞులు సెప్పఁగాఁ గార్య మెఱిఁగి
రేనియు మేలకా కెగ్గేమి దాన
నిప్పాట రంభయు హితముఁ దలంచి
చెప్పిన వినఁడె మున్ శ్వేతుఁ డెట్లనిన.

శ్వేతుని కథ

భూరిదివ్యామృతపూరశరీర
సారతరాప్సరోజనవంద్య రంభ
దనపాలనున్న మదనవికారాంధు
ఘనతరసంచితాఘసమేతు శ్వేతుఁ
గనుఁగొని [1]సస్మితాననపద్మ యగుచు
మనమునఁ దలపోయ మగువ నీక్షించి
తఱిఁదఱి నిర్నిమిత్తమునఁ దన్ జూచి
చిఱునవ్వు నవ్విన తెఱఁ గేమి యనుడు
నతిదయాభావన నంత నారంభ
ధృతి[2]పుట్ట నతని బోధింపంగఁ దలఁచి
దురితైకమూలంబు[3] దుది నీచరిత్ర
[4]మరిది దా వివరింప నది యెట్టులనిన

1. వి. 2. యెక్క. 3. దుష్టవర్తనము. 4. నరుదార.

నను నీ వెఱుంగఁజొచ్చిననాఁటనుండి
నిను నీ వెఱుంగక నీమదోద్వృత్తి
ధరణిఁ ద్రికాల మదగ్రస్తమైన
కరియునుఁ బోలెను గడుఁగడుఁ[1] గ్రొవ్వి
పాయక రేయునుఁ బగలుఁ గామినుల
మాయల విషయనిమగ్నతఁ బొంది
గుడిఁ గనినైనను మృడ శరణనవు
గడకంటనైనను గానవు గురుల
మ్రొక్కవు భక్తుల కొక్కమాత్రైనఁ
దక్కవు దుర్మార్గ మొక్కింతయైన
మున్ను రుద్రాక్షంబు ముట్టి యెఱుంగ
వెన్నఁడును ధరింప నెఱుఁగవు భూతిఁ
బుట్టితిగాని మున్ పుణ్యమన్వార్థ
మెట్టిదో కలనైన నెఱుఁగవు, పాప
కర్మంబు ధర్మంబుఁ గామంబు నేమ
మర్మిలి భోగంబు యోగంబుగాఁగ
నడచుచు మఱియొక్కనాఁడు లంజియకు
వడిఁ బుష్పములు గొనివచ్చు నత్తఱిని
జెనసి[3] పువ్వొకటి యంచితభూప్రదేశ

౧. వ్రస్సి. ౨. ముల్. 3. పువ్వొక్కడుచ్చిష్ఠ.

మునఁ దెగిపడఁ బుచ్చికొనఁగ లజ్జించి
యదియు శివార్పితంబని యలవోక
మదిలోన నొక్కింత[1]మాత్రంబుఁ దలఁప
నా పోవ నొండేమి యది దోలుమేని
నీపుణ్యఫలమునఁ బ్రాపించె నట్టి
తలఁ పటుగాన తత్ఫలమున నపుడ
ఫలియించె దేవేంద్రపట్టంబు నీకు
నదియుఁ దదియ్యఫలానుభవమున
నిది యొక్కదినము దా నిట్లుగావునను
వేవిను నరకాగ్ని వేగ నేఁగుటకు
నీ విప్పుడు మదించి నిన్నెఱుంగమికి
పగపును నగవును వట్రిల్లె' ననుడు
'వగవంగ నవ్వంగ వనిత నీకేల
పరసతుల్ గలియుగ స్మరుఁ డితం డనఁగ
నరివిటుల్ వీఁడపో జాణ యనంగఁ
బ్రదికితి నిప్పుడ త్రిదశేంద్రభోగ
విదితానుభవసుఖవివశుండ నైతి
నదియునుఁగాక మున్నవికల దేవ
సుదతులతోఁ గామసుఖము లందితిని

౧. మాత్ర దలంప.

రంభ వీ వప్సరోరమణులలోన
శుంభదుదాత్తభాసురకీర్తియుతవు
నిట్టినీతోడఁ బంచేషుసౌఖ్యంబు
లిట్టలంబుగఁ బొంద నిదె యున్న వాఁడ
నెల్లెడ విజయుండ నిల నేనకాక
యెల్లింటినరకంబు లే లెక్క సేయ
నాపువ్వ శివు[1] నెద్ది యట్లయ్యెనేని
యాపుష్పఫలమున నమరేంద్రపదవి
గలిగెనేనియు నొండుగా నేలవచ్చు
మలహరుసీఁగియు బిలిబిలియగునె
పుల్లవడఁగ నేల ఫుల్లాంబుజాత
సల్లలితాస్య! 'రా శయ్యకు' ననుఁడు
'దానికి వేగమ తల్లడంబేల
యే నొండుదెస కింక నేఁగుదునెట్లు?
నీవు నాసన్నిధి నేఁ డుండి యెల్లి
వోవఁ జూడఁగఁజాల భువి కధోగతికి
నామాట విను వజ్రి నలకూబరాది
కాముకులను సురౌఘంబు గైకొనిన'
యమరాంగనాసహస్రావళి నిన్ను

౧. నిది.

ప్రమదంబు సస్నేహ భావంబుఁ దనర
ననయంబుఁ గామసుఖామృతాపార
వనధిని దేల్చెడివా రుండ నుండు
ననువు దెల్పెద నిదె యర్ధరాత్రంబు
సనిమె నాయెడ నొకజాము సుఖంబు
గావున నిత్యసుఖావాప్తి నీకు
గావింతు నమ్ము నిక్క 'మ్మని రంభ
యతని నొడఁబఱిచి యతులరుద్రాక్ష
యుత దేహు విమలభస్మోద్ధూళితాంగుఁ
గావించి యీశ్వరాగారంబుఁ జూప
నావామ సెప్పిన యట్ల శ్వేతుండు
ననమాత్ముగుడిలోని కసవులు దుడుచు
వెస నల్కు మ్రుగ్గు లొప్పెసగ రచించుఁ
బూవుఁ బత్త్రిరిఁ గోయు వేవేగఁ బఱచి
యీవియద్గంగాంబు లాదటఁ దెచ్చు
జలకముల్ సేయుఁ బూజాప్రకాండంబు
లలరించు ధూపదీపాదు లొనర్చు
వలగొని చక్కఁ జాఁగిలఁబడి మ్రొక్కుఁ
జెలఁగుచుఁ గీర్తించు నలిరేఁగి యాడు
నుడుగ కెప్పుడు షోడశోపచారములు

విషువక శివరాత్రి విధి నాచరించు
భావింప నతసపాపప్రాప్తిప్రౌఢు
వేవినక్రియఁ బ్రౌఢువేవుడు వచ్చి
నిన్న నింద్రుండంప నీపాల రాత్రి
నున్నవానిని జూపు మోరంభ యనుచు
గాసిల్లుచున్న యాకాలుదూతలను
డాసి తోడ్కొనిపోయి చేసన్నఁ జూప
భర్గభక్తిక్రియాపరసమంచిత ని-
రర్గళైశ్వర్యసమగ్రత మెఱసి
పరమతపోధన భ్రాజిష్ణులీల
హరు భజింపుచునున్న యాశ్వేతు దాలఁ
బొడ గని ముందఱ కడుగిడ వెఱచి
వడవడవడఁకుచు వచ్చి కాలునకు
దూత లిట్లని చెప్పఁ దొడ ప్రేసికొనుచు
శ్వేతుఁ డీగుడిలోన శివు భజించెడిని
యేమేమిరా రంభ యేమి పంచినదె
యామహాదేవుఁడే యడ్డ మాతనికి
ననవేల యింక నాయధికార మొప్పఁ
గొననిమ్ము రుద్రుండు గోపించెనేని

బలివక¹ తప్పఁ దత్ప్రతిదా ననుచుఁ
బలితెంచు జమురౌద్రభావంబుఁ జూచి
కాలారి యల్గి కరాళశూలమునఁ
గాలునివక్షంబు గాడిపో వైచె
నమరులు గీర్తింప నంత శ్వేతునకుఁ
బ్రమథ సదైశ్వర్యపట్టంబుఁ గట్టె
రంభోపదేశవి²స్రంభైకగతిని
శంభు శ్వేతుండు ప్రసన్నుఁగాఁ బడసెఁ
గావున హితలగు కాంతలబుద్ధు
లేవెంట హితమకా కేల యొండగును

మలహణునికథ

మఱి ³యట్లుగాక విను మలహణుఁ డనఁగఁ
గఱకంఠభక్తుండు కవిరాజనుతుఁడు
విటపుంగవుం డొక్క వేశ్యయుఁ దాను
బటుతరాన్యోన్య విస్ఫారానుమతిని
వలరసం బలర సమ్మిళితసౌఖ్యంబు
దళుకొత్త వర్తించుఁ దత్ప్రస్తవమున
నెట్టన నేలకు నింగికి సూత్ర-

---

1. తక్కఁదాపాటిదా. 2. జృంభితమతిని. 3. యట్టులునుగాక.

పట్టు, మోకాళ్లును బట్టుతలలును
ముడివెట్టి తనసీడఁ గడవంగఁబాఱి,
వడి నెండమావుల కడగాళ్లు గట్టఁ,
బాయక రెండుగాఁ బాఱెడు నీరు
[1]ప్రేయంగఁ, బులిజున్ను గోయనియమ్మ,
తా నార యొలువఁ, జట్రాతిపైఁ గ్రుంక,
నేనుంగు పురుషోమ, నిసుకత్రా[2]డ్వేన,
లలిగొన దిశలు దాలములు వాయింపఁ,
జెలఁగుచు[3] రోఁకటఁ జిగురులు గోయఁ,
గలి వెన్న[4]ఁ బుచ్చ, గొండలు దొంతి వేర్చ,
నిల మంచుఁ గుంచానఁ గొలువ, రేవగలు
సేయఁ, నాకసమునఁ జిత్రరూపములు
వ్రాయ, వాయువుఁబట్ట, వడగండ్ల గుండ్లు
గట్ట, వెన్నెలఁ[5]బ్రోవుగాఁ జేయఁ, జచ్చి
పుట్ట, నవ్వుడ నేర్చు బుద్ధుల ప్రోక
[6]గోలాసకత్తియ [7]గొరబన ప్రోడ
యాంజతల్లి దా నల్లుసిఁ జూచి

౧ ప్రేయఁబులిజున్నుగోగోయని. ౨. డ్వేయ. ౩. రోఁ కండ్ల. ౪. ర్వ్వ. ౫. గుంపు; గాయ; గోవు; గోపు; గోక; నేయ. ౬. గోలాటు. ౭. గాడ.

చిన్ననాఁటనుగోలె నిన్నకా నెఱుఁగ
దెన్నఁడు మాబిడ్డ గన్నెకూరిమిని
వలచుట పాపమే, పట్టి [1]చేటంబు
సలుపుట నీతియే, సరివిటుల్ నగరె,
గాదియకొలుచానో నీదారతనము,
గాదేనిఁ [2]దొడవో నీకవిత గాంతకును,
ముడువఁ బసిఁడియె నీనుడువులతీపు,
గడుఁగాక నీభక్తిగతి తెర్వ మాకు
నెట్టేల మేలుమే లెల్ల [3]సొమ్ములయఁ
బెట్టినాఁడవె నీవు వెనుపండువులను,
వీరభద్రునియాత్ర వెలఁదులు వోవ
హారముల్ రోయిడి యరిగె మాబిడ్డ,
యంగుళీయక మమ్మి యాశివరాత్రి
జంగమారాధనం బంగన సేసె,
నింతులు మెచ్చ వసంతోత్సవంబు
గాంత సేసెను హస్తకటకంబు లమ్మి,
తరలాక్షి ముందటి [4]దవసపున్నమను
[5]సరిపిణి రోయిడి గురుకట్న మిచ్చె,

౧. పంటంబు. ౨. దొడవొనెకవిత. ౩. రొమ్మురువ; రొమ్మెరువ. ౪. తమస; దవన. ౫. సరిపణల్.

నూలిపున్నమనాఁడు నూపురం బమ్మి
బాలభక్తుల కొప్పఁ బండువు సేసెఁ,
బదకంబు రోయిడ పడతి దివ్వెలకు
మదనారికిని దీపమాలిక లెత్తె,
నిదెవచ్చెఁ బులివల నీశివరాత్రి
ముదిత రోయిడఁ బుచ్చె ముత్తెంపుసరుల,
నెన్నడు వెట్టంగనున్నాఁడ విట్లు
నన్న యేనాఁటను సతి వెట్టిగలదె,
యెఱుఁగవే యెఱిఁగియు నెఱుఁగనియట్ల
వఱటలఁ బెట్టుచు వచ్చెదుగాక
పొలయఁ గయ్యము వన్ని గెలు[1]పిచ్చి చెనఁకి
యలిగినఁ గీడ్వడి [2]యలరించి తవిలి
పాసినఁ బైఁబడి పట్టిన స్రుక్కి
వ్రేసిన నొడలొగ్గి డాసినఁ గవిసి
సొగసిన రతిసేసి చొక్కినఁ జొక్కి
మొగిచినఁ గైకొని మునుకొన్నఁ బొదవి
మాటల మరగించి మక్కువ నించి
కూటమి మనసిచ్చి కూరిమి సొనిపి
కళలపోఁడి మెఱెంగి కామంబు సలిపి

౧. పించి. ౨. యెలయించి.

వలరసంబున ముంచి లంనఁ జొక్కించి
యలసిన శ్రమమార్చి యన్నియుఁ దెలిపి
మలయుచు మురియుచు మగలంజవోలె
మానాతి వలపించి యేనేఁడు నీవు
గానక తలక్రిందుగా నడచెదవు
డక్కులు శేవలు డంబ౧కంబులును
జొక్కులు నేర్పులు ౨సూటిమాటలును
సంగతి ౩నీకామశాస్త్రముల్ బిడ్డ
౪కన్నట్టి కాళ్లను గట్టింప నెట్లు
విచ్చేయు నీయాగి వేయును మాకు
౫వచ్చెఁ దక్కుము చాలు వనిత నీవనుచు
౬ దండించి తర్కించి తనకూఁతు నొక్క
మండలాధిపుపాల నుండఁ ౭బంచుడును
నంత నిక్కడ మలహణుఁడు గామాగ్నిఁ
గాంతావియోగదుఃఖం ౯బిన్నడింపఁ
దనుధర్మములు దక్కి తన్వీభావంబు
మనమున నెక్కొన మును బద్మనేత్రి

---

౧. రంబు. ౨. సొగసు. ౩. సంగజు. ౪. కంగటి. ౫. వచ్చెనుజాలునీవనితనుగూడ. ౬. దండింపశంకించి. ౭. బుచ్చు. ౮. విరహాగ్ని. ౯. బెబ్బ.

[1]దవ్రులంబుతోఁ జూచు [2]తలఁపుఁ దలంచుఁ
బవడంపుఁ గెమ్మోవి భావంబుఁ దలఁచు
దాసిన హర్షించు తాళంబుఁ దలఁచుఁ
జేసినశృంగారచేష్టలు దలఁచుఁ
జెలఁగుచు నవ్వేడుచెన్నుఁ దలంచు
నలరుచుఁ బులకించు నలువుఁ దలంచు
[3]మాటమాటకుఁ జూచు మక్కువఁ దలఁచు
మాటలఁ [4]బిచ్చిల్లు మధురంబుఁ దలఁచు
సరసంబు లాడెడి[5]జాను దలంచుఁ
గరమొప్ప నెమ్మోము కాంతిఁ దలంచు
నంగదీధితుల యొయ్యారంబుఁ దలఁచుఁ
బొంగారు జారుఁ గొ[6]ప్పు సొగసుఁ దలఁచుఁ
గలికి [7]క్రొగ్గిన్నెలపొలుపుఁ దలంచుఁ
[8]దెలుపారి మెఱుఁగెక్కు పలువర్సఁ దలఁచుఁ
గుటిలకుంతల[9]ముల కొమరుఁ దలంచు
బటువగు నెఱివేణి[10] భారంబుఁ దలఁచుఁ
జెన్నుగా నసియాడు నెన్నడుముఁ దలఁచు

---

౧. తదిలించితను. ౨. తవులంబు. ౩. మాటిమాటికి. ౪. ల్లు. ౫. జాను. ౬. ప్పునునొప్పు. ౭. వా. ౮. తెలుపారుపల్వర్స. ౯. కొప్పు. ౧౦. భావంబు.

సన్నుతికెక్కిన జఘనంబుఁ దలఁచు
నెఱసినపాలిండ్ల నిగ్గుఁ దలంచు
నఱగొఱలేని నెయ్యంబుఁ దలంచు
లింగార్చనముసేయు లీలఁదలంచు
జంగమారాధనాసక్తిఁ దలంచు
మేలంబులాడెడి [1]మెలపుఁ దలంచు
నాలింగనాదుల కీలుఁ దలంచు
మఱిమీఁది రతికళామదనసౌఖ్యంబుఁ
దఱిఁదఱి వెండియుఁ దలఁచితలంచి
యుండఁజాలక యవ్వియోగదుఃఖాగ్ని
మండంగ ధృతి [2]సిగ్గు మానంబు వదలి
యడలుచు సతిమాట లయినను వినక
తడసిన నిలుచునే తనప్రాణమనుచు
రమణి కేళీమందిరముపంచఁ జేరి
కుమతియై[3] సతిచెల్మిఁ గోరుచున్నెడను
వెండిలోపలఁ గ్రొత్తమిండనిపాలఁ
గొండొకప్రొద్దుండి కోమలిదల్పు
గ్రక్కునఁ దెఱచి యక్కాంతుపై నీళ్లు
వుక్కిలించుటయును నొక్కింత మెఱవ

---

౧. మెలుపునుదలఁచు. ౨. నీతి. 3. కూరిమి; చెలువము.

నెలనాగ గని 'యిది యెవ్వరు మీరు
మలహణ నీతియే [1]మఱలి యేతేరఁ
[2](దక్కి పోయినమీఁదఁ దనువున జీవి
దక్కినవచ్చునే ధర్మమే యిట్లు)
మెఱచినఁగాని [3]యిమ్మెయిఁ గానరాని
నెఱసిన చీఁకటి నీయున్కిఁగాన
కుమిసితిఁ బైఁబడెనో యెగ్గ' ననుచుఁ
దమకంబువట్రిల్లఁ దన్వి సెయ్యిచ్చి
యడలుచు వెడలి పిటాశ్రమంబునకుఁ
దోడుకొని పోయి పైఁబడుడు మల్హణుఁడు
గట్టర్కి నినుఁజూచి కాని ప్రాణంబు
వట్టఁజాలక వచ్చి పడతి నిన్ గంటి
నాతతంబుగఁ జాలు నంతియకాక
నీతియె వరుఁడుండ నిను నాకుఁ గవియ
నింత ప్రొద్దుటికి రోఁయిచ్చినవాఁడు
గాంతుండు గాకంచు గమనంబు సేయ
నెట్టింక వలతు నీ కేను నీకు
నట్టిద వలపు నాయందు గావునను

౧. మగిడి. ౨. కుండలీకరణముచేసిన రెండుపంక్తులకును సంస్కృతానువాదము లేదు. 3. యొ.

దమతల్లియర్థంబు దనియంగనీక
తమకంబెఱుంగదు దర్కించు మనల
సద్భక్తిపరుఁడవు సత్కవీశ్వరుఁడ
వద్భుతకవితాసమగ్రత మెఱసి
పైచని యద్దంబుపై మిన్నగింజ
వైచినఁ బడు నెంతవడి నంతమాత్ర
యిద్ధసమాధిభూయిష్ఠతఁ దగిలి
శుద్ధత నేకాగ్ర సుఖమనోవృత్తి
హరుఁ బ్రశంసింపుమా వరదుఁ డయ్యెడిని
జిరభుక్తిముక్తులు సిద్ధించు మనకు
ననవుడుఁ జనుమొన లర్థి నావీఁపు
నను మోపి యాలింగనం బాచరించి
యుండుము నావెన్క నుడురాజవదన
యొండననేల నే నొక్కపద్యమున
మాటలాడించెద మనతోడఁ జంద్ర-
జూటుఁ బ్రసన్నుఁగా సుదతి కీర్తింతు
ననవుఁడు మఱునాఁడు హరుని నివాస
మున కేఁగి పరమేశు ముందఱ నిలిచి
నెలఁతయు నట్ల తన్నెక్కొని యుండ
మలహరుపై దృష్టులు నిల్పి సన్మతిని

దమతల్లియర్థంబు దనియంగనీక
తమకంబెలుంగడు దర్కించు మనల
సద్భక్తిపరుఁడవు సత్కవీశ్వరుఁడ
వద్భుతకవితాసమగ్రత మెఱసి
పైచని యద్దంబుపై మిన్నగింజ
వైచినఁ బడు నెంతవడి నంతమాత్ర
యిద్ధసమాధిభూయిష్ఠతఁ దగిలి
శుద్ధత నేకాగ్ర సుఖమనోవృత్తి
హరుఁ బ్రశంసింపుమా వరదుఁ డయ్యెడిని
జిరభుక్తిముక్తులు సిద్ధించు మనకు
ననవుడుఁ జనుమొన లర్థి నావీఁపు
నను మోపి యాలింగనం బాచరించి
యుండుము నావెన్క నుడు రాజవదన
యొండన నేల నే నొక్కపద్యమున
మాటలాడించెద మనతోడఁ జంద్ర-
జూటుఁ బ్రసన్నుగా సుదతి కీర్తింతు
ననవుఁడు మఱునాఁడు హరుని నివాస
మున కేఁగి పరమేశు ముందఱ నిలిచి
నెలఁతయు నట్ల తన్నెక్కొని యుండ
మలహరుపై దృష్టులు నిల్పి సన్నుతిని

వినుడు సద్భక్తి "గాంతా కచప్రచయ"
యనుచు నుద్యత్కృతిఁ దై హారుమనం బలరఁ
బ్రస్తుతాలంకార బంధురమధుర
విస్తారమతి మల్హణస్తోత్ర మనఁగ
నస్వాష ముప్పదియాఱు శ్లోకములు
సెప్పినంతట మెచ్చి శివుఁడు మల్హణుని
లంజియచిలుకను లంజియతల్లి
లంజ నక్షణము కైలాసంబునకును
బ్రవిమల కనక దివ్యవిమానములను
భువనముల్ వొగడంగ బొందులతోన
కొనిపోవఁ జనిరి గావున హితలైన
వనితలబుద్ధులు వినుట హితంబు

కుమారపాల ఘూర్జరుని కథ

గణుతింప నట్టిల కఱకంఠు భక్తు
లణకించిపలికిన నదియ హితంబు ;
ఎట్లన్న వీరమాహేశ్వరాంకుండు
ఘట్టుండు దురితఘరట్టుండు ఘనుఁడు
వాలిత సద్భక్తిపరుఁడు గుమార
పాలఘూర్జరుఁ డను పార్థివేశ్వరుఁడు
వానందలీలమై న శ్లోక్యనాఁడు

దానును సతియు నెత్తంబాడు తతిని
గాంత! ప్రసారు లేకాదశేంద్రియము
లంతశ్చతుష్టయం బం దొక్క మూఁడు
నారయ మోహాంబునను నలోకాను
సారులు నెత్తంపు సారులుగాఁగఁ
జను పరిపూర్ణప్రసాదావధాని
దనపదియేను నత్తరళాయతాక్షి
వదియేను నేర్పను పలకపైఁ బెట్టి
వది నిహపరములన్ వాడలయందు
వాపపుణ్యాము లను పాసికల్ నైనఁ
బ్రాపించు ఫల మెన్నఁబడ దాయముగను
భక్తియు నీరైఁదుఁ బాఱెఁ బొమ్మనుచు
వ్యక్తినా నీరైఁదు వచ్చిననాఁడు
పరము నిహంబనఁ బరగు నీ దుగను
హారుభక్తి ప్రబలు నానాఁడు నిద్దగను
ద్రివిధలింగములకుఁ ద్రివిధార్పణంబు
లొనంచు ని త్రిగ యను దాయ మాఁడుఁ
వలవ దచ్చోక మాటలు నీకు సనుచు
నలఘుఁడు దచ్చోక మని దాయమాఁడుఁ
బంచేంద్రియములకు భవప్రసాదంబుఁ

బంచిపెట్టినమాడ్కిఁ బంచియవెట్టు
దోసకార్లకు జౌక దుగఁబెట్టునట్లు
గాసిలనాడుఁ జౌక దుగంబు వడిన
ననయంబు నీశరణ్యము వీరభద్ర!
యనుచు వీరుఁడు భద్ర మను దాయమాడు
నోడలు నత్తా శివయోగుల కనుచుఁ
దడయక యాడు నత్తా యని పడిన
నాకు నా తీవంచనయె గెలుపనుచు
నాకాంక్షఁ దీవంచయను దాయ మాడు
వనిత మెచ్చవు వంచవైచిన ననుచు
ననఘుఁడు పావంచి యనుదాయ మాడు
నీనెత్త మిట్లాడ నితరులతరమె
పూని యీశ్వరుకృప లేనివారలకు
నంచు నంతంత భక్తావళి వొగడ
నంచితభక్తిసమగ్రత దనర
నాదిభక్తి విరుద్ధమైన జూదపు వి-
నోదంబు భక్తివినోదమై పరగ
వేడుక నిట్లాడియాడి యాచంద్ర
చూడభక్తుఁడు దనసుదతి వీక్షించి

౧. దంబుగాఁగ.

దరహాసభావవిస్ఫురితాస్యుఁ డగుచు
నరనాథవల్లభి నలుదెసల్ సూచి
యిరువురమునుదక్క నొరులు లే రిచట
నరయంగ నొండుగార్యము మున్న లేద
యేమియకో నెపం బీదరహాస
భావంబు సర్వి మిత్త్రము దన్న ముంప
నంచు నీసును సిగ్గు నటు దొట్రుకొన స-
మంచితాననపద్మ మల్లన [౧]ముడిచి
పాసికల్ నెత్తంపుఁ బలుకపైఁ బెట్టి
యాసతి యంతట నాట సాలించి
యనఘ! నిష్కారణ హాసంబు నీకు
జనియించుకతన సంశయమయ్యె నదియు
సతత బాహ్యాంతరార్పిత సావధాన
వితత సుఖానంద మతిశయించినను
దప్పితి నయ్యవధాన మేననియొ
యప్పు డేమేని నాయం బెగ్గుఁ గనియొ
నెత్తమాడుట భక్తి నీతి గా దనియొ
తత్తరపడి సారెఁ దప్పఁబెట్టినొ
పాసిక లొండొండ పట్టివైచినొ

---

౧. మోడ్చి.

యీసారె వలుకయు నే గెల్వననియొ
పాలిండ్లపయ్యెద బయలువర్చితినో
నేలంపుమాటల మెలవుఁ దప్పితినో
పోయినరే రతిఁ బూరగింపమినో
కాయజుఁ డెదఁజొచ్చి కరముఁబట్టిననో
వచ్చిన సారెయే వచ్చెఁ బొమ్మనియొ
చెచ్చెర ద్విగుణంబు సేసి యిబ్బిననో
సారియు దూరానఁ జంపితి ననియొ
యూరక నవ్విన కారణం బేమి
యొడఁబడఁ దత్కార్య మున్నట్లు సెప్ప
కెడపితివేని నీయడుగులయాన
యనవుఁడు ఘూర్జరుఁ డాటసాలించి
ఘనుఁడు వెండియు నవ్వుచును సతికనియె

[౧]ఓహిళుని కథ

వినుము సౌరాష్ట్రంబునను సోమనాథు
ననయంబు భజియించు ననుఁగుభక్తుండు
నోహిళుండనఁగ సమున్నతికెక్కె
మాహేశ్వరుండు సన్మార్గానువర్తి

---

౧. సోహిళుఁడనియుఁ బాఠాంతరము. సంస్కృతానువాదమునుబట్టి 'ఓహిళుఁ'డనుపాఠము నిర్ణయింపఁబడినది.

చొక్కంబుగా నటు శోధించి రెండు
దిక్కులు కావట నొక్కొత్తు నెట్టి
చందనతరువుల కందువ కేఁగి
నందితంబై యొప్ప నాలుగుజాల
గంధంపుఁ జెక్క లాకాంతు మైఁ దెచ్చి
బంధించి ¹కావటి పక్కెల్లఁ జెరివి
పెల్లుగాఁగ నఖండబిల్వపత్త్రియు
మెల్లన శోధించి మృదుతరంబైన
సరసతరంబైన సురుచిరంబైన
పరిపూరితంబైన బంధురంబైన
నడులేతయై సువర్ణప్రాప్తమైన
కడివోనిదైన యకాఠిన్యమైన
కోమలంబైన యకుంఠితంబైన
యామోదకరమైన యనుపమంబైన
యచ్ఛిద్రమైన శుద్ధాత్మకంబైన
స్వచ్ఛతరంబైన సచ్ఛవియైన
జంతువర్జితమైన సమరసంబైన
యెంతయుసొంపైన ²యింపు డంబైన
యపరిమితంబైన యసమానమైన

---

౧. కావళ్లపక్కలం. ౨. యింషర; యింపప.

యపరిహారంబైన హారయోగ్యమైన
భాస్వరంబైన వికస్వరంబైన
సుస్వాదితంబైన [1]శోధితంబైన
మానందయుతమైన యపవర్గహేతు
వైన యఖండితంబైన యఖండ
బిల్వపత్రము లతిప్రీతి సద్భక్తి
నల్వ వట్రిల్ల ఘనంబుగాఁ గోసి
సజ్జ నిండఁగఁ బెట్టి [2]చాఁకిట నిజికి
హృజ్జనస్రపుభక్తుఁ డిల గుగ్గులంబు
భావించి ధాతుకప్పడమునఁ గప్పి
కావడి తూఁకువగా వడిఁ దాల్చి
సంతసం బల[3]రార జనులు గీర్తింప
నెంతయు రయమున నేతెంచుచుండ
నంతకుమున్న యొప్పాగ గౌళికులు
గాంతిపూజయును లతాంతపూజయును
గావించి తగినశృంగారంబు సేసి
[4]దేవు శ్రీసోమేశదేవుసన్నిధిని
ననఘులు దపసులు నాదిబాహత్త-
[5]రి నియోగమున నతిప్రియభక్తిఁ గొలువ

---

౧. శోభి. ౨. చంకిట. ౩. రంగ. ౪. దేవునిశ్రీసోమ. ౫. వి.

నిది యవసరమగు నిదికాదు నాక
మదనారిఁగొలుచుసమ్మదము నట్రిల్ల
గ్రక్కున గుడిసొచ్చి కావడి డించి
యక్కజంబుగ సముద్రాంబువుల్ దెచ్చి
స్రుక్కక యటమున్న శోభిల్లు పూజఁ
జక్కన నటనూఁకి జలకంబు సేసి
సంధిల్లఁ దడియొత్తి శంభున కిచ్చ
గంధంబుఁ దివిచి ధూకాంక్షమై నలఁది
పల్వగల్ దక్కి సద్భక్తి నఖండ
బిల్వపత్త్రి నెలఁదాల్వఁ బూజించి
మహిఁ బ్రోఁకయైయున్న మహిసాక్షి గూడ
దహనాంబకునకు నెంతయు ధూపమిచ్చి
ధూర్జటి యవధారు ధూపావసరము
దర్జితభవ యవధా రవధారు
కారుణ్యమూర్త్యవధా రవధారు
సౌరాష్ట్రపతి యవధా రవధారు
సోమార్ధశేఖర సోమనామాంక
సోమాగ్నిరవినేత్ర సోమేశ యనుచు
వసుధఁ జాఁగిలిమ్రొక్కి నొసలఁ గేల్మోగిచి

వెస బొబ్బలిడుచు [1]సంప్రీతి నార్చుచును
[2]ఘోయించుఁ జాంగుభళా యంచు ఘంట
వాయించుచును గణావళిఁ దలంచుచును
నాడుచుఁ గునియుచు హరు[3] నుతింపుచును
బాడుచుఁ జెలఁగుచుఁ బ్రభువ సోమేశ
భస్మ[4]మయ్యోడము నాపాపప్రకరము
లస్తత్కృత్రైక ధూపాగ్నిచే ననుచు
నోహిళదేవుఁ డత్యున్నతసుఖకు-
తూహలం బేర్పడ గూడ మర్పించి
తక్కనపూజావిధానంబు లెల్ల
దక్కవ[5]వడకుండఁ దా నాచరించి
ప్రతిదినంబందు ని[6]ష్పాటన నడవ
నతులకోపోద్రిక్తు లగుచు నగ్గౌళ
తపసులందఱుఁ గూడి తమపురి నిట్టి
విపరీతములు దొల్లి వినము కన్గొనము
యొక్కభక్తుండటే యోహిళుఁ డనఁగ
నెక్కడనుండియో యేతెంచినాఁడు
గన్నులఁ గానఁడు గర్వమై మొదరఁ

---

౧. నొప్పెసగ; సొంపెసగ. ౨. ఘో. ౩. దలంచు. ౪. పరాఁ గాక. ౫. గాకుండ. ౬. ప్రాటవర్తింప.

దన్ను నెఱుంగఁ డెంతయు మదోద్వృత్తి
నిక్కంబు దా నొక్క నియమస్థుపగిదిఁ
జక్కఁ ద్రొక్కఁడు నేల నొక్కింత మేని
నడవిచెట్టులబంక లాకులు నలము
వెడవట్టి చెక్కలు వెల్లుగా మోచి
కొని[1] తెచ్చు వడిడించు గుడిఁ[2]జొచ్చుఁ బూజ
యును బుచ్చు మఱియిచ్చుఁ దనమెచ్చు పూజ
నచ్చగు తోలుపూజ వుచ్చినఁగాని
చెచ్చెర మఱి పూజ సేయంగ రాదె
శివు హరిప్రభృతులు సేసినపూజ
నవల నూఁకిన భృంగియానో తానిట్లు
సెలఁది మున్నల్లిన శివుమీఁది పూజ
యలిగి నూఁకినకరియగునె తా నిట్లు
సెన్నారఁ దపసి పూజించినపూజఁ
గన్నిడి నూఁకినకన్నప్ప యగునె
భూసురుల్ ముదనూరఁ బూన్చినపూజ
[3]గాసిల్లినూఁకిన దాసయ్య యగునె
చనుఁ దొంటిపూజ మెచ్చ కో[4]రాలఁ బూన్చు
మనసాంఖ్యతొండండగునె యట్లుఁగాక

౧. వ. ౨. జొచ్చిపూ. 3. గాసిల్ల. ౪. రాళ్ల.

యనవసరంబున నభవాలయంబు
సనఁ జొరఁ దన కింత సన వెల్లుగత్ర
నుపమన్యు గణనాథుఁడో వృషాధిపుఁడో
యుపమింప దూర్వాసుఁడో భృంగిరిటియొ
కాదేని సద్భక్తగణములం దొకఁడో
యాదటఁ దా నెప్పుడైనఁ జొరంగ
హరి సోమనాథు మున్నర్చింపవచ్చి
చొరనోడియుండె నీశుకనాసియందు
మృడునవసరముఁ దాఁబడయునంతకును
గుడివెలి నజుఁడుండె మృడు నుతింపుచును
ననిమిషపతి యిమ్మహాదేవుఁ గొలువఁ
జని కాచికొనియుండుఁ గనుఱెప్పలిడక
హరు నవసరమగునంతకు రవియు
సరసిజంబులు గొని తిరుగుచునుండు
వేళయానంతకు విశ్వేశుఁ గొలువ
పూళిన చంద్రుఁ డేమఱకుండు నెపుడు
నింతింతవారల కీశ్వరావసర
మింత దుర్ఘటమన్న నితఁ డెంతవాఁడు
నననేల యరుగకుమన్నను బ్రెగడ

౧. పుక. ౨. నింతటి.

తనమున్న వెట్టు లీతని; కింత యేల
చోరకుమన్నను గుడి సొర నెట్లువచ్చు
నరుగుమన్నను నిల్వ నది యెట్లువచ్చు
నాది నంతర్వర్తు లగు పోధనుల
కాదట గుడిసొచ్చి యర్చించు [1]డిదియుఁ
బరదేశులకు నున్న పరిచారకులకుఁ
జొరఁగరాదీ గుడిసొచ్చినఁ దప్పు
గడువడిఁ గొల్చు నాకాంక్ష గల్గినను
గుడి వెలినుండియ కొలువ నిమ్మనుచు
నాజ్ఞాపనము సేసి రాఁగౌళతపసు
లజ్ఞులై యోహిళయ్యను బవలెల్ల
లోపలఁ జొరకుండఁ గాఁపిడి రాత్రిఁ
దాపసుల్ వాకిళ్లఁ దాళముల్ వెట్టి
యరుగుడుఁ దొల్లింటియట్లోహిళయ్య
యరుగుడు సోమేశుఁ డర్ధరాత్రంబు
నెఱిఁగి తల్పులు వాఱఁ దెఱచుడుఁ జొచ్చి
వెఱవ కెప్పటియట్ల విభుని భజింప
వేవినఁ దపసు లీవృత్తాంత మెఱిఁగి
భావజహరునకు భక్తుండె వీఁడు

---

౧. టిడియు ; నపుడు.

నాసక్తి రామేశుఁ డమ్మడునూర
దానయ్యకును మున్ను దలుపులు దెఱచె
నఱలేక కిన్నరయ్యకుఁ గటకమునఁ
దెఱచెఁ దల్పులు వాఱఁ ద్రిపురాంతకుండు
దిరుమడక్కడయందు దెఱచె మున్ దలుపు
లురుకీర్తి బ్రహ్మేశుఁ డోడయపిళ్లకును
నిమ్మవ్వ [1]కేడుదినమ్ములు శివపు-
రమ్ము తల్పులు శివారమణుండు దెఱచెఁ
దఱి నింక [2]నితనికిఁ దలుపులు దెఱచెఁ
గఱకంఠుఁ డనుచెల్ల గపటంబుగా దె
మనయాజ్ఞఁ దా లెక్కగొన కర్ధరాత్రిఁ
జనుదెంచి కుటిలుఁ డేచందంబు[3]నందు
గుడిఁ జొచ్చి తొల్లిటివడువునఁ జేయు
వెడమాయములు సేసి వెడలినవాఁడొ
యిదియది యననేల యీయూర నితఁడు
గదలకుండినమీఁదఁ గార్య మెట్లగునొ
పురి వెడలింపమి బుద్ధిగా దొక్క-
వెరవున నెట్లైన వెడలింపవలయు
భిక్షముల్ మనయిండ్లఁ బెట్టకయున్న

౧. నైయేద్ది. ౨. నోక. ౩. నంద.

నుక్షవాహానుభక్తుఁ డోహిళుఁ డెఱిఁగి
జలపత్రవాలుకానిలకందమూల
ఫలశిలాహారులై భక్తులు దొల్లి
దపములు సేయుచు నపహృతకాము
నపరిమితప్రీతి నర్చింప రెట్టు
లట్టల ప్రాణంబు లట వాసి చనిన
మిట్టి శిరము దెగి మేదినిఁ బడినఁ
గొంకునే చాబొంకు బొంకనుఁగాక
శంకరార్చన సేయు సద్భక్తిపరుఁడు
గాన భుక్త్యర్థమై కళవళించినను
దా నవ్వఁడే యుమాధవుఁ డట్లుఁగాక
తలఁపఁగ మాతృకాస్తన్యంబునందు
నలరిననాఁటిదేహము కాదె యిదియు
నవిగాక యింతంతనవనీతమునను
నవకంబు నొందిన నాఁటిది కాదె
యదియునుఁగాక మితాహారమునను
బొదలినయద్దేహ మిది తానకాదె
యంతకంతకు మను చాకాంక్ష సేయ
నంతకంతకుఁ బెర్గు నశనేచ్ఛ యొడల
నంతకంతకు మనం బాకాంక్ష దలఁగ

సంతకంతకుఁ దగ్గ నశనేచ్ఛ గాన
నేమించి మదిఁ బరిణామించికొనినఁ
గామించునే యొడల్ దా మించుఁగాక
నీచుల చైది ముక్ దిగనున్న చోట
నైచి తాగుబ్బ మావడి[1]నున్నయట్టి
కారణంబయ్యె నీసౌరాష్ట్ర నాథ
కారుణ్య మిదిగదా కలఫలం[2]బనుచు
నేన యీతిరిపెంబు మానంగనున్న
చో నది దనుదాన మానె మేలయ్యె
మును గుండుఁగల్లు డాఁచినఁ బెండ్లి సెడునె
చెనసి [3]బిచ్చమ్ము మాన్పిన భక్తి సెడునె
యలయక యుద[4]రార్థినై తిరుగంగఁ
దలఁచుట సోమేశుఁ దలఁచుట యగునె
యిల్లిల్లు దప్పక నోఁగుట ప్రాణ
వల్లభు గుడిచుట్టు వలగొను టగునె
యాత్రార్థమై యొరు నన్న మర్థించు
టాత్మేశుసద్భక్తి నర్థించుటగునె
పెక్కువన్నెలకూడు ప్రీతిఁ దెచ్చుటయుఁ
[5]ప్రెక్కొనఁ బూవుఁ బత్తిరిఁ దెచ్చుటగునె

---

౧. నన్న. ౨. ఔంక. ౩. తిరిపెము. ౪. రార్థమై. ౫. ప్రెక్కకప్రా.

౧తద్భక్తి శివపదధ్యానసుధార-
సాద్భుతాంచితభక్తి యహానె కావునను
సతతబాహ్యాంతరార్పితసావధాన
హితసన్నిహితసంజనితసుఖం బొసగు
సత్ప్రాణలింగమహాప్రసాదామృ-
తప్రశస్తానుభవప్రాప్తి లేని
దండి దుర్వ్యాపి యెవ్వండేనిఁ దిరిపి-
దిండియు కాక భక్తుండు దానగునె'
యనుచుఁ గించిద్దరహాసితాస్యుఁ డగుచుఁ
దనురక్షణార్థంబు గొన నేల ౨యింక
నెయ్యది భోగింప నెవ్వనితనువు
సయ్యన నొందుఁ బ్రసాదసౌఖ్యంబు
నెయ్యది భోగింప నెవ్వనిప్రాణ
మయ్యమృతత్వంబు నాచటఁ బడయు
నెయ్యది భోగింప నెవ్వనిమదికి
నెయ్యంబుతోఁ గల్గు నిర్మలత్వంబు
నెయ్యది భోగింప నెవ్వనియాత్మ
శయ్యగా నీశుండు సతతంబు నుండు
నెయ్యది భోగింప నెవ్వనిచరిత

---

౧. తన్భక్తి. ౨. యిట్లు.

[1]తద్భక్తి శివపదధ్యానసుధార-
సాద్భుతాంచితభక్తి యానె కావునను
సతతబాహ్యాంతరార్పితసావధాన
హితసన్నిహితసంజనితసుఖం బొసగు
సత్ప్రాణలింగమహాప్రసాదామృ-
తప్రశస్తానుభవప్రాప్తి లేని
దండి దుర్వ్యాపి యెవ్వండేనిఁ దిరిపి-
దిండియ కాక భక్తుండు దానగునె'
యనుచుఁ గించిద్దరహసితాస్యుఁ డగుచుఁ
దనురక్షణార్థంబు గొన నేల [2]యింక
నెయ్యది భోగింప నెవ్వనితనువు
నయ్యన నొందుఁ బ్రసాదసౌఖ్యంబు
నెయ్యది భోగింప నెవ్వనిప్రాణ
మయ్యమృతత్వంబు నాఁటఁ బడయు
నెయ్యది భోగింప నెవ్వనిమదికి
నెయ్యంబుతోఁ గల్గు నిర్మలత్వంబు
నెయ్యది భోగింప నెవ్వనియాత్మ
శయ్యగా నీశుండు సతతంబు నుండు
నెయ్యది భోగింప నెవ్వనిచరిత

౧. తద్భక్తి. ౨. యిట్లు.

పురాతన ప్రకరణము

మియ్యకోట్లై రాశికెక్కు- లోకముల
నెయ్యది భోగింప నెవ్వనిహృదయ
మెయ్యెడఁ బొలివోక యీశునిఁ బొందు
నెయ్యది భోగింప నెవ్వనికృతులు
దియ్య[1]మై జగముల దీపించుచుండు
నెయ్యది భోగింప నెవ్వని మనుజు
లయ్యయ్య యని కొనియాడుచుండుదురు
నెయ్యది భోగింప నెవ్వారి సుమహ-
నియ్యత జగముల నిండి వెలుంగు
నట్టి నిర్మాల్యం[2]బ యాహారముగను
జట్టన దినములు సలుపుదు నదియ
కల్యాణతరము నైర్మల్యంబు నమృత-
తుల్యంబు సుజనహృచ్ఛల్యంబు మఱి య-
మూల్యంబు సిత్సుఖాకుల్యంబు భక్తి
లోల్యంబు దత్తకైవల్యంబు[3] ప్రమథ
లాల్యంబు [4]వరముక్తిమూల్యంబు దత్త్వ-
కల్యాత్మకంబు నిర్మాల్యంబనంగఁ
బరగంగఁ దొలునాఁడు హరుపూజ సేసి
ధర నెలి మఱునాఁడు దరిమినయట్టి

---

౧. లై. ౨. త్వహా. ౩. ముక్తి. ౪. ముక్తికి.

పత్తిరి యొక్కింత వాటించి తెచ్చి
యుత్తమసద్భక్తియుక్తి వట్రిల్ల
గాదస కదియ ప్రసాదభావమున
నాదటఁ దా నోహిళయ్య భుజింపఁ
బాపాత్ములై భువిఁ బరగినగాళ-
తాపసు లెఱిఁగి [1]యాతం డెవ్విధమునఁ
జావండకాఁడె యీచక్కిన [2]వెడలి
పోవండు భిక్షముల్ వుట్టకయున్నఁ
బత్తిరిఁ దినఁజొచ్చె బ్రదుకు నెట్లైనఁ
బత్తిరిఁ గాల్త మప్పటి[3]కి నప్పటికి
మనపురి భక్షింప మఱి యొండు లేక
చనియెడుఁ గాదేనిఁ జచ్చెడిఁగాక'
యనుచుఁ బత్తిరిగూడ నటు ప్రోఁక వెట్టి
యనలంబు దరికొల్పి యార్చుచుఁ గాల్పఁ
బత్తిరి గాల్చిన భస్మంబు ప్రోఁగు
నెత్తఱి మఱి యోహిళయ్య వీక్షించి
మొదలఁ దానిర్మాల్య మదియు విభూతి
దుది నిట్టిభాగ్యంబు దొరకొనెనయ్య
నెఱి నల్గి తన్నినఁ బఱపుపైఁ బడిన

---

౧. యీ. ౨. వడలి. ౩. కప్పటికిని.

తెలుఁగు నాకయ్యో నోదేవ సోమేశ
పుడమి నుప్పాలికి యిమ్మడియైనయట్టి
వడువు నాకయ్యో నావరద సోమేశ
నెరయఁ బాయసముపై నెయ్యోల్కినట్టి
యురవు నాకయ్యో నాయొడయ సోమేశ
[1]పరగఁ దెల్కికి నువ్వు వండినయట్టి
పరుసు నాకయ్యో నాభర్గ సోమేశ
చెలఁగి యావులు దలంచినచోటఁ బూరి
మొలచినట్లయ్యోఁ జిన్మూర్తి సోమేశ
యిచ్ఛమై నాడఁబోయినతీర్థ మెదురు
వచ్చినట్లయ్యో నాప్రభుఁడ సోమేశ
తలఁచినతలఁపు లిద్ధర వేయునేల
తలకూడినట్లయ్యో దాత సోమేశ
భావింప నెట్లన్న నావేషమునకు
నావిర్భవించిన యాహారమయ్యో
విస్మయశాతాతపస్మృతిఁ జెప్ప
భస్మాశనప్రణిపత్తి [2]నాకయ్యో
వితత శాతాతపస్మృతిమూలమైన

---

౧. 'చెఱకునఁ బండు నాచేతికినబ్బి (-నిచ్చి)' దీనికి సంస్కృతానువాదము లేదు. ౨. దానయ్యో.

హితభస్మశయ్యా సంగతమయ్యె నాకు
వృద్ధశాతాతపస్మృతిమూలమైన
సిద్ధభస్మచ్ఛన్నసిద్ధి నాకయ్యె
నాయతప్రీతిఁ ద్రియాయుషంబన్న
నాయజుస్సూక్త్యర్థ మలవడె నాకు
నొందెఁ గాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్తు
నందొప్పు భస్మ మాహాత్మ్యంబు నాకు
జాబాలకైవల్యశాఖాదులందు
ప్రాబల్యమగు భస్మపదవి నాకయ్యె
సంభవిల్లెను మఱి 'సర్వం హ వా ఇ-
దం భస్మ' యనెడి యథర్వోక్తి నాకు
వైమల్యమెసగ శైవ స్కాంద కూర్మ
వామన బ్రహ్మకైవర్త పాద్మీయ
నారద బ్రహ్మాండ వారాహ లైంగ్య
గారుడ మత్స్య మార్కండేయ భాగ-
వత భవిష్య [1]ద్బ్రహ్మ వైష్ణ వాగ్నేయ
మితిఁ జను పదునెనిమిదిపురాణములఁ
బసరింప నొప్పు శ్రీభసితైకసేవ
యనలారె నాకుఁ గృతార్థుండ నైతిఁ

౧. బ్రహ్మోవి.

బ్రదికితి నాజన్మఫలమెల్ల నేఁడు
దుదిముట్టె ననుచు సంతోషాబ్ధిఁ దేలి
తద్భస్మ మొకకొంత దనువునఁ బూసి
యద్భుతంబుగఁ గొంత యర్థి సేవించి
యయ్యన్నభస్మంబు శయ్యాగా నోహి-
శయ్యా వర్తించుచు నట్లన కొలఁవ
నిట్టిచోద్యంబు మేమెఱుఁగము భువిని
బుట్టనిచిత్రముల్ పుట్టె నీయూరఁ
బత్తిరిగాల్చిన భస్మంబు నమలి
నిత్తఱి నోహిళుం డిదె యున్నవాఁడు
నిచ్చ భస్మముఁ దిని యెట్టులు బ్రదుక
వచ్చు నూరక యెట్లు వచ్చునుండంగ
భస్మంబుఁ దినెనేని భస్మంబు గాఁడె
భస్మంబుఁ దినఁడేని భస్మంబు గాఁడె
మందులో మ్రాఁకులో మంత్రతంత్రములో
యొందు నభ్యాసాదియోగసాధనలో
కాదేని యెవ్వఁడేఁ గరుణించిపెట్ట
నాదటఁ గుడుచునో యన్నంబు మెఱఁగి
యుత్తరసాధకుం డొక్కఁడు వెట్ట

---

౧. భోగిం.

నెత్తఱిఁ గుడుచునో యేమని మఱియు
నిట్టిద యనవచ్చునే నిశ్చయించి
యట్టునుఁగాక శివార్చనాసక్తిఁ
దవులు నాహార నిద్రా భయ మైథు-
న వికారములు వొంద వవి స్వేచ్ఛలందు
రసమూత్రుభక్తుల కనుచు నిర్గాలి
పసులగు గౌళతాపసులు నిందింప
నొక్కనాఁ డడవికి నోహిళుం డరిగి
యక్కడఁ దొల్లింటియట్ల గందంబు
చెక్కలుఁ బత్తిరిఁ జక్క నమర్చి
యక్కజంబుగ మహిసాక్షి గుగ్గులము
కావడిఁ దేఁ బడిఁ దా వడిఁ జూపఁ
గావడి నుద్ధతిగావడిగాఁగఁ
బఱతేఱ నొకకొయ్య యఱకాలు గొన్నఁ
జుఱచుఱ నరములు స్రుక్కఁ దివుచుడుఁ
బుడమిఁ ద్రొక్కఁగరాక యడుగిడ రాక
మడువంగరాక మైవడిఁ జూపరాక
యింకనెట్లని యాత్మఁ గొంకక, మనసు
బింకంబు వదలక, పృథుసాహసమున
నొరగాలనేఁగుచు నొకకొంత దవ్వఁ

బోరిఁ బరుగెత్తుచు భువిఁ గొంతదవ్వు
మడిమయ మోపుచు మఱికొంతదవ్వు
నెడగాల నేఁగుచు నించుకదవ్వు
మునివ్రేళ్ల మోపుచు మొగిఁ గొంతదవ్వుఁ
గొనినకొయ్యయ యూఁదికొని కొంతదవ్వు
నేఁగంగ నేఁగంగ వీఁగక కొయ్య
మీఁగాలఁ బొడసూప మృడుఁ డొడయండు
భక్తవత్సలుఁడు సద్భక్తచేతనుఁడు
భక్తయోగక్షేమభావయుక్తుండు
శివుఁడు సౌరాష్ట్రంబు శ్రీసోమనాథుఁ
[1]డవికలనిత్యదయామతిఁ దాన
చెంచుభావంబున శివభక్తచిహ్న
నంచితంబై యించుకించుక దోఁప
భువి మసికప్పడమునఁ గప్పఁబడియు
నివిడి వెలుంగు మాణిక్యంబునట్ల
మిక్కుటంపునివుఱు మీఁదగప్పియును
నక్కజంబై మించుననలంబునట్ల
పొనరంగ శుక్తిచేఁ బొదవంగఁబడియుఁ
దనరు ననర్ఘ్యముక్తాఫలంబట్లు

---

౧. డవిరళ.

గమియు మీఁదటఁ బ్రాచి గప్పియుండియును
నమలినంబైన గంగాంబువులట్లు
దుర్మేఘపటలంబు దూరఁ గప్పియును
నిర్మలరవి దివి నిలచినయట్లు
యసలార శబరచర్మావృతుఁ డయ్యు
నసదృశైశ్వర్యసమగ్రత దనర
నాదటఁ దనత్రొక్కినచట మూఁగొనుచు
వేదకుక్కురములు వెనుక నేతేర
ధరఁ గమలాసనుఁ దల[1]ద్రెవ్వ నేయ
నరుగుదెంచినమృగవ్యాధరుద్రుండో
నలి నింద్రకీలంబునకు వినోదార్థ
మలనాఁడు వచ్చిన యాకిరాతుండో
యుద్రిక్తసద్భక్తియుక్తి హాన్నయ్య
భద్రమైచను తుంగభద్రోదకములు
నేమంబుగాఁ జని నిచ్చలుఁ దెచ్చి
ప్రేమతో[2]పులిగరసోమేశ్వరునకుఁ
బ్రీతి వాసనసేసి శీతలోదకము
లాతతసద్భక్తి నర్పించుచుండ
నిప్పాటఁ దాంబడి యేండ్లు సనంగ

---

౧. దెగవ్రేయ; ద్రవ్వనేయ. ౨. హులి; హాలి.

దప్పక వృద్ధుగదా యెట్టులనక
నడుచుచు రే యొక్కనాఁడు గావటను
గడురయంబున నుదకముఁ దెచ్చి తెచ్చి
గద్దించి మఱియొక్కకాలువ దాఁటి
యద్దరి నిలువ వీఁ పప్పడ విఱుగఁ
గావడి విడువ కక్కట సోమనాథ
దేవ నాయొడలను జీవ ముండంగ
వదలుదునే నిజవ్రతమంచు నచటఁ
గదల నుంకింప నక్షణమాత్రమంద
పఱతెంచి కావడిఁ బాపి మూపునకు
మఱి మీఁద నల్లెంటిమానంబునొంద
నరుగుదేఁ గరుణించినట్టి ప్రచ్ఛన్న-
హారుఁడ తానను శబరావతారుండో
వెసఁ జెంచెతలలోన విహరింప వచ్చి
మసలిన శ్రీగిరిమల్లికార్జునుఁడో
నిచ్చలు మృగముల నిటలాక్షుపురికిఁ
బుచ్చుఁ దెనుఁగుజొమ్మభూవినుతుండో
యెప్పుడుఁ దిరుకాళి నొప్పకన్నప్ప
తప్పని యపరావతారుండో మఱియు
శివరాత్రిఫలము సెచ్చెరఁ జూఱగొనుచు

శివపురి కేఁగిన చెంచకో యనఁగ
నొక్కఁడ యేతెంచి యోహిళుఁ జూచి
'యక్కట! శివశివ! యఱకాలఁ గొయ్య
నాటియుండఁగ నెట్లు నడచెద విట్టి
నాటకంబులు దొల్లి నగవుగా దెఱుఁగఁ
దగవుగా దాత్మఘా[1]త, యొకింత యొడలి
బిగువు దప్పిన మఱి పెట్టలే వడుగు
నిటుగాని మెచ్చఁడే యిందుశేఖరుఁడు
గటకటా చూడంగఁ గాదు దోషంబు
నిలునిలు కావడి నిల దింపుదింపు
తొలతొల యిది యేల చల ముడుగుడుగు
పెఱికికో [2]నీవైన వెఱవక కొయ్య
వెఱతేని నేనైనఁ బెఱికెదఁ జూపు'
మనుచు డగ్గఱ నోహిళయ్య యీ వేగ-
మునఁ బోదు ముట్టకు ముట్టకు కాలు
మునుముట్ట నది యేల [3]ముంగతనంబు
మునుముట్టవచ్చు రాదని [4]కాన వెట్లు
సెంచెనవచ్చునే శివభక్తిపరుని
నించుక కాలొక్కసీగియ తప్ప

---

౧. తకమింక నీకు. ౨. వైతివేపెరకని. 3. మొగ్గ. ౪. యొగ్గ.

పురాతన ప్రకరణము

గావడి ముట్టెడికరముల [1]నాకు
నీవల కాల్బట్టు [2]డిది గడుఁ దప్పు
నడమడించుట దప్పు నాయకోత్తముఁడ
నడవు మేనెల్లైన నడచెద ననుడు
గుడి సేరరాక కావడి డింపరాక
యెడ నిల్వ[3]రాక [4]కాలిడ మున్నరాక
యిన్నిసంకటముల నేల ప్రాపించె
దన్న నీమన సెట్టు లట్ల చేసెదను
అంటక పుచ్చిన నొఁగాదె పాద
మంట నేఁ దంటసంబంధి పుచ్చెదను
నెమ్మికో యీమ్రాన రమ్మంచుఁ దంట-
సమ్మన నిడి కొయ్య సక్కనఁ బెఱుక
యారగించినభస్మ మంగంబులోనఁ
బూరించి మును దిత్తిఁ బోసిన ట్లునికిఁ
బింజించి వెడలెఁ దాఁ బృథుభస్మధార
వింజనఁ గ్రోళ్లను బింజించినట్లు
లాహారమూర్తియు నంత హర్షించి
యోహిళా యోడకు మోడకు మనుచు
నలరెడిచో మఱి యాకులవల్వ

౧. చేత. ౨. టి. ౩. లే. ౪. మేవడి.

మలహరమూర్తి గ్రమ్మనఁ జించి చుట్టి
గ్రక్కున భస్మంబుగారు రంధ్రంబు
గ్రుక్కిదంబై కట్టుకొని కీలుకొనుడు
నడువుము సౌరాష్ట్రనాయకు కరుణ
[1]వడయు పొమ్మని యట నడచె నయ్యొలుక
సోమేశ్వరుండ తా నామీఁది కరుణ
నీమూర్తి ధరియించి యేతెంచెఁగాక
సామాన్యుఁడైనట్టి శబరుని కిట్టి
భూమంబు నతిదయాధామంబుఁ గలదె
యని [2]వినుతించుచు నంత నోహిళుఁడు
సనుదెంచి తొల్లింటిచందంబు నొంది
కఱకంఠుచేఁ దల్పు దెఱపించి చొచ్చి
తఱఁదఱఁ బూజావిధానంబు సలిపి
[3]పరువగు పెనుధూపపాత్రంబునందు
దరికొల్పి ధూపాగ్నిఁ దాఁ బ్రజ్వలించి
పిడిఘంటకనిపోవు నెడ గాళతపసు
లడర గుగ్గులము దాఁచుడు నోహిళయ్య
సెచ్చెర నేతెంచి చేఘంట మ్రోయు
నచ్చోట మహిసాక్షి యాగుగ్గులంబుఁ

---

౧. నడువు. ౨. నుతియించు. ౩. పరపను.

గానక సోమేశు నానతి యిదియు
నేన గుగ్గులముగా కీపూఁట కింక
ననుచు వీక్షించుచో నాఘూషవహ్ని
గనలుచుఁ[1] బొనలుచుఁ గణకణ యనుచు
మెఱచుచు వఱలుచు మించుచు దృష్ట్లు
మిఱుమిట్లు గొలుపుచు మీఁది కుబ్బుచును
నీఱువాఱుచు వెండి నిట్టవొడుచుచుఁ
దూఱఁదాఁకుచుఁ బ్రభఁ దురఁగలింపుచును
ధళధళ వెలుఁగుచుఁ దనరుచు నౌన్నత్య
మలరుచు నిప్పులు [2]మలమల యనుచుఁ
బొగలుచుఁ బొంగుచు భుగభుగ యనుచు
నిగుడుచుఁ జిఱుమంట లెగయుచుఁ బేర్చి
ప్రతిలేని ఫాలాక్షు ఫాలనేత్రాగ్ని -
ప్రతిబింబభావనఁ [3]బ్రజ్వలింపంగ
నదరక యదిసూచి బెదరక, డెంద
ముదరక, చిత్తంబు చెదరక, మనసు
గలఁగక, యాత్మలో నలఁగక, బుద్ధి
దొలఁగక, యొంటికిఁ దలఁగక, చలము
డింపక, ఱెప్పలు వంపక, యురముఁ

---

౧. బొనరుచు. ౨. ము (దు) లము (దు) ల. ౩. ప్రస్ఫురిం.సు.

చెంపక, [1]శివకాంక్షఁ ద్రెంపక, పదము
గోరక, గుణములు గూరక, యాసఁ
జేరక, [2]తపముల వారక, నొచ్చి
పలుకక, యితరుల కలుగక, తెగువ
కులుకక, ధైర్యంబు [3]నొలుకక, వెనుక
సూడక, తలపు లల్లాడక, జడతఁ
గూడక, హరున కెమ్మోడ్చ, కత్షణమ
యవధారు సోమేశ యాత్మాంగధూప
మవధరించుటకు మహాప్రసాదంబు
అలరి యిమ్మహిసాక్షియందు సౌరభము
వలువకుండిన నిజవ్రతభంగ మిదియు
మహిలోన ధూపదమాచయ్యా దొల్లి
మహనీయకీర్తి సన్మార్గానువర్తి
వలమెదు మహిసాక్షి ప్రతిదివసంబు
మలహరునకుఁ ద్రిసంధ్యల సమర్పింప
నొక్కనాఁ డెట్లును జక్కనకున్న
గ్రక్కనఁ దనమేని కండలు గోసి
పాయక ముప్పొద్దుఁ బలమెడుపలమె
డాయతభక్తి సమర్పణ సేయ

౧. భవ. ౨. తపసుల. 3. నె.

నింపుగా మహిసాక్షి కంపుగా కొండు
[౧]గంపు మున్వాలచెనే కాయసంగతిని
వెండియు శ్రీగిరివీరశంకరుఁడు
మండెడుపెనముపై నుండి కాలుచును
నొండొండ ముప్పదిరెం డాయుధముల
దండిమై కెలసంబుఁ దా నాచరింపఁ
గమరువచ్చెనె యాత్మకమలసౌరభము
గమియకా మిము ముంచెఁగాక వెండియును
ఘనకీర్తి గుగ్గులుకళియారి దొల్లి
దనయెత్తు మహిసాక్షి దప్ప కీశునకు
నిచ్చలు నర్పించు నియతిమై నడువఁ
గ్రచ్చఱ నొకనాఁడు ఘటియిల్లకున్న
నత్తఱి మహిసాక్షికై తనప్రాణ
మిత్తుఁ బొమ్మనుచును గుత్తుక నలుఁగుఁ
గదియింప విఖ్యాత కమలసౌరభము
విదితమై పరగదె యదియునుఁగాక
కడమలనంబి యఖండదీపముల
కడరఁ దైలము లేక యారుచున్నెడను
దలవెంద్రుకల నగ్ని దరికొల్ప నపుడు

౧. కంపవు నేయాత్మ కమలసౌరభము.

వలచెనే [1]కంపు దా నిల నట్లుఁ గాక
యఃఋమూర్తి యనుభక్తుఁ డతఁడు[2] మ్రోచెయ్యి
గణనాథుసానపైఁ గదియించి [3]తివియ
సంధిల్లి మఱియొండుసందంబుగాక
బంధురమహిమ శ్రీగంధంబు గాదె
దీపదకళియూరి దేవదేవునకుఁ
బ్రాపుగా గుడిచుట్టు రాత్రు లొక్కరుఁడు
దిరుగ నత్తఱిఁ [4]గవదివియలు నార
సరసర జడయల్లి కరమునఁ బట్టి
దీపంబు ముట్టించి తిరుగుచో దిశల
వ్యాపించి కంపొండు వలచెనే తొల్లి
యట్టిభక్తుల తదీయప్రసాదమునఁ
బుట్టినదేహంబు నట్టిదకాదె
పంటింప వినుము నీబంటుపంతంబు
ఘంటమ్రోయకయున్నఁ గరమాడకున్నఁ
బరిమళింపకయున్న బాగుదప్పినను
విరసంబు దోఁచిన వేళ కంపైనఁ,
జొక్కిన, నరములు స్రుక్కిన, జీవి
వెక్కిన, పచ్చినీ రెక్కిన, నోడలు

౧ కమరు. ౨. మ్రోచేత. ౩. చెయ్యి. ౪. గన.

నలుపుసూపిన, నవర్ణంబు వెన్బడినఁ,
గలయఁ జర్మాస్థులు గఱఁగకయున్నఁ,
దవిలి పైత్యశ్లేష్మ తతులు రంధ్రములఁ
గవిసిన, రోమముల్ గమరువోల్చినను,
నోడవిరి రక్తంబు వెడలిన మున్న
వెడవెడ ధూమంబు విచ్ఛాయవడిన
నగ్గి గొనకయున్న నలరి మండినను
గుగ్గులమునకంటె నిగ్గుదఱిగినఁ
గనుఁగవఁ బొగసొచ్చి కంకణావళులు
సనినఁ దద్ధూమంబు సల్లగాకున్న
ఘనధూపధూమసంజనితసౌరభము
దనకుఁ దా నీకర్పితము గాకయున్న
నమరంగఁ దనువు సమాప్తంబుగాక
సమసిన దృక్కులు సంచలించినను
బ్రమథులయాన సంభావింపు మనుచుఁ
బ్రమథాదిసద్భక్తపరులఁ దలంచి
యుద్ధతసద్భక్తియుక్తి నోహిళుఁడు
దద్ధూపపాత్ర మధ్యమునఁ గూర్చుండ
నంగధూపామోద మప్పుడ యెగసి
భంగిగా సోమేశుపై వెల్లివిరియ

రంగ

సంతన శివుఁడు ప్రత్యక్షమై ¹నిలిచి
కాంతు నయ్యోహిళగణనాథుఁ గదిసి
హితదృగంచలసముద్గతదయామృతవి-
నుతరసాంబుధిసుఖస్థితి నోలలార్చి
కరమర్థి నందంద కౌఁగిటఁ జేర్చి
పరమప్రసాదవిస్ఫారాంగుఁ జేసి
యోహిళు సద్గుణదోహాలు నతికు-
తూహాలు దురితకోలాహాలుఁ దత్త్వ
పారగుఁ బ్రమథేంద్రపట్టంబు గట్టి
సారూప్యపదవి ప్రసాదింపఁ దడవ
నంతలోనన సముద్యన్మహాభక్తి
కాంతుఁ డయ్యోహిళగణనాథుఁ డగసి
కరమునఁ బడిఘుంటఘుణఘుణమ్రోయఁ
గర మనురాగతఁ గైలాసమునకు
నాపరమేశు దయపూర్తిఁ జేసి
హాపోయె పోయె నా నరుగుచున్నాఁడు
అటమున్న పేర్చి భక్తానీక మార్చి
నటియింప సౌరాష్ట్ర మిట వెంపుఁ ²బెంప
మంగళధ్వను లింప మతులు హర్షింప

---

౧. భక్తి. ౨. దలఁప.

సంగీతములు మ్రోయ సఫలత డాయ
ధూపధూమము నిండి వ్యాపించుచుండఁ
బాపముల్ దూల సంభ్రమలీల గ్రాలఁ
బరవాదు లడఁగి శుభంబులు దోడఁగ
వరకీర్తి దివిఁదాఁకి వడి దిశల్ సోఁక
దూపకుల్ [1]ద్రుంగ సాధ్యులు గడుఁ బొంగ
[2]బాసయుఁ దుదిముట్ట భవ్యుఁడు సేపట్ట
నక్కజంబాలయ నుదాత్తత వెలయ
నిక్కంబు సంధిల్ల నియతి వర్తిల్ల
ననుషక్తి దులుకాడ నప్పురిఁ జూడ
జనులు ఘేయని మ్రొక్కి శరణులు సొక్కఁ
జూపటు జయవెట్టఁ జోద్యంబు పుట్ట
నాపోవ కటమున్న యజ్ఞులై యున్న
బండలు గౌళ తాపసులు సాష్టాంగ
దండప్రణామముల్ దఱిఁదఱిఁ జేసి
యోయోహిళయ్య యోయోహిళదేవ!
యోయోహిళన్న యిదో శరణార్థి

---

౧. గ్ర. ౨. భాష (శ, ష, స, ల ప్రాస మప్రశస్త మని లాక్షణికులు; కాని, యిచ్చట 'బాస'కు 'భాష' యని నిల్పిన యెడల నర్థసిద్ధి కలుగదు. 'బాస' అను తద్భవార్థము 'భాష'కు లేదు.

శరణార్థి శరణార్థి శాంతిస్వభావ!
శరణార్థి శరణార్థి సత్యానుభావ!
కారుణ్యయుతభావ కలితసద్దైవ
వీరసంచితశైవ విగతాన్యదైవ
దురితాటవీదావ [1]ధూతనిర్దైవ
సురుచిరసద్భావ పరమప్రభావ
లలితానుభావ తప్పులుదూలఁద్రోవ
నెలకొని మముఁబ్రోవ నిష్ఠించి కావఁ
దలఁచి [2]యోహిళదేవ తమచేత దీవ
నలఁ బొంద వే దైవ మిల నింక నీవ
కాక వేఱొకత్రోవ గలదె మీసేవ
మాకున్నదే దేవ మహిదేవదేవ!
యని వినుతించెద రదె పురిలోనఁ
జనుచున్నవాఁ డిదె శరణుఁడోహిళుఁడు
గావున నొక్కండ కైలాసమునకుఁ
బోవంగఁ గని నవ్వుపుట్టె నెట్లనిన
నపరిమితంబైనయతివీర ఘోర

౧. ఈపాఠము వ్రాతప్రతులలో లేదు; సంస్కృతానువాదములోనిది.—'దూరనిర్దైవ' అని వ్రాతప్రతులు. ౨. ఇందువల్ల ఓహిళశబ్దము యకారాది కాదని నిశ్చయమగుచున్నది.

తప మాచరిం[1]చి [2]ముందగునట్టి వ్రతముఁ
దొడఁగియు, నింతింత గడిఁది దుఃఖములఁ
బడియు, నీశ్వరు మెచ్చుఁ బడసియుఁ దాన
పోయెడిభక్తుఁ డిప్పుడ, యొక్కరుండ
పోయెడి, నిలఁ గొన్ని పురములు లేవె
కొని పోవ నియ్యూర మనుజులు లేరె
తన కొంటెఁ జన నింత దైన్య మేమిటికి ’
యని వెండియును నవ్వ హర్షించి వారిఁ
గనుఱెప్ప లిడక యాకాశమార్గంబుఁ
గలయంగ నోహాళగణనాథు వెదకి
చొలసి కానక పతి కిలఁ జాఁగి మ్రొక్కి
యే మేఘములపొంత నే దెస నెచట
నే మానమున నెట యెంతదూరమున
నేయెడ నెప్పాట నా యోహాళయ్య
వోయెడిఁ జూపవే భూమీశ యనుఁడుఁ
గడురయంబునఁ జేత ఘణాఘణః యనుచుఁ
బిడిఘంట మ్రోయంగఁ బృథునభోవీథి
నిదె వీఁడె పోయెడి నిటు సూడు మనుచుఁ
గదిసి చూపుడుఁ గాంత గడు సంతసిల్లి

---

౧. చుచుఁ దనవీర. ౨. వ్రతంబులనెల్ల.

యారమోహిళయ్యకు సాష్టాంగ మెఱఁగి
పాయక మ్రొక్కుచుఁ బ్రణుతి సేయుచును
భంగిగా ఘోరతపఃపరిపూర్తి
సంగంబు ఘూపాగ్ని హరియింపకునికిఁ
గాయఘూపం బిందు గంపువల్వమియుఁ
గాయంబుతోడన కైలాసమునకుఁ
బురహరు మెప్పించి పురజను ల్వొగడ
నరుగు టెంతయును జోద్యముగాదె, నడువ
వచ్చునే యిట్టు లెవ్వరికైనఁ జెప్ప
వచ్చుఁ గాకని యాడవచ్చుఁగా కనుడుఁ
జోద్య మిం దెయ్యది శూలికిఁ దపము
లాద్యు లనుష్ఠించునం దిది యెంత
మఱి యట్లుఁగాక మున్నెఱుఁగవే వహ్ని ?
కఱకంఠుభక్తులకంటె నగ్గలమె ?
జిహ్వలుఁ జేతులుఁ జిదిమి పావకుని
విహ్వలుఁ జేయఁడే వీరభద్రుండు ?
బడబాగ్ని యంతయు ఫాలమధ్యమున
మృడుగణంబొకఁడు బొట్టిడికొనఁడెట్లు
గనుఁగొల్కిఁగాదె యొక్కఁడు ప్రళయాగ్ని

౧. కనుపల్క.

ననుదినంబును డాఁచికొని యున్నవాఁడు
యదియేల వ్యాఘ్రపాదాదినందనుని
బొందివినవహ్ని దా భువి నేమి సేసె
శంకరదాసి నొసలికంటఁ గాఁడె
యంకితుండై యుండు ననలుండు మఱియు
వైరిజైనులు దొల్లి వాగీశనాయ
నారిని భంగించి ఘోరాగ్నిఁ ద్రోవ
ఘనసరోవరమయ్యెఁ గాక తద్వహ్నిఁ
గనలెనే యొకవెంట్రుకైనఁ గడపట
నధికుండు మఱియుఁ [1]బిళ్లననాయనారు
మధురలోనుండ దుర్మతులును వహ్ని
కంటకులగు జైనకష్టు లెబ్బంగి
నొంటక వారున్న యింటఁ జిచ్చిడుడుఁ
గడుభయంబున నాఱెఁ గా కొక్కపూరి
పుడుకయుఁ గందెనే పొగచూరి యొట్లు
వెండియు శ్రీపతిపండితుల్ భువి న
ఖండితైశ్వర్యవికస్వరలీల
వర్తింపుచును బరవాదులకెల్లఁ
గర్తలు భర్తలుఁ గాఁ బ్రతిష్ఠించి

---

౧. బిళ్లమ.

తోడఁ బ్రైహాత్త్రిపచ్చడమున నిప్ప
లపరంగ ముడిచిన నది యేమిసేసెఁ
గావున భక్తుల కావహ్ని వెఱచు
టేవంక నరుదని యెన్నంగఁ గలదె ?
కాయంబు మహిసాక్షిగతిఁ గంపు వలచె
నాయెడ నిది సోద్య మనియెదే వినుము
మొఱటదబంకయ్య నెఱభక్తిఁగాదె
కొఱడు దలిర్చె నంకురితమై పెరుగ
గొడ్డును లేఁగటిపడ్డయె యపుడ
గడ్డుగ [1]నిండారఁగాఁ బాలు గురిసెఁ
దిలకవ్వ సద్భక్తి దీపితమహిమఁ
బొలుపుగా నప్పుడ పురుషత్వ మొందెఁ
బదపడి కలకేత బ్రహ్మయ్యగారు
వదడు సేపట్టుడుఁ బసిఁడియై చనదె
మక్కువ మోళిగమారయ్య మోఁపు
చెక్కలన్ని గడానినక్కులు గావె
ముసిఁడి చౌండయ్యకు ముసిఁడిఫలంబు
లసలార నమృతఫలావళుల్ గావె
ప్రథితంబుగా నిండిపాఱెడి యేఱు

౧. దైవార.

వధమయ్యెఁగాదె సద్భక్తి వారలక
నలిగొను నేణాధినాథు సద్భక్తి
కలుగుఁ బూవులదండమై యొప్పెఁగాదె
తొలఁగక దాసిపుత్త్రుఁడు పుట్టఁ దొడుక
వలుదసర్పంబు నేవళమయ్యెఁ గాదె
యసముఁ డేలేశుకేతయ్యగారికిని
మసిపిత్తులను జేను మహిఁ బండెఁగాదె
ధరఁ గులచ్చిరయూరి వరభక్తిరతిని
జరియించు నక్క లశ్వంబులు గావె
తలఁచినంతటన పూసలనయనారి
కలరదె దేవాలయం బీశ్వరునకు
నదిగాక దీపసహస్రంబు లొలిఁ
బొదలవే నమినంది కుదకంబు లంద
మఱియు నాజ్ఞాసిద్ధి నెఱపినయట్టి
కఱకంఠభక్తులు గల రిజ్జగమున
నక్లేశమునఁ బొంది రభిమతార్థము ల
తిక్లేశమునఁ దపోధీరత్వమునను
గాయంబు ధూపంబు గావించెఁగాదె
యీయోహిళయ్యపెం పెంత గావునను
నరిగె దేహముతోన యతఁడంటివేని

నరుఁడె యొక్కఁడపోవు టది యెట్టులనిన
బెరసిన యెనుబదివే లశ్వములకుఁ
బరపగు ముద్రాక్షపక్కెరల్ పూన్చి
చేరమరాయుండు శివపురంబునకు
భోరన మును దాఁడివోవఁడె యెగసి
దేవపాలికి సుఖస్థితి సామవేది
వోవఁడే [1]బత్తీసుపురములుఁ దాను
శివపురికేఁగఁడే భువి నరుల్ వొగడ
నవపురంబులుఁ దాను నలి హాలాయుధుఁడు
గోరి పిళ్లయనయనారి సొరంగ
యూరివారును దాను మారారియందు
వఱలంగఁ గొంచేడువాడలుఁ దానుఁ
జిలుతొండఁ డేఁగఁడే శివపురంబునకుఁ
గలయంగఁ బరిజనంబులుఁ దానుఁ జనఁడె
మలయురాష్ట్రయ్యాన మబహారుపురికిఁ
బండుగ నేయు సద్భక్తులుఁ దాను
వెండికొండకు మిరుమిండండు సనఁడె
[2](తాను నల్లుఁడు పుత్రి దరుణియుఁ జనఁడె

---

౧. 'బత్తీసు' అని వ్రాతప్రతులు, ముద్రితప్రతి; సంస్కృతానువాదములో 'ద్వాత్రింశత్'. ౨. కుండలీకరణము చేసిన రెండు పంక్తులకును సంస్కృతానువాదము లేదు.

మానకంజారుఁ డీశానుప్రోలికిని)
వటముతో నెణ్ణూరువరభూతములను
నిటలాక్షుపురికి నుద్భటుఁడు గొంపోఁడె
తగిలి జొమ్మయ్య నిత్యమును నేడేసి
మృగములఁ బుచ్చఁడే మృడుపురంబునకుఁ
జిలుకయు లంజె లంజియాతల్లి దాను
మలహాణుఁ డేఁగఁడే మలహాణుపురికిఁ
బడతు లిద్దఱుఁ దాను బంధులుఁ జనఁడె
కడుఁబ్రీతి నంబెన్న గరకంఠుపురికి
నటుగాన వెండియు నాద్యులలోన
నిటువంటిభక్తు లనేకులు గలరు
ఒక్కండ యేఁగిన యోహిళు నింత
యెక్కుడు గొనియాడ నెద్ది దాననుచు
నతినిరాదరణమై నాయయ్య పలుకఁ
బతిమాట లిచ్చగింపక తద్వధూటి
నీవు సకామివి నిష్కామి యతఁడు
భూవిభుఁడవు నీవు పావనుఁ డతఁడు
ద్యూతవ్యసని వీవు భూతలాధీశ
యాతఁడు సతతలింగార్చనావ్యసని
గ్రథితసంసారానురక్తుండ వీవు

ప్రథిత సంసారవిరక్తుఁ డాతండు
నరలోకవరుఁడవు నరనాథ నీవు
హరలోకచరుఁ డోహిళయ్య గావునను
వలతేనిఁ గొనియాడు వలవదే మాను
చులుకగా నాయయ్యఁ బలుకకు మనుజుఁ
గామంబులేని నిష్కాముల కెట్లు
గామించి యీశ్వరుఁ గలయంగ వచ్చుఁ
గామి వీఁడని నంబిఁ గలయక విగత
కాములఁ గలసెనే గౌరీశ్వరుండు
వ్యక్తిగా భూమియు నర్థంబు లేక
భక్తుల కెట్లు దాఁ బరిచర్య సేయు ?
ధరణీశులన మున్న గరికాలచోడుఁ,
గరయూరచోడు, విక్రమచోడు, వీర
చోడు, నయ్యుత్తుంగచోడు, నరేంద్ర
చోడు, నారాజేంద్రచోడు నీశ్వరుఁడు
దవులక నిర్ధనతనువంచకులను
దవిలెనే భక్తికి ధరణిపు ల్వాలియె ?
జూదంబు నింద్యమే సూచింప శివవి-
నోదంబు గాఁగ నివేదింపఁగనినఁ
గాయకంబొం డెఱుంగమిఁ జేసి మూర్ఖ

నాయనా రెప్పుడు నలి జూదమాడి
గెలిచి యర్థముఁ దెచ్చి వలయుపదార్థ
ములఁ గూర్చి జంగమంబులకు నర్పింప
హరుఁడు ద్యూతక్రియ నరుదెంచి యాడి
శరణున కర్థంబు చాలనోడుదును
ఘట్టించి తనతలచుట్టునఁ గాలు
వట్టి మోవఁగ నెత్తి కట్టుదు నతఁడు
విడువంగనేరఁ డేనడువున ననుచు
నోడయండు శివసూత్ర మొక్కింత సూప
హరహర లాంఛనపరుని గట్టితిని
బరికింప కే నంచు భవమూర్తి కాలు
గట్టిన తనతలచుట్టున శిరముఁ
[1]జట్టనఁ దెగఁగోయు నట్టిచో శివుఁడు
ప్రత్యక్షమై నిల్చి భక్తి నీకిత్తు
నత్యర్థి నభిమతం బడుగడుగు మన
నోడయుండ! మున్ను నీమోడినధనముఁ
గడుపక పెట్టు జంగమముసొమ్మదియు
నంతియచాలు నాకనుచుఁ దద్భక్తుఁ
డంతయర్థము జంగమార్చన సేయఁ

---

౧. శై.

గాయంబుతోఁడన కరుణించి మూర్ఖ
నాయనారిని గొనిపోయె నీశ్వరుఁడు
జూదరిఁ జూడంగఁ గాదని నిల్చె
నే దేవదేవుండు నిజ మట్లకాదె
యర్మిలి వ్యసనార్థమై జూదమాడి
ధర్మజముఖ్యులు నిర్మూలమైరి
ఆదట భక్తిహితార్థంబుగాఁగ
జూదమాడినమూర్ఖు శూలిఁ గూడండె?
ప్రకటసంసారానురక్తి విరక్తి
యొకనిరూపణయందు యుండు నెట్లనిన
వ్యక్త మీశ్వరముఖానర్పిత సుఖవి-
రక్తి సంసారవిరక్తి శివోప-
భుక్తి ప్రసాదానురక్తిహీనతయు
యుక్తి సంసారానురక్తి యట్లయ్యు
బెరసినయట్లుండుఁ బరులకుఁ జూడ
బెరయదు జలముల సరసిజమట్ల
బెరసినయట్లుండుఁ బరులకుఁ జూడ
శరణుఁడు బెరయండు సంసారమునను
లోకభేదం బవలోకింప [1]విగత

---

౧. విదిత.

పురాతన ప్రకరణము

లోకుండె సద్భక్తిలోకుండు గాన
నరలోకమనఁగ నీశ్వరలోక మనఁగ
హరసమేతున కిక్కడక్కడ గలదె
బాలవు భక్తిసకీలకంబెఱుఁగ
వేల మాటలు వేయు నింతి నీకనుడు
నెఱుఁగఁ బో భక్తి నీ వెఱిఁగెడువాఁడ
వుఱక యాడెడువాఁడ వోహిళ్ళప్రభుని
యట్టిభక్తుఁడ వింక నెట్టువోయెదవో
కట్టుగ్రమున భక్తిఁ గైలాసమునకు
నెప్పు డేక్రియ నెన్న[౧] డెవ్వరితోడఁ
జెప్పుమా పోయెదు సృష్టీశ యనుఁడు
నిప్పు డీక్రియ నేఁడె యిందఱఁ గొనుచు
నొప్పారఁ బోయెదఁ జెప్పలే దెడయుఁ
గొంతగాలం బెడగొన నేల భక్తిఁ
బంత మేము సలింపఁ బాడియే తడయఁ
జెలువఁ జూచియె సంతసింతుఁ గాకనుచు
నలరుచు ఫణిహారి నంతఁ బిల్పించి
బాసవట్రిల్లఁ గైలాసప్రయాణ
మాసకలము విన నటఁ జాటఁ బనిచి

---

౧. డిందఱ.

యుల్లం బలరఁ దమయూ ళ్లూళ్ల వారి
నెల్ల రావించి యుత్ఫుల్లసన్మతిని
గరమొప్ప సహజశృంగారంబు సేసి
యురుతరలీల నశ్వోత్తమం బెక్కి
తరుణులుఁ బుత్త్రులుఁ దగినబాంధవులుఁ
బరిజనంబులుఁ దన్ను బలసి కొల్వంగ
నందంద చాంగు! భళా! యంచు భక్త
సందోహ మలరుచు ముందటి నడువ
గొడుగులు గొడుగులుఁ గూడి క్రిక్కిఱియఁ
బడగలుఁబడగలు పుడివడి వ్రాల
సంగీతనాదముల్ సరసమై యులియ
మంగళారవములు మధురమై చెలఁగ
శివదుందుభులు మ్రోయ భువిఁ బుష్పవృష్టి
యవిరళంబై సర్వదివి గూడ నద్రువ
నారయ దేవకార్యమునకుఁ బోరుగు
నూరికిఁ బోవున ట్లొక్కట నెగసి
ధేయని స్తూతి యుద్దీపితమహిమ
నాయభ్రవీథి దేవావళి వొగడ
హరభక్తతతియాజ్ఞ శిరమునఁ దాల్చి
భరితతదీయకృపాసమగ్రతను

ప్రస్ఫీతభక్తి ప్రభా[1]భాస్వదతులి-
త స్ఫురదమలయశస్ఫూర్తి దనర
భద్రావినిద్రానుముద్రితసుమహ-
దుద్రిక్తమహిమఁ దారాద్రికిఁ జనియెఁ
బాలితోద్ధతభక్తిపరుఁడు గుమార-
పాలఘూర్జరుఁ డతిప్రణతనిర్జరుఁడు
గావున హితలగు కాంతలు హితము
భావించి చెప్పినఁ బరగ నొండగునె
గణుతింప హితలగు కాంతలమాట
లణుకంబులైన మైత్రైయుండనుచు
మగువ సెప్పఁగఁ బెనుమాట[2] నే వోయ
ధగధగయనుచు నుద్ధతి మండునట్టు
లీప్రోడ నేర్పుఁ గళాప్రవీణతయు
సుప్రలాపములు భక్తిప్రశంసయును
విన నతనికిఁ దొంటి కనుకలికంబెఁ
వెనుకలి కామాగ్ని వేగంగ లేక
యొంపుదలంపంగ నున్నయత్తఱి న-
త్యంఫల్గుకన్నెగ్గి తరళాయతాక్షి
గామాంధునకు[3] నొండు గార్యంబు గాన-

౧. స్ఫాయ. ౨. నెమ్యోయ. ౩. వొక్క.

రామి దెల్లమిగాదె యేమిసేయుదును
దా నీకు లింగంబు నానతి యొంత
గా నున్నదో నీదు కానమిఁ జేసి
యిప్పాట నొడఁబడవేని నావలనఁ
దప్పులే దెట్టులు సెప్పకపోదుఁ
బ్రాకటఃబుగ గురుభక్తియె నాకు
నీకును బ్రాణంబు నిజ మట్లుగాన
పాడియే బిట్టాసపడి నన్నుఁ బిలువఁ
గూడునే తొల్లి మీగురులింగ మొక్క-
నాఁడు దా విచ్చేసి నాపాల నున్న-
వాఁడుగావున నిట్లు వలదంటి ననుడు
నిప్పుఁద్రొక్కినయట్లు నెట్టుల్కి నేలఁ
దొప్పనఁ బడి మూర్ఛతోఁ ద్రాలి సోరి
నడచి యడచికొంచు, నఱచుచు, వాయి
విడిచి యేడ్చుచు, శోకవిషధిఁ ౧ దేలుచును,
హా గురునాథ ! యాహా గురుస్వామి !
హా గురుదేవ ! హాహా గురులింగ !
హా చెడితినిగదే యయ్యా నేననుచు
వాచఱచుచు వచ్చి వనితకు మ్రొక్కి

---

౧. మః స్గ.

నాయమ్మ నీమీఁద నయనంబు లిడిన
యీయెడ లెఱుఁగమి కెయ్యది దెఱఁగు ?
నాతల్లి నీమీఁదఁ బ్రీతిఁ గావించు
నీతప్పనకు నాకు నిఁక నేదిదరియు ?
నాయక్క నీతోడ నవ్వినయట్టి
యీయపరాధ మింకెట్టులు వాయు ?
రూపించి నీతోడఁ గోపించినట్టి
యాపాతకమునకుఁ దేప దానెద్ది ?
పైపడి నిను నొవ్వఁ బలికినయట్టి
యాపాపమునకుఁ దానెద్ది నిర్ణయము ?
నిశ్చయంబుగ మది నీమీఁద నిడిన
¹దుశ్చేష్టలకును బ్రాయశ్చిత్త మెద్ది ?
యర్మిలి నినుఁగూడ నాసించినట్టి
కర్మంబునకుఁ దీరుగడ యెద్ది తల్లి ?
పిట్టబిల్లుగ నొందె నిట్టిదుష్కర్మ
మెట్టిపాతకుఁడనో యేఁ దొలుమేన ?
నలరఁ ద్రికాలలింగార్చన లర్థి
నలవర్ప నోయమ్మ యద్వైతమతిని ?
హరుఁ డీశుఁ డేఁ దాసి నను స్వామిభృత్య

౧. దుశ్చరిత్రునకుఁ.

సరణి వర్తింపనో ఛాందసంబునను ?
బ్రతి షోడశోపచార[౧] భ్రాంతివలన
రతిరాజవదుపచారములు దక్కితినో ?
యర్చించితినో ఫలమాసించి శివుని
జర్చించితినో యన్యశాస్త్రమార్గముల ?
నవసరోచితముల నరుగుదే భక్త-
నివహంబు నూఁకితినే చొరనీక ?
చక్కనఁ గన్నంత జంగమావళికి
మ్రొక్కనో చాఁగిలి మోడ్పనో కేలు ?
శివలాంఛనుల నుదాసీనంబు సేసి
భువి నున్న తాసనంబునన యుండితినో ?
జంగమం బేతేర సముచితక్రియలు
భంగిగా జరుపనో పటుకర్తృవృత్తి
ననుషక్తితో జంగమారాధనంబుఁ
జెనసి యథాశక్తిఁ జేయనో భక్తిఁ
గాదేనిఁ గూడ జంగమవేళఁ బంక్తి-
భేదంబుఁ జేసితినో దీనవృత్తి ?
నరసితినో జంగమావళి కులము
బెరసితినో భవిభేదంబుఁ దక్క ?

---

౧. ప్రభావళిని. ౨. దాసియు మదంబునను.

కైకొంటినో యసంస్కారులు సేయు
పాకంబు, విడువనో భవుల సంసర్గ
నెగ్గులు ¹వట్టితినే జంగమముల
సిగ్గువట్టితినో గోష్ఠిప్రసంగముల
నాదటభక్తి శివాచార్యచర వి-
భేదంబుఁ జేసితినో దుర్నీతిఁ
జలుపనో గురుపరిచర్య లత్యర్థి
నిలుపనో గురునాథువలనఁ జిత్తంబు,
శిర మొగ్గనో గురుశ్రీపాదములకుఁ,
గరముమన్నింపనో గురుకులావళుల,
మఱవనో పూర్వజన్మము శివాజ్ఞలకు
వెఱవనో యవికలవిషయేంద్రియముల
కంటితినో యీశ్వరానర్పితంబుఁ
బంటించితినో వ్రతభాషలయెడలఁ
గని ప్రసాదావలంఘనముఁ జేసితినో
కొనుప్రసాదముఁ బల్కుదునో రుచులాని
తలఁచితినో యన్యదైవంబు మఱచి
వలచితినో భవవ్యాసంగమునకుఁ
బలికితినో తొట్రువడి యసత్యముల

---

౧. వల్కు.

నలిగితినో దూషకావలియెడల
వింటినో శివనింద వీనులయందుఁ
గంటినో తెల్లంబుగా వ్రతభ్రష్టులఁ
బఱపితినో దృష్ట్లు వరభామలందుఁ
గఱపితినో యిట్లు గ్రహించి పోరఁ
జేసితినో హింస శివభక్తిపరులఁ
బాసితినో తప్పువన్ని మిన్నకయ
నమయాపగాధినో, జడుఁడనో, యన్య-
సమయాశ్రితాచారసమ్మిశ్రితుఁడనో
నీతివిహీనుండ నే మదాంధుండ
నో, తామసాత్ముండనో, హీనమతినో,
దుర్మార్గవర్తినో దురితాత్మకుఁడనో,
కర్మవాదినో, యతికార్పణ్యమతినో,
యిష్టవంచకుఁడనో, దుష్టచిత్తుఁడనో,
శిష్టాపకారినో, కష్టమర్త్యుఁడనో,
పాపినో, రోషినో, బహుజల్పకుఁడనో,
కోపినో, గర్వినో, కుటిలాత్మకుఁడనో,
పరమమాహేశ్వరాపాదితాచార
విరహితవర్తినో, వేయేల, యిట్టి

---

౧. దో. ౨. జాల్మ.

గురుతల్పగేచ్ఛ సేకూఱె నెట్లనిన
ధర శ్రుతి, "స్త్ర్యాద్యా ధృతాచ" నా మఱియుఁ
బూని, "క్రీతాచ మూల్యేనచ" యనియు
మానం బెలర్ప "సమావృత" యనియుఁ
దగ, "సకృత్కామగతావాఽపి" యనియు
నొగిఁ "బంచధా గురుయోషితో" యనియు
జదువుఁ గావునఁ దమసద్గురుదేవు
వదినెయు మఱఁదలు వారివారలును
వా రాఁచి విడిచిన వారాంగనలును
వా రర్థిసేయు నవ్వారాంగనలును
నెట్టణ రోయిచ్చినట్టి లంజియలు
నెట్టైన నొకపరి ముట్టినసతులు
విరచింప నీయైదువిధములవారు
గురురాణివాసంబు సరిగాదె తల్లి
యీమహాపాతకం బెట్లు దరింతు
నేమిసేయుదుఁ జెప్పవే యమ్మ యనుచు
నడలు, నిల్చును, నిల్వఁబడు, లేచుఁ, జూచుఁ,
బడతిపాదంబులపైఁ బడి పెనఁగుఁ,
జనుఁ, దఱఁ దాకించుకొనుఁ, [1]బొట్టఁ గ్రుద్దు

---

౧. గమ్ము.

కొను, నేలఁబడి పొర్లుఁ, గూయిడు, నఱచు,
నొడలు విడువఁజూచు నుగ్మలిఁ జూచు
వడి లింగగర్భంబు వగఁ జొరఁజూచుఁ
గాయంబు ¹దునియలుగాఁ గొట్టికొట్టి
పాయక ధరఁ జుట్టి బలి జల్లఁ జూచు
చక్కడ్చి రాఱోటఁ ద్రొక్కి దేహంబుఁ
గ్రక్కున వత్త్రేటఁ గలుపంగఁ జూచుఁ
గనియంగఁ గాఁ గొట్టి కాలినయినుప
పెనముపైఁ దనువిడి ప్రేలుపఁ జూచుఁ
గాలిచి భస్మంబుగాఁ జేసి యొడలు
సాలఁ బెన్గాలిలోఁ జల్లంగఁ జూచు
నఱకు చొండొంటితో నఱుగగ్గ రాచి
కఱకు దేహము బయల్గాఁ జేయఁజూచు
మఱియును నెక్లైన మడియంగఁ జూచు
మఱి యట్లుఁగాక యమ్మగువపై దృష్ట్లు
నాటించి చూచిన నయనముల్ దుల్చి
బేట మాసించి యుబ్బినకోలఁ గోసి
యేఁగుదెంచినకాళ్ల నిల నర్కివైచి
కౌఁగిలింపఁగఁగోరుఁ గరములు దునిమి

౧. దునుకలు.

చదురులాడెడుజిహ్వా మొదలికిఁ బెఱికి
పొదలినవక్త్రంబు పొం గడఁగించి
తలయెత్తి చూచిన తలఁ ద్రెవ్వనడచి
పులుకలెత్తినయొడల్ [1]నిలుతిత్తి యొలిచి
చనుఁగవఁగోరు వక్షము గాడఁ బొడిచి
పెనుఁబొట్ట మఱివ్రస్సి ప్రేవులు సాగి
నెట్టన గుడిసుట్టు సుట్టంగఁ జూచు
నెట్టైనఁగానిపో దీకర్మమనుచుఁ
గనలుచుఁ [2]రోషాగ్ని గన్నులఁ గ్రమ్మఁ
గనుఁగొని [3]మొదిరిని దనుఁ గానలేక
యరుగ, నంతనె నిల్చి మరలుగొన్నట్లు
పురి వెడల్ [4]మఱిసాఱి మరలి యేతెంచు
గుడిసొచ్చు, గుడి వెడల్ వడి లేచుఁ జూచు
నడవులపాలయి యరుగు నెందేనిఁ
బ్రకటితంబుగ శోకపారవశ్యమున
నొకచోటఁ గాలునిల్వక తిర్గితిర్గి
భ్రమితుఁడై వాపోవు భర్త యీపాత-
కమునకు నెఱి గుఱి గలుగునే కొంత

---

౧. నిలువుతిత్తొలిచి. ౨. శోకా. ౩. మొదిరిఁదన్నును. ౪. పలుమారు; వడిఁబాఱు.

యొప్పాఁగఁ గాల్ద్రవ్వనో వృషభేంద్ర
చెప్పవే నా కింకఁ [౧]జేర్గడ యెద్ది
యీతప్పునకు విధి యెట్టిదో శ్రుతులఁ
జూతమా యరసి యో చూపుమా యంచు
నో నారికేలంబ యీనారి కుచుల
యానారి మది నెట్లు నా నేరమికిని
శోకంబులేని యశోకంబ యే న-
శోకి గానేర్తునో కో కర్మ మడఁచి
యో ఘనసారంబ యీఘనాఘంబు
మోఘంబు సేయఁ గ్రియాఘంబు గలదె
నాచంద మిట్లయ్యె నోచందనంబ
యేచందమును గాద యేమిసేయుదును
భ్రమియింపుచున్న యో భ్రమరమా యిట్లు
భ్రమియింపుచున్న నాభ్రమ లెట్లు వాయు
నో కూయఁ గోకిలా యొడఁబడిగాఁగ
నాకూయి యడఁగునే యేకాల మైనఁ
బురివిచ్చియాడు నో పురినెమ్మి శివుని
పురి నమ్మి యే జముపురి కెట్లువోదు
నేగతియును లేమి నే రాజహంస

---

౧. చెయిదంబులెవ్వి.

క్రే! గో! యనుచు మమ్ముఁ గేలి సేసెదవు
యోపల్కు కీరమా యోడకు మనుచు
నాపల్కు లుడుపంగ నేపల్కు గలుగు
దీప్రమై యున్న యోవప్రమా యీ మ-
హాప్రమాదము వాయునే ప్రమోదమున
రుద్రుని యోముఖభద్రమా యీయు-
పద్రవం బెట్లు దా భద్రమై తనరు
నాకు నోనంది మహాకాళులార!
యేకాలమునఁ గూడునో కాలగళుఁడు
ముందటనున్న యోనందికేశ్వరుఁడ
నందితంబంద నా కం దెట్లువాయు
నోవీరభద్రయ్యరో విదితంబు-
గా విధి దీనికిఁ గలుగునో కొంత
ప్రథితులై చను నోప్రమథులార! పాప
మథనంబు గావించుమతము దా నెట్టు
లోపురాతనులార యోపుదునయ్య
యీపాతకము దరియింపంగ నింక
నూరకుండఁగఁ దగ దోయసంఖ్యాతు-
లార! యెట్లుడఁగు నా కీరోదనంబు
నేల యోవీరమాహేశ్వరులార!

యాలింపుఁ డింక నా [1]యఱిమిఱివిధముఁ
జెచ్చెర వేయును జెప్పంగ నేల
చచ్చి శుద్ధుఁడనోదు శంకరాయనుచు
నందంద పొడిచి లో[2]నార్చి కెలంకి
కందికొయ్యాలు రెండు గన్నులఁ దొలిచి
క్రమమున దేహంబుఁ గండలు సేయఁ
దమకించియున్న యత్తఱి కటమున్న
వృత్తాంతమంతయు విని యాత్కుఁడు సు-
వృత్తుండు చిత్సుఖాయత్తుండు గుణస-
మగ్రుండు స్వగుకహస్తాగ్రజన్ముం డు-
దగ్రత నేతెంచి తమ్మునిఁ గదియ
బిట్టులిక్కి గురుభక్తిఁ బ్రీతి సంభ్రమము
రెట్టింప దుఃఖాగ్ని నెట్టుకొనంగఁ
బఱతెంచి యడుగులఁ బడి వాయి విడిచి
యఱచుచు లేవక యట్ల వాపోవ
గురుభక్తివర్ధన గురుభక్తితిలక
గురుభక్తిశృంగార గురుభక్తిసార
వందకు మనసునఁ గందకు మాత్రఁ
గుందకు మెందును గొఱంత లేదింక

---

౧. యఱిమెఱి. ౨. నార్చియుఁ గెలని.

నడిసన్నయట్టి యుష్మద్గురుభక్తి
గడసను[1]భక్తులకవిలియ కెక్క-
నేపార వేయునునేల దుఃఖోప-
తాపోపశమము నుద్ధతి నిర్వహింప
లెమ్మని చేసాచి లేనెత్తి కూర్మి
గ్రమ్మంగ నందంద కౌఁగిటఁ జేర్చి
యూఱడిల్లఁగ శిరం బురమున నొత్తి
కాఱెడు రక్తాశ్రుకణము లందంద
తుడుచుచు భక్తి సద్గురులింగమూర్తి
యడుగులఁ దలఁప నయ్యాండరి కపుడ
కన్నులు రెండు నొక్కటఁ దేజరిల్లెఁ
బన్నగధరుభక్తిపరులు హర్షింప
భువిజను[2]లెన్నరవి యద్భుతలీలఁ జూడ
నవిరళభక్తిఁ దచ్ఛివసహోదరుఁడు
దండియయ్యు గురుభక్తాండారి కొసఁగె
రెండుగన్నులు నాఁడుఁ బ్రీతితో నేఁడుఁ
బాదముల్ గృపసేసెఁ బండితారాధ్యు
లాదట భక్తిమహాత్త్వంబు వెలయఁ
దెల్లంబుగా మహాదేవయ్యగారి
కెల్లవారును జూడ నిల నట్లుఁగాక

౧. ప్రముఖుల. ౨. లెన్నరసి; లెన్నరవి.

బెలిదేవి వేమనారాధ్యులకథ

మలహరసద్భక్తిమత్తవారణము
బెలిదేవివేమన పెద్దయ్యగారు
శ్రీశైవసమయైకదేశికోత్తముఁడు
పాశవిమోచనపటుకళావిదుఁడు
సకలంకదివ్యాగమార్థసంవేత్త
ప్రకటచతుర్వేదపారంగతుండు
ఖ్యాపితధర్మార్థకామమోక్షప్ర-
దీపితమార్గప్రతిష్ఠితకీర్తి
మహితపంచాక్షరీమంత్రసిద్ధుండు
సహజకటాక్షవీక్షణ[1]దయాంభోధి
వీరమాహేశ్వరాచారవిస్తార
సారగుణోదారచారువర్తనుఁడు
బసవపాదాంభోజ[2]భాజనస్వాంతుఁ
డసమశాపానుగ్రహసమగ్రబలుఁడు
నానతజనమృత్యుహరణ[3]ప్రభావుఁ
డానతజనపునరాయుఃప్రదాత
సర్ప వృశ్చిక మృగ శ్వాపద జలాగ్ని
దర్పిత[5]నృపచోరదర్పాపహారుఁడు

---

1. ద; సుధాం. 2. పావన. 3. ప్రతాపు. 4. మృగ. 5. హుండు.

నానావికలజనానందకరమ్ము
గా నిట్లు వర్తింపఁగా నొక్కనాఁడు
వోరుగూరనుండి భూవరుఁ డొక్కరుండు
పరిణయంబై తనపత్నియుఁ దాను
వెస వచ్చివచ్చి యవ్వేమనారాధ్యు
ననలారఁ గాంచి జోహారని మ్రొక్క
బుధపుంగవుఁడు పుష్పములు గోసికోసి
యధిపు నయ్యశ్వరథారూఢుఁ జూచి
యార్తివిదూరుఁ డనాగతాతీత
వర్తమానజ్ఞానవంతుండు గాన
యాతఁ డల్పాయుష్యుఁ డౌట నెఱింగి
యాతని దీవింప కవుల నేఁగుడును
వినతుండ నైతి దీవింపరు వీరు
వనితయు నవ్వునో యనుచు లజ్జించి
వినఁడొకో నాజోహా రనువచనంబు
వినెనేనిఁ దానెట్లు సనియె నొండెడకుఁ
గనుఁగొనఁడొకో నాదు కరము లెత్తంగఁ
గనుఁగొనఁడేని నా క్రమ మెల్లెఱుంగుఁ
జేమెత్తి మ్రొక్కిన నాయయ్యగారు
వా మెత్తకునికి గర్వమయంచు, బండి-

దిగనుర్కి వెనువెంటఁ దగిలి యిర్గేలు
మొగిడించి యయగారు మ్రొక్కెద ననుడు
వెండియు నతని దీవింపకయున్న
దండియై నృపకుమారుం డంతఁ బోక
కొంతలజ్జయు నొక కొంతగోపంబు
గొంతభక్తియుఁ దోఁప సంతతాభ్యుదయ-
కరులు మహాభక్తనరులు భూసురులు
హరవేషధరు లఘహరులు సిత్వరులు
నార్యులు శివమతాచార్యు లవార్య
వీర్యులు సన్మార్గచర్యు లుత్తములు
మీరని మ్రొక్కుడు మేలొందు మనక
యూరకయుండుట యుచితమే పెంపె
పెద్దతనంబె గాంభీర్యగుణంబె
తద్దయు భక్తియే తగవె పూజ్యతయె
యీమూర్తి యీవేష మీదేశికత్వ
మీమహనీయత కీయహంకృతియె
నీవు న న్నిప్పుడు దీవింపకున్న
నావంతయును నాయు వది దక్కువగునె
నీవు న న్నిప్పుడు దీవించుమాత్ర
మావంతయును నాయు వది యెక్కువగునె

మననివారల నీవు మనిపెదవయ్యా
తనుఁ బొందుమృత్యువు దాసియే నీకు
వడి బ్రహ్మ నుదుట మున్ వ్రాసినవ్రాలు
వెడతటి కేఁగునే పెక్కు లేమిటికిఁ
దనపూర్వలిఖితంబుఁ దప్పించి పిదప
వనజజుఁడైనను మనఁజేయఁగలఁడె
యెయ్యెడ నిట్టి వేమెఱుఁగము మీర
లయ్యగారయ్య లోకావళికెల్ల
నిట్లైనఁ గృతమతు లేలపాటింతు
రిట్లైన నెవ్వ రిట్లేల మ్రొక్కెదరు
ఆలించి మేలగు ననిన మీనోరు
గోలుపోవునె యిట్లు గురుమార్గ మిదియె
మీక యుండెడుఁగాక మీమహత్త్వంబు
మాకేమి దీపింప మఱి బుధుల్ లేరె
యనవుడు నెల్లి మధ్యాహ్నంబునకును
మనుజాధిపుఁడ నీకు మరణమయ్యెడిని
ఇట్టి యల్పాయుష్యు నెంతరాజైన
నెట్లు దీవింతు మన్నెఱఁగి యెఱింగి
తివిరి యల్పాయుష్యు దీవింతు రెట్లు

---

౧. నపుడు ; వేళ. ౨. జనాధుఁడ.

శివభక్తు లటుగాన చిరదయామతిని
దీవించి రేనియు దీర్ఘాయువుగను
వారిచేఁ గృపసేయవలదె కావునను
వాదేల "దీవన నాదువాక్కులకు
రాదు నీతొంటిప్రారబ్ధ మెట్టిదియొ
నీచావు దప్పదు నిక్కువం బెల్లి
వే చనుమనుడు నవ్విభుఁడు గోపించి
వలచి కావఁగ లేఁడు వరపుత్త్రు విష్ణుఁ
డలిగి చంపంగలేఁ డాజలంధరుని
వలచి బ్రహ్మయుఁ దనతలఁ గావ లేఁడు
అలిగి చంపంగలేఁ డాగజాసురుని
నలిగినప్పుడు సంపఁదలఁచినఁ గావఁ
దలమె ఫాలాక్షుండు దక్క మర్త్యునకుఁ
బరమేశలాంఛనపరుఁడవు గాక
నరులు మ్రొక్కినమాత్ర హరుఁడ వే వగుదె
నిక్కంబపో మఱి నీమాటలెల్లఁ
జక్కన యెల్లియ చచ్చితి నేని
నిల నెందు నయ్యగారలు మిమ్ముఁబోలఁ
గలుగరు వొమ్మంచు గర్వోక్తు లాడి

---

౧. దేవనావాకునకెట్లు.

చని ¹నిజాంతర్గృహమున సతి దాను
ననుపమ సురతసుఖాబ్ధిఁ దేలుచును
పృథుతరాన్యోన్యసంప్రీతి నవీన
మథనంబు దళుకొత్త మగ్నత దనర
నలసి లా²వఱి సురతాంతంబునందు
సొలసి నిద్రింప నుయ్యెలచేరువెంట
నఱిముఱి నొక్క మహావిషోరగము
వఱతెంచి యతనియుప్పలవాయి గఱచి
వెలికిలంబడుడు నవ్వేలఁది మేల్కాంచి
వెలికుర్కి హాయని పిమ్మిటినొందు
కలకలంబునఁ బతి గ్రక్కన లేచి
బలువిడి రక్తధారలువాఱు కరము
ఘనఘోరసర్పంబుఁ గాంచి మూర్ఛిల్లి
జనపతి యప్పుడ చచ్చెఁ; జచ్చుడును
నాద్యులు ననుభవవేద్యులు శాస్త్ర
వైద్యులు గారుడవరమంత్రవిదులుఁ
జనుదెంచి విషముచేఁ జచ్చిన నృపతిఁ
గనుఁగొని యిది యశక్యంబంచు నేఁగ
మఱియొక్క గారుడమంత్రసిద్ధుండు

౧. నిజగృహమున సతియును దాను. ౨. ఖేతి.

నఱితెంచి విషదగ్ధభావంబుఁ జూచి
యక్కటా కఱచెరా హరహరా పాము
నెక్కొని కాలంబు నిండెనో కాక
సుమహాత్పురాణ వాసుకి మణినాగ
విమలకర్కోటక కుముదాక్ష కుముద
శలపోత కానిల శబ లాశ్వతల, వి-
మలిన పిండకర వామన కుహకోట
నఖ మహోదర హావిర్ముఖ హేమశంఖ
నఖ హవ్యకర్ణ ధనంజయ పంచ-
రక పరివర్త కార్క్యక శిఖి నిష్ఠు-
రక మిత్ర కల్మ షైరావత శబల
కౌల కౌశిక తక్ష కాశేష శంఖ-
పాల పుండ్రక ముద్గ కైలాసుతాది
నాగసహస్రముం దెన్నంగ నష్ట
నాగంబులన నిరు నాల్గుజాతులకు
స్వాములై తమతమ జాతులయందు
నేమించి కఱచు దుర్నీతిపాపులను
ధరణి గారుడమంత్ర తంత్రౌషధములఁ
బరమమృత్యువు దక్కఁ బాయుఁ దద్విషము
వెండి గజుఁడు దుర్ముఖుండు మిత్రారి

దండపాదుఁడు గుళికుండు రేణుకుఁడు
జనకుండు స్వర్ణకుండును మొదల్ గాఁగఁ
జను కిల్బిషోరగ శతసహస్రములు
సత్య మకిల్బిష సర్పముల్ వరము
మృత్యు వాసన్నమై మెడఁ ద్రొక్కకున్న
గారుడక్రియ వల్ల సేరకుండినను
ధారుణి మంత్రౌషధములచేఁ బాయు
నీవేళ నీజాతి యిన్ని దంతంబు
లీవల నీయంగ మిట యని చెప్పఁ
దమితమవలఁతులు దప్పక కఱచు
నమిత మహాష్టనాగాంశోరగములు
గారుడమంత్ర సంస్కార ప్రశక్తి
నారంగ నావేశ మతనికి వచ్చి
పలుకు ననాగతంబులఁ జెప్ప విషముఁ
దొలఁగించుఁ బరమమృత్యువు గానినాఁడు
అపమృత్యువులనైన నన్ని దంతములు
నపరీక్ష నాఁటిన నరుడు దక్కుఁ ష
నగ్గికాకలను జలాభిషేకముల
లగ్గగు నొక్కపల్ నాఁట నాడినను

---

౧. పైనను.

దండిమంత్రములచేఁ దరియుదంతములు
రెండూన నౌషధక్రియలచేఁ బాయు
నరు మూఁడుదంతముల్ నాఁటిన వ్రేగఁ
బరువడి మఱినాల్గు వండ్లు నాఁటినను
ధర మంత్రతంత్రౌషధక్రియ లేల
హరివేధలకుఁ గావ నరుదుగావునను
నదియును గర్కోటకాంశ మీపాము
మొదల నాలుగుదంతములుఁ గాడి నవియు
ఫాలలోచనుఁ డహిపతికంకణుండు
గాలకాలుండు నిర్గతమృత్యుభయుఁడు
గాలకంఠుఁడుఁ గావఁజాలునో యతఁడుఁ
జాలఁడో చాలసంశయమంచు నరుగఁ
గమియంగ నార్తారవములు హాహార-
వములు నురస్తాడనములుఁ జెలంగఁ
బరిజనుల్ పురజనుల్ బంధువర్గంబుఁ
బొరిఁబొరి వాచర్యఁ బొలఁతి దోస్తోన
చని నిశ్చయముసేసి తనమనోహరుని
గనుఁగొని యాయయ్యగారి వాక్యంబు
దప్పదు పొమ్మంచుఁ దత్ప్రసంగంబుఁ
జెప్పఁడు జనకులుఁ జెలులుఁ జుట్టములు

విని యింక నదియేల వేయును జనుఁడు
చని యంద ¹జాయయ్యశరణుసొత్తండు
²వయితఁ డాయయగారివాకిట శవము
దయసేయ కది యెట్లు దప్పింపవచ్చు
నంచు నందఱు నేఁగి యయ్యకు మ్రొక్కి
పంచత్వమును బొందెఁ బ్రభువ మీబంటు
లీ౹ మీదీవెనలేమిఁ దదీయ
కాల మాసన్నమై కడచెఁ గదయ్య
యది యేలతప్పు మీయానతి జియ్య
సదమలసద్భక్తహృదయాబ్జశయ్య
చిరసఫలీకృతాశీర్వాదనాద
పరిచితానంతార్థపరిమితవేద
పరమసుఖావేశ భరితప్రమోద
త్వరితసంతతమహాదానవినోద
యవితతనిరతిశయాగణ్యపుణ్య
ప్రవితతోద్ధతవీరభక్తాగ్రగణ్య
యశరణజనతాసమగ్రశరణ్య
పశుపతిసమయాధ్వపథికవరేణ్య
సకలలోకైకప్రసారితకీర్తి

---

౧ అమునయ్యా. ౨. వయిచుఁడా.

ప్రకటితశివయోగపరతంత్రమూర్తి
స్థిర పశు పాశుపతి జ్ఞానవర్తి
పరమవీరవ్రతపథచక్రవర్తి
కాలాహిదష్టుని గరుణించి కావ
నాలించి యోడకుండని దయఁ బ్రోవ
సభయాత్ములగు మాకు శరణంబు నీవ
యభయ మిమ్మో వేమనారాధ్యదేవ
ప్రతి దక్కి మీదయఁ బడయంగలేక
యితఁడు గాలాహి కాహుతియయ్యె నిపుడు
మ్రొక్కక చెడు టది మోసంబుగాన
మ్రొక్కఁగదయ్య యీముగ్ధుండు మీకు
ముసిఁడిచౌఁడయ్యకు మ్రొక్కినకన్య
యసలార దీవెన లందదే దేవ
దీవించి కొనిపోయి జీవంబు విడువ
భావించి పడయదే ప్రాణ మాయయ్య
యప్పు డక్కన్యకు నల్పాయువనుచు
నెప్పాట దీవింప కేఁగిరే వారు ?
జనకులు దమకూఁతుశవ మప్డు దెచ్చి
మునుకొని చౌఁడయ్యముందటఁ బెట్టి
నీదీవెనలు దప్పనే దేవ యనుచుఁ

బాదాబ్జములమీఁద బడి లేవకున్న
నువిదకుఁ బ్రాణ మయ్యూనికిన నుసిఁడి
చవుఁడయ్య యొనఁగఁడే జగమెల్ల నెఱుఁగఁ
గాన భక్తుల భక్తిఘనతఁ దలంపఁ
గా నిది దా నెంతగార్యంబు దేవ
కావున మముఁ గటాక్షప్రేక్షణమున
భావించి యితనికిఁ బ్రాణదానంబుఁ
జేయవే యనుచు నత్యాయతభక్తిఁ
బాయక మ్రొక్కుచుఁ బ్రణుతి సేయుచును
శరణన్నఁ గాచు మీబిరుదింక నేఁడు
వరమాత్మ మఱవంగఁ బాడియే దేవ
యభయంబు వేఁడిన నాలంబు సేఁత
యభయాత్మ యిది మీకు విభవమే దేవ
మఱుఁగుసొచ్చిన నేఱ యొఱవునఁ బోవ
నుఱు వీరభక్తికి యోగ్యమే దేవ
వెస దిక్కు నీవన నుసిలిపోవంగ
నసమాన మీకిది యర్హమే దేవ
గతియును మతియు నేడ్గడ నీవయనఁగఁ
[1]బ్రతిని జూడమి భక్తి పాడియే దేవ

౧. ప్రతినిజూపమి; ప్రతిఁజూపకునికి దాఁ.

యనుచుఁ బ్రార్థించుచు నడుగుల కెఱఁగు
చును, ముట్ట ముదలించుచును, గణస్తుతులు
దనరి చేయుచుఁ, బ్రాణదానంబు వేఁడి
కొనుచుఁ, గృపావలోకనముఁ గోరంగ
నతిదయాభావన నతకులఁ జూచి
యతుల సద్భక్త మహత్త్వంబుఁ దలఁచి
శరణన్న నరుఁ గావఁజాలకయున్న
హరు భక్తిమాహాత్మ్య మణఁచుటగాదె
ముదలించి పలుకంగ మూర్ఖులపగిది
మదినైనఁ గోపించు డిది వెఱ్ఱిగాదె
మీఱిన సద్భక్తి మితిముట్టఁ బలుక
జాఱిన నవ్వారె శరణవత్సలులు
ధాత వర్తించిన దండుపై విడువ
భీతిల్లి పాఱుట బిరుదుతనంబె
ప్రాణదానము వేఁడి భక్తిపై మోపఁ
బ్రాణవంచన సేఁత వంతమే యనుచు
శివభక్తవితతిఁ జెచ్చెరఁ బిల్వఁబంచి
యవిరళభక్తి సాష్టాంగుఁడై మ్రొక్కి
యనుషక్తి విపుల సింహాసనాసీను
లను జేసి కేళికలును నడిదనర

నాయెడఁ జాంగుభళా యనురవము
ఘేయనురవమును బాయక మ్రోయఁ
గవులు వారకులు నాకాంక్షఁ గీర్తింప
వివిధవాద్యధ్వనుల్ దివి దీటుకొనఁగ
మృడుభక్తనివహంబు లడుగు లాకాంక్షఁ
గడిగియుఁ బాదోదకములు గుంభములఁ
బట్టి సభాస్థలిఁ బెట్టి వాసెనలు
సుట్టి జనావళి సూడ నర్చించి
హారభక్తిచితతికి నక్షతగంధ
వరపుష్పమాలి కోత్కారము లర్పించి
భోరన బహుఘంటి కారావ మెసగ
నారంగ ధూపదీపాదు లొనర్చి
స్ఫుటభక్తియుక్తి విభూతి వీడియము
లటుగూడ భక్తజనావళి కిచ్చి
యసలార నవ్యపుష్పాంజలు లెత్తి
వసుధ ముమ్మాఱుగా వలగొని మ్రొక్కి
యనుపమభక్తగణాజ్ఞాపనమున
జనపతిశవముఁ దెండని పంప నదియుఁ
¹దిరిగిన వెలిగ్రుడ్లు దెఱచిననోరు

౧. దిరుగని.

నరమొగిచ్చినతెప్ప లురుతరోష్ఠములుఁ
గ్రుంగినకటుము లెక్కువమొత్తమగుచుఁ
బొంగి దూలము విర్గి వంగినముక్కుఁ
బచ్చనిపండ్లు వెల్వడి తీగచొల్లు
విచ్చినరంధ్రముల్ వీడిన కొప్పు
నంగవిచ్ఛాయయుఁ బొంగినకడుపు
వంగినవీపును వ్రాలినశిరము
వాఁదఱినగ్గొంట్లు వోయిన సందు
సందులనెత్తురు సచ్చినతోలు
గళదప్పి బలసి దుర్గంధంపుఁ బ్రాయి
వలరుచుఁ దనువెక్కి [1]వాచిన[2]మేను
మూఁగుచు జుమ్మని వీఁగుచు మఱియు
మూఁగుచు ముసరు నయ్యీఁగలుఁ జూడఁ
గంపు నేవము భయంకరమును దోఁప
గుంపిడి జనులు ముక్కులు వట్టికొనుచుఁ
గటకటాయనుచు నెక్కడి దిఁక ననుచుఁ
దోటుకున నుమియుచుఁ దొలఁగిపోవంగ
ననుపమభక్తసభాభ్యంతరమున
జనులు దజ్జననాథుశవముఁ దెచ్చుటయు

౧. వాలిన. ౨. మోము.

నవ్వాట జలముల నాతని దేహ
మొప్పగాఁ గంపులేకుండఁ దోమించి
భక్తలింగముల శ్రీపాదధూళియును
భక్తహస్తార్పితభసితంబుఁ గలయఁ
దత్పాదజలమిశ్రితము సేసి భక్తి
తాత్పర్యమతి వానితనువునఁ బూసి
యాపూఁతపైఁ ద్రిపుండ్రాంకముల్ మృతుని
రూపితాంగముల నారోహణ సేసి
మండితభక్తనిర్మాల్యపుష్పములు
దండలుగాఁ గట్టి తనువునఁ జుట్టి
దురితవితానగోధూమఘరట్టుఁ
డురుకీర్తి వేమసద్గురుమూర్తి మఱియు
మండితాసంఖ్యాతమాహేశ్వరులకు
దండప్రణామముల్ దగ నాచరించి
నయమొంద [1]వినయవినమితోత్తమాంగుఁ
డయి వీరభక్తమహత్త్వంబు మెఱసి
విజ్ఞాపనంబు సద్విధిఁ జేసి, తద్గ-
ణాజ్ఞాపనంబు దయాసమగ్రతయుఁ
బడసి వెండియు మహాభక్తరాజికిని

---

౧. (ప్రతి.

బుడమి సర్వాంగముల్ వొంద మ్రొక్కుచును
బ్రమథపురాతనభక్తపదాబ్జ
సముదితస్మరణప్రసక్తాత్ముఁ డగుచుఁ
బంచాక్షరీమంత్రభవ్యకళాస-
మంచితానుష్ఠాన మపుడు దొల్కాడ
భద్రభక్తార్పితభస్మశేషము స-
ముద్రిక్తనృపపుత్త్రుమొగమునఁ జల్లి
లేలెమ్మనుచు నవలీల దయావి-
శాలత నతనిహస్తము వట్టి తివియ
నంతలోనన సజీవాంగుఁడై, గతకృ-
తాంతకమృత్యుభయాక్రాంతమతిని
[1]జడిగొని వేమనస్వామిపాదములు
విడువక యంతంత వినమితుం డగుచుఁ
కృపయును భక్తియుఁ గీర్తన దనర
నృపపుత్త్రు లింగసన్నిహితుఁ గావించి
యవ్వేమనయ్యయు నతిభక్తిమహిమ
నివ్వటిల్లఁగఁ దాను నృపకుమారుండు
నతుల తదీయ మహాభక్తగణవి-
తతికి సాష్టాంగులై ధరఁ జాఁగి మ్రొక్క

౧. వ. ౨. యండండ.।

నయ్యసంఖ్యాత మహాభక్తవరులు
నయ్యన వేమనాచార్యు నవార్యు
మహనీయసద్భక్త మహితపదాబ్జ
నిహితశిరోభాగు నిత్యానురాగుఁ
బరమమాహేశ్వర పాదాబ్జరేణు
పరికల్పితలలాటు భక్తకిరీటు
శరణపదాబ్జభాస్వరమకరంద
పరి[౧]శేషసర్వాంగు [౨]బసవాంతరంగు
గణపాద నఖరదర్పణభాసమాన
గుణగణాంచితదేహు ప్రణుతదాసోహు
భక్తాంఘ్రినఖకాంతి పటుచంద్రికాప్ర-
సక్త దివ్యచకోరు సత్యవిస్తారు
శతపత్రసంభవకృత దురక్షర ని-
యతి నిరాసకమహిమాఢ్యు నపాఢ్యు
ననుపమ విష్ణుమాయాపినిర్దళన
వినుత చిద్విద్యాప్రవీణు నక్షీణుఁ
బశుపాశమోచన పాటవధుర్యుఁ
బశువాహనసమాను భక్తినిధాను
నుద్ధతమృత్యు దంష్ట్రోత్పాటన ప్ర-

౧. శేక. ౨. భసితా.

సిద్ధకళాకల్యా శివగణలోల్యా
సురుతరదండ ధరోద్దండ దండ
పరనిహతి క్రియా వర్జితు ఖ్యాతు
విజితకాలోరగ విషహారు ధీరు
నిజదయామృతపయోనిధి నోలలార్చి
యఱిముఱి దనర సాష్టాంగుఁడై మఱియు
మఱియును మఱియును మహిఁ జాఁగి మ్రొక్క
వేమనారాధ్యు సంస్తుత్యాఖిలసాధ్యు
నామహాభక్తు లత్యర్థి లేనత్తి
లాలితాన్యోన్య ప్రియాలింగ నోప-
లాలనాది క్రియాలంకృతుఁ జేసి
బాపురే వేమన ప్రభువ సర్వజ్ఞ
బాపురే వేమ సద్భక్తమనోజ్ఞ
నల్లవో వేమ సముల్లాసకీర్తి
నల్లవో వేమ సానందైకమూర్తి
పీనుంగునకుఁ బ్రాణదానంబు సేయఁ
గా నీక చనుఁగాక కరుణాభిషేక
హరివేధలవశంబె యమునోరఁ దావఁ
బరమ మృత్యువుఁ ద్రోవఁ బ్రాణంబుఁగావ

---

౧. చరితుఁ బ్ర. ౨. ఖా.

నిట్టి వీరత్వంబు నిట్టి ధీరత్వ
మిట్టి మహత్త్వంబు నిట్టి సత్యంబు
విందుమే యెందు భావించి యెందైనఁ
గందుమే నీయందకాక సుశ్లోక"
యనుచు [1]భక్తవ్రాత మభిరమ్యలీల
వినుతింప బెలిదేవి వేమయ్యగారు
వచ్చిన నృపునకు వరగునఁ బ్రాణ
మిచ్చె నచ్చెరువుగా [2]నీడితమహిమ
నప్పాట నీపండితారాధ్యదేవుఁ
డొప్పారఁ గరుణ నేఁ డొసఁగెఁ బాదములు
దెల్లంబుగా మహాదేవయ్యగారి
కెల్లవారును జూడ నిల నట్లుఁగాక

సకలేశ్వరమాదిరాజయ్యకథ

మహి సకలేశ్వర మాదిరాజయ్య
మహిత శివాచార మార్గవర్తనుఁడు
గాలమృత్యువు కనుఁగవ ఘూళిఁ జల్లి
కాలునినోరు డాకాలన తన్ని
వీఁక[3]తోఁ దుద వడి విధిగట్టి పిఱ్ఱ
తాఁకు[4]వట్టించి విధాతఁ గీటడచి

౧. భక్తానీక. ౨. నిడితన. 3. తోడనతనివిధి గట్టిపెట్టి ౪. పెట్టించి; వడ్డించి; వట్రించి.

యారంగ విష్ణుమాయాంతకుం డనంగ
ధారలు ఘూర్ణిల్లఁ దమ తేజ మలరఁ
బ్రోడి "శతాయుః పురుష" యను శ్రుతుల
దాడలు వడ భువి నేడునూ ఱేండ్లు
లింగార్చనక్రియాలీల సోలుచును
జంగమారాధనాసక్తి వ్రాలుచును
వరనాథసుఖసుధావార్ధిఁ దేలుచును
బరమశివాచారసరణి నేలుచును
జరియింపఁ జరియింప సాత్త్వికభక్తి-
చరితుండు చిక్కమాదరసు నా నొక్క
భక్తుఁ డతిస్నేహబంధురభక్తి-
యుక్తిఁ బ్రవ్యక్తిగా నోరంత ప్రొద్దు
మాదిరాజయగారి పాదపద్మముల
నాదటఁ గొలుచుచు నాలును సుతుఁడు
నిది దమజీవనం బీకుటుంబమున
కిది [1]యుపార్జిత మిది [2]బ్రదు కెట్టు నాక
మృడుఁ డకల్పితమైన వెడగాయకమున
బడివెట్టునంతన [3]మడిగి సమృద్ధి
యంతయు లేమికి వంతయు స్వగృహ-

౧. యుపార్జన. ౨. యీ బ్రదుకనక. ౩. యడఁగి.

పురాతన ప్రకరణము

చింతయు నాత్మ నొక్కింతయు లేక
యతిభక్తి మాదిరాజయ్యపాదములె
గతియును మతియు నేడ్గడయుఁగా నడువఁ
గొన్నిదినంబులు సన్నఁ దద్భక్తుఁ
డున్నయున్కిన మృతియుత దేహుఁడగుడుఁ
బాదోదకములను బతిమేను గడిగి
బూది సమస్తాంగములనిండఁ బూసి
పడఁతి యాశవము గంబంబునఁ జేర్చి
యెడవారి నెవ్వరి నెఱుఁగంగ నీక
యింతి దదీయ గృహాంగణంబునను
గొంతు నిక్షేపింపఁగా ఆగుహ సేయు
చప్పుడు విని నిద్ర దెప్పిరి బాలుఁ
డప్పుడు మేల్కాంచి యర్ధరాత్రమున
వోయమ్మ యేమిసేయుచు నున్నదాన
వోయమ్మ మాయయ్యయును గంబ మఱుత
నూర కేమిటికిఁ గూర్చున్నవాఁ, డయ్య-
గారి నేమని కొల్వఁగాఁబోదు నేఁడు
నరగలి గొనక లింగార్చన సేయ
నరుగేల [3] త్రవ్వెదవమ్మ యొక్కతవుఁ

---

౧. యంత. ౨. గొబ. ౩. త్రొ.

Research
118

జెల్లఁగి లింగార్చనసేయువేదికను
జెలమసేసినఁగాని చేకొన ననుచు
నేమంబువట్టెనో నేఁడు మాయయ్య
గామించి యం దుదకంబులు వడ్డఁ
గఱకంఠునకు జలకం బాచరించి
మఱికాని పలుకఁడో మనతోడ నయ్య
గాదేని యేమేనిఁ గారణంబునను
వాడైన నలిగినవాఁడో నీతోడ
నేతెఱంగున గల్గఁ డింతగాలంబు
నీతోడ నలిగిననెప మేమి నేఁడు
గాలావసరములు గడలు వెట్టితివో
శీలవ్రతంబులు సిక్కువర్చితివో
సమయోచితాగత జంగమావళికి
నలి నుపకరణముల్ బెళగవో, బింది
యలు గడ్గవో, పడ్గెములు వీడువడెనో,
సమ్మార్జనంబు లొనంగవో, గోమ-
యమ్మిడ జంతువు లందడంగినవో,
ముగ్గుసాలదో, పద్మములు సెదరినవో,
నిగ్గారుగంధంబు నెరను దోఁచినదో,
తడియొత్తు కరవట్టు దడిసియున్నదియొ,

[1]వడవెట్టవో [2]యర్ఘ్యపణ్యాముల్ గూడఁ,
దోడిమపుచ్చినపువ్వు దోలినాఁటిపువ్వు
గడియుఁ బోయినపువ్వు గందినపువ్వుఁ
బోలశోధించిన పుష్పంబులందుఁ
దూలి [3]తానొకటియుఁ [4]దొలఁగియున్నదిసెయొ
గుగ్గులం బియ్యవో యగ్గలంబిడిన
నగ్గి యాఱినదో రసాధిక్యమగుడు
నీరాజనంబులు నియమంబుమిక్కిఁ
బూరగింపమినోకో యారతి యీవో
కెంఁకుల దీపంబు లలరవో, యుక్క-
వోలసెనో, కోడుఁగుర్లు వుచ్చకుండినవో,
మృదున కోగిరములు [5]వడి నిచ్చునపుడు
దోడిఁబడ [6]సందిచ్చితో మనంబిడితో
యర్పితంబైన మహాప్రసాదంబు
నర్పింపఁబడనిద్రవ్యములఁ గూర్చితివో
కలిపితో త్రివిధోదకములు పూర్వమ్ముఁ
దలఁచితో తత్ ప్రసాదంబులవలనఁ
బనిచిన నేమైనఁ బనిసేయవైతో

౧. వడి. ౨. యర్ఘు. ౩. యంసో. ౪. దొరలి. ౫. గడ (డు). ౬. వంచించి.

మినికిఁబో పిలిచినఁ బని యేమి యనవో
మఱుమాట లిచ్చితో [1]మందె మేలమున,
వెఱవు సెడితో, మాటవినవో, మార్పడితో,
ధర నెన్నడును లేనిదానవో యమ్మ
పొరుగింట నిరుగింటఁ బ్రొద్దువుచ్చితివో
యూరక యలిగినకారణం బేమొ
యూరకుండంగ నీ కుండంగఁ దగునె
యమ్మమ్మ మాయయ్య యడుగులమీఁద
గ్రమ్మనఁ [2]బడుదండు రా నీవు నేను
నలుక [3]దీర్చెదుఁగాక పలికెదుఁగాక
యలిగిన నెప మిది యనియెదుఁగాక
వడి శివార్చనసేయ వచ్చెదుఁగాక
యెడప కయ్యకు మ్రొక్క నేఁగెదుఁ గాక
చెలమఁ బిమ్మట వచ్చి సేయంగ రాదె
యలుక దీర్తము మ్రొక్కి యట్లయుండుదము
తడవు సేయక రావె తల్లి నీవనుచుఁ
బెడగచ్చ యిడి తల్లిఁ గొడుకు దివుచుడుఁ
గొఱఁతలఁ దీర్చెదు కొడుకవుగాక
చిఱుతలమాటల తెఱఁగులే యివియుఁ

౧. మంద. ౨. బడుదము. ౩. దేఱె.

జెలమ సేయక యయ్య యలుక దీఱండు
సెలవు గావించి వచ్చెదఁ బవ్వళింప
సరుగున మీయయ్య యవసరం బిపుడు
పరిపూర్తిగావింపఁ బట్టి యెన్నడును
నలుక యొల్లమి కోప ము ల్లొక్కమాఱుఁ
బలుకు లేకుండఁగఁ బదిలంబు సేసి
తెలిపెదఁ బిదప నిద్రింపు నీవిప్డు
డలుకఁ దీర్పఁగ మనకొలఁది గాదనుచు
నాత్మజుహస్తంబు లల్లన నాపి
యాత్మేశుఁ దెసఁ జూచి యతివ నవ్వుచును
గృపయ సేయుచునుండఁ గొడు కిల్లువెడలి
యుపతాపితాత్ముఁడై యొక్కెడ మున్ను
దమతండ్రి యోఁగంగఁ దాఁ దోడ నేఁగు
క్రమమునఁ జని తల్పు గట్టిన నూఁకి
నాదసుధారసార్ణవమగ్నుఁడైన
మాదిరాజయ్యకు మఱి చాఁగి మ్రొక్కి
యయ్య మాయయ్య మాయమ్మతోఁ బలుకఁ
డమ్యోడి రాఁగదే యలుక మాన్పింతు
రిది నెపం బిది ద్రోహ మిది యిదప్పనండు

౧. పాఠ. ౨. దప్పునాఁడు.

గదలఁడు మెదలఁడు గంబంబు నెమ్మిఁ
[1]జెరివినపటముఁ జూచియు మొన్నమీారు
గరుణించినట్టి యూకావిపచ్ఛదము
ముసుఁగిడి శిరమున మొగమున మేన
భసితం బలఁది యెట్లు వలుకకున్నాఁడు
నేఁ డయ్యయును గ్రొత్తనేమంబు వట్టె -
నాఁ డని లింగార్చనము సేయుచోటఁ
జెలమఁ ద్రవ్వెడినమ్మ నే ముట్టె తాన
యలుకదీరం డయ్య యటుగాన యనుచు
నయ్యకు [2]మ్రొక్కుదం డలుక [3]దీర్తండు
సయ్యన రమ్మన్న సంబరపడక
యలుక దీర్పఁగ మనకొలఁది గాదనుచుఁ
జెలమయుఁ ద్రవ్వెడిఁ జిరునవ్వు నగెడి
నలిగిన నమ్మతో నలిగెఁబో యేల
పలుకఁడు నామీఁదఁ బ్రాణమైయుండుఁ
గన్నంత దరహాసకలితాస్యుఁ డగుచుఁ
గన్నంత రోమాంచకలితాంగుఁ డగుచు
నన్నన్న బాలలింగన్న రావన్న
యన్నన్న బాలలింగయ్య రావయ్య

౧. జిరిగిన. ౨. మ్రొక్కుచు. ౩. దీర్చెదము.

యంచుఁ జేతులుసాచు, నరుగుదే సంత-
సించు, నురంబొగ్గుఁ, జెయ్యారఁ గౌఁగి
టను జేర్చు, నూరుపీఠమునకుఁ దిగిచి
కొను, నెత్తిముందటి కూఁకటిదువ్వి
జడయల్లి తుదిత్రాట ముడుచుఁ బుష్పంబు
లెడఁ బచ్చుఁ గాటుకయిడి భూతి నొసలఁ
దలవంచుకొని మోముఁ దప్పక చూచుఁ
బులకించుఁ దిలకించుఁ దలఁ దలమోపుఁ
బ్రక్కలు విఱుఁగంగఁ బకపక నగఁగఁ
గ్రిక్కించుఁ జక్కిలిగిలిగిలి యనుచుఁ
జక్కిలింతలు వుచ్చుఁ బ్రక్కలు వొడుచుఁ
దొక్కులు వినఁగోరు నొక్కించునోరు
ముదమున ననుఁ జిన్నిముద్దులు వేఁడుఁ
బొందవి పంచాక్షరిఁ జదివించుఁ బ్రీతి
నాయన్న నాకన్న నాచిన్ని వడుగ
నాయయ్య నాపట్టి నాముద్దుఁగుఱ్ఱ
యెవ్వరిదాసి వీఁ డెవ్వరిభృత్యుఁ
డెవ్వరి [1]లెంక వీఁ డెవ్వరిబంటు
బసవన్న యిలువుట్టు బానిసకొడుకొ

---

౧. లెంకి.

ముసిఁడి చౌఁడయగారి ముద్దుమన్మఁడో
సురియచౌఁడయగారి పరిచారకుండో
కరికాలచోడని ¹కట్టున ²యాలవో
కక్కయ్యవాఁకిటి ³కాఁపులవాఁడో
చిక్కబసవరాజు శిష్యసంతతియొ
చీరాలదేవుని చెలికాఁడో, పండి
తారాధ్యదేవు నెయ్యంపుఁ బౌత్రుండో
తెలుఁగుజొమ్మయగారి తెఅవేఁటకాఁడో
కలకేత బ్రహ్మయ్యగారి ⁴భృత్యుండో
పోడ్డలబాచయ్య గుడ్డయో, నంబి
బిడ్డఁడో, ⁵నిమ్మవ్వ పెంపుడుఁ గొడుకో,
మేలేశు కేతయ్య ⁶కీలరువాఁడో,
మోళిగమారయ్య మూలబండరువో,
శంకరదాసయ్య లెంకయో, ⁷సుంకి
బంకయ్య లింగియో, ప్రభుఁ చెలికాఁడో,
చెన్నయ్యపన్నయో, చీరాలునంగ-
కున్నఁడో, కిన్నరు కొడుకో, సత్తేశు-

౧. కట్టువ; కట్టిన. ౨. యలుగో. 3. కావలి. ౪. పుత్రుండో. ౫. సంస్కృతానువాదములో 'అమ్మవ్వ' ౬. కిలరువు. ౭. సుంకె. ౮. ప్రశిష్యుండో; చిటికాఁడో; సంస్కృతానువాదములో 'స్నానప్రదాయకః'.

చామయ్యగారి ప్రసాదియో, సిద్ధ-
రామునిబంటో, చేరమ [1]మందకాఁడో,
మాదిరాజయగారి మనుమఁడో, చిక్క-
మాదని [2]మాదేవి గాదిలిసుతుఁడో,
యనుచు ముద్దాడు మనుచు నవ్వేఁడు-
కొనుఁ, బాడు, సతిఁ జూడుమని కొనియాడు
నొక్కింత యాఁకొనియున్న నఁ జూచి
గ్రక్కునఁ బాపని కాలమజ్జనము
సేయించుఁ, దడవేల చేసెదు ప్రొద్దు
వోయిటురా వినవో యేఁటిపనులు
నట్టెల లింగన్న కారగింపంగఁ
[3]బెట్టిదు రావో నాపట్టి యాఁకొనియె
నని పిల్చు నమ్మకుఁ బనిగల్గనేనిఁ
జనుదెంచి [4]కడికడిఁగొని తానె కుడుపు
నిచ్చపై నలికటం బెక్కించుకొనుచు
వచ్చు మిమ్మర్ధిఁ గొల్వఁగ వచ్చునపుడు
జడులకైనడి నాత్మసంతతిఁ గూర్చి
యడిమోహమున ముద్దులాడుట గాదు

౧. డింగరీఁడో; సంస్కృతానువాదమున 'అశ్వపాల'. ౨. మహాదేవి. ౩. బెట్టింపు. ౪. కడిగడి.

ఆరంగ నేఁ దమ యారాధ్యదేవు
పేరుగావున నన్నుఁ బెద్ద మన్నించుఁ,
బొందంగ రాగుంజుపోగుంజులాట,
గుందెన [౧]గుడిగుడి గుంజంబులాట,
యప్పలవిందులయాట, వల్మాఱుఁ
జప్పట్లువెట్టుట, సరిగుంజులాట,
నేర[౨]బొంతలయాట, సిట్ల[3]పొట్లాట,
గోరంటలాట, డా[౪]గుడుమూఁతలాట
దీకొని దిగుదిగుదిక్కొనునాట
లాకాంక్ష నాతోడ నాడెడువాఁడు,
విలిచిన ముందట నలిచినఁ బలుకఁ
డలవోకయును జూడఁ డలుక యెట్టిదియొ
కాలమజ్జనముల వేళలు దప్ప
బాలురతో నాడఁ బఱవఁ డెన్నడును
నమ్మెడుబండుల కఱ్ఱులు సాప
నమ్మ నా కిదివెట్టుమని [౫]వేసలింప
ననయంబు [౬]మాలింగమున కిచ్చి కాని
కొనఁ డేపదార్థంబులును దాన యెఱుఁగు

---

౧. గుదిగుది. ౨. బోతల. 3. పొ. ౪. గురు. ౫. వేసరిం. ౬. నా.

నలిగెడునంత యన్యాయంబు సేయఁ
బలుకకుండుటకు నావలన లే దెగ్గు,
అక్కజం బీయల్క యదియు మీచేతఁ
జక్కఁగాకున్న దర్శనమాత్ర యంద,
విచ్చేయవే దేవ విచ్చేయవయ్య
విచ్చేయు నాస్వామి విచ్చేయుమనుచుఁ
బుడమిఁ జాఁగిలిమ్రొక్క నడుగుల కెఱఁగుఁ
దొడఁగి డగ్గుత్తికతోడన లేచు
ధర వెండియును మ్రొక్క నురము లింగంబు
నిర[1]వడఁ [2]జాఁకిట [3]నిరుకుచు లేచుఁ
జక్కఁ జాఁగిలఁబడి జగతి వెండియును
మ్రొక్క నెంతయు నేడ్పు మొగముతో లేచుఁ
బెక్కుమారులు నిట్లు మ్రొక్కుఁ బ్రార్థించుఁ
జక్కన నయ్య పచ్చడము చెఱంగుఁ
బట్టి తూనిగిలఁగఁ[4]బడుఁ గ్రుచ్చి తివుచుఁ
గట్టల్క మీచేతఁగాని పోదనుచు
నాపాపఁ డీభంగి నలమటపడ, ద
యాపూర్తి మాదిరాజయ్యగా రంత
దశనదీధితులు వక్త్రమునఁ దుల్కాడ

౧. పడ; పద. ౨. జంకిట. ౩. నిడుకొని. ౪. వడి.

శిశువాక్యమునకును జిఱునవ్వు నగుచు
నింటింటఁ గలరుగా కిల శీలవంతు
లింటిలోపలఁ జెల్మ లెందును గలవె
యలిగినఁ దిట్టుదు రఱతురుగాక
పలుకకనుండదు దుర్భావంబు గలదె
యిల ¹బాల లింటింటఁ గలరుగా కెందుఁ
దలపోయ నిట్టిముగ్ధ గలండె తొల్లి ?
వీనిమాటలు సూడ వేఱొండువిధము
గానోపు సకలేశు నానతి యదియుఁ
బదపద శిశువ ! వచ్చెదనంచు నచటఁ
గదలి యేతెంచుచు ఘనమైనయట్టి
పదము నేఁ గోరమి కది దాన సాక్షి
యదియునుగాక మహాభక్తవితతి
వావిరి దయసేయ వరద నీదాసి
గావున సకలేశ దేవదేవుండ
యెన్నడువలయు నా కిది యనఁ గాన
మన్నింతుగాక నామాట నేఁడనుచు
నిమ్మాడ్కి నొకగీత మిల మృదుమధుర
సమ్మిళిత²వినయసరసోక్తు లలర

---

౧. చిన్నపాపలు. ౨. ంబుగా.

నానతి యిచ్చుచు నల్లన సుస్మి-
తాననుఁ డగుచు గృహంబు దగ్గఱుచు
నేమి సేసెద వింటిలో మహాదేవి!
యేమిటి కలిగినాఁ డింతి [౧]నీవరుఁడు?
పడఁతి నీపుత్త్రుండు బాలలింగన్న
నడురేయి యిల్లు వెల్వడి యేలవచ్చె
ననుచు నానతియిచ్చు నమ్మాత్రలోన
విని యుల్కిపడి బలువిడి నేఁగుదెంచి
చక్కఁ జాఁగిలఁబడి మ్రొక్కుచు [౨]వెండి
యక్కాంత పలుమారు నడుగుల కెరఁగ
నొక్కింత సని చొచ్చి చిక్కమాదన్న
[3]యెక్కడ నున్నాఁడ వేమి సేసెదవు?
లేలెమ్ము, చనుదెమ్ము, లింగార్చనమ్ము
కాలమాసన్నమ్ము గ్రక్కున రమ్ము;
అట విముక్తిపదమ్ము నం దేసుఖమ్ము
స్ఫుటభక్తిమార్గమ్ము భువి మనసొమ్ము
గాన చైతన్యమ్ముఁ గైకొమ్ము, సహజ-
మానమ్ము వోనిమ్ము, మాకుఁ బ్రియమ్ము
వలుక ననుచలమ్ము నలుక నెపమ్ము

౧. నీవిభుఁడు. ౨. మఱియున. 3. యిక్కడ నీవిట్టి.

గలుపమ్ము నీయెడఁ గలదని మమ్ము
నలుక మాన్పింతు రమ్మని తెచ్చెఁ జుమ్ము
బలువడి తథ్యమ్ము బాలలింగమ్ము
అనుచు దయావలోకనసుధాసార
వినుతపయోరాశి వెల్లివైఁ [1]బఱప
యలసి నిద్రించిన [2]యధ్వగు ప్రేసి
తెలుపఁగ నొయ్యనఁ దెప్పి[3]రినట్లు
గలయఁ బ్రాణము మేన నెలకొన వీఁపు
నులిగొల్పి కరతలంబులు వ్రేళ్లుఁ బెనచి
తల నెక్కొలిపి చెమటలుగూడ నొక్క-
వలనికి వ్రాల్చి బాహులు నూరగించి
కటములు బొమలుఁ జక్కనఁ బట్టి ముక్కు-
పుటములు నోష్ఠముల్ వొంద మో మెత్తి
తనువు నుల్పుచు [4]నిక్కుచును నావులించు
చును నూర్పు లందఁబుచ్చుచుఁ గనువిచ్చి
ఘను మాదిరాజయ్యగారికట్టెదురఁ
గని సంభ్రమముఁ [5]బ్రీతి గంపంబు భక్తి
నుడిగొన బిట్టుల్కిపడి సాఁగిలంగఁ

---

౧. గరిమ. ౨. యట్టిచందమున. 3. క్లి. ౪. నిల్లు. ౫. దయాకంపితభక్తి.

బడి పదాబ్జంబులపైఁబడి మ్రొక్కి-
ధన్యుండ పుణ్యుండ ధర నేన విగత
దైన్యనిరస్తజఘన్యమహావ-
దాన్య యనన్యసామాన్య లోకైక
మాన్య దూరీకృత మాతృకాస్తన్య
జితమనోభవసైన్య హతభవజన్య
సతతనిర్దళితాన్యసమయచైతన్య
యనుచుఁ గీర్తించి యిల్లాలును దానుఁ
దనయుండు వెండియు ధరఁ జాఁగిమ్రొక్క
నంత భక్తానీక మలరుచు మ్రొక్కి-
చింతింప నిట్టివిచిత్రంబుఁ గలదె
తనయుని ప్రాణంబుఁ దండ్రిభక్తికిని
ననుపక్తి శివునీగి కది సెల్లె నాఁడు
దనయుని భక్తికిఁ దండ్రిప్రాణంబు
ననుపక్తి గురుసీగి కది సెల్లె నేఁడు
మజ! బాపు! సకలేశుమాదరాజయ్యా!
మజ! బాపు! సద్భక్తమానసశయ్యా!
తావకమూర్తి దాదాలఁ గాంచినజ-
నావళి బహుపాతకావళుల్ సెడవె?
భవదతులితమూర్తిఁ దవిలి కన్గొన్న

నవినీతుఁడైనఁ గృతార్థుండు గాఁడె?
వేయేల? మీతనుచ్ఛాయపైఁ బొలయఁ
బాయవే జీవుని పాశబంధములు?
బాగొంద మీస్నేహపటువీక్షణమున
రోగియు నపుడ నీరోగిమై చనఁడె?
విధియింప మీదయాన్విత వీక్షణమున
బధిరుండు సకలశబ్దశ్రోత గాఁడె?
భవదీయకారుణ్యభరితేక్షణమున
ధ్రువము మూఁగైనఁ జతుర్వేది గాఁడె?
నెట్టన [1]మీదయాన్వితవీక్షణమునఁ
బుట్టుఁజీఁకునకైనఁ బొడలవే దృష్ట్లు?
పాలింప మీదుకృపావలోకనము
ప్రాలిన వృద్ధైన బాలుండు గాఁడె?
యంకింప మీదు ఘృణావలోకనత
నంకురింపదె కొరడైన నక్షణము?
గణుతింప మీకాల్యకరుణైకదృష్టిఁ
గుణపమైనను లేచి గునగునఁ జనదె?
భావింప మీమోహభరితైకదృష్టి
దావానలంబైనఁ దా మంచు గాదె?

---

౧. నీ.

లీల మీాహిత[౧]దృగ్విలోలసంగతిని
హాలాహలంబైన నమృతంబు గాదె?
మహానియ్యాభవదియ్యామహిమ దలంప
సహజంబకాక ప్రశంసింప నెద్ది
ప్రార్థింపఁ గైకొని పైకొని సుతుని
నర్థి సల్పఁగ విజ[౨]యంచేసినాఁడఁ
బూని మీారై ప్రాణదానంబు సేయ
మానుగా [3]నీచిక్కమాదన్న మనుట
యిది సోద్యమే యంచు నిల భక్తవితతి
వదలక నిజకీర్తి వర్ణింప నిట్లు
మాదిరాజయ్య సమ్మదలీలఁ జిక్క-
మాదన్న ప్రాణంబు మహి నెత్తినాఁడు
అరుదరు దనఁగ [౪]దయామతి నేఁడు
గరుణించెఁ బండిత[౫]ఘనుఁడు వాదములు
దెల్లంబుగా మహాదేవయ్యగారి
కెల్లవారునుజూడ నిల నట్లుఁగాక

కదిరె రేమయ్య కథ

కదిరె రేమయనాఁగఁ గరుణాప్రపూర్తి
విదితసద్గురుమూర్తి సదమలకీర్తి

---

౧. దృష్టి. ౨. యముచేసి డాసి. 3. నిల. ౪. నేఁడతిదయామతిని. ౫. గురుఁడు.

యవధూతవినతజనార్తి చిన్మూర్తి
యవిధి నిషేధక్రియాచక్రవర్తి
యారంగ గురుదర్శనాసక్తి నొక్క-
యూరికిఁ జను చతఁ డూరిచేరువల
నాసక్తిఁ గాలలింగార్చనవేళ
యాసన్నమగుడుఁ గాలాతిక్రమంబు
సేయఁ దప్పగునని శివపురాణములు
మ్రోయుఁ గావునఁ ద్రికాలాయత నియతి
యొక్కింతయును దప్పనోయని యచట
నొక్క-భక్తునియింటి కుద్వృత్తి నరుగ
నతిశయప్రీతిమై నా[1]భక్తవరుఁడు
[2]సతియు సుతుఁడుఁ దాను జాఁగిలి మ్రొక్క-
యప్పుడు నిత్యలింగార్చ[3]నా నియతి
దప్పకయుండ సద్భక్తిఁ జెల్లించి
యారంగ లింగార్చ[4]నావసానమున
వా రారగింపంగ వడిఁ జాఁగి మ్రొక్కి-
జనకుఁ డాయయ్యప్రసాదంబు వేఁడి-
కొన, నట్లు సుతుఁడు నకుంఠిత[5]భక్తి

౧. భక్తిప. ౨. సతియును దారును సుతుఁడును. ౩. నవేళ.
౪. నాంతంబునందు. ౫. ప్రీతి.

దనర మ్రొక్కుచుఁ బ్రసాదంబు వెట్టించు
కొని, తల్లియును దానుగూడ భోగింప
నంత నాకదిరెరేమయ్యా సద్గురు ని-
తాంతదర్శనసముద్యత్ప్రీతి యెసగ
నరిగి తద్గురుకరుణామృతాంభోధి
నరుదొంద నోలాడ నంత నిక్కడను
గొడుకు దోడ్తోడన యెడదాఁక తల్లి
విడుకలు గొనివచ్చునెడ మహోరగము
వెనువెంట వచ్చు పుత్త్రునిఁ గర్వ, నవ్వ-
చును దేవునానతి యనుచుఁ దత్సుతుఁడు
అమ్మమ్మ పాముపా మటువోకు మనుచుఁ
గ్రమ్మన లింగంబుఁ గలియుడు నంతఁ
జిడిముడిపడక చచ్చెర సుతుం డనక
తొడిఁదొడి వైద్యులఁ దోడితెం డనక
యురగ మెక్కడనుండియో వచ్చె ననక
ధరఁ బూర్వలిఖితంబు దప్పునే యనక
ఝల్లన గుండె ధిగుల్లన నవసి
యుల్లంబు గలఁగక యుపతాపపడక
చెల్లఁబో యనక హా శివశివా యనక

తెల్ల మొక్కుండుగదే పుత్త్రుఁ డనక
భావింప సుతుఁ దిన్న పాపంపుఁబుర్వు
దేవుఁడ మమ్మేల తినదయ్యె ననక
పసనిపండుండఁగఁ గసుఁగాయఁ ద్రెంచు
[1]టసమాక్ష [2]నీదుమహత్త్వమే యనక
పండుగానని [3]దొంగభావనఁ జూప
[4]గుండాడ గావ్రనకును జన్నె యనక
పూనిభక్తుల చేతిభూతిఁ బెట్టింపుఁ
డైనను బ్రతుకఁడా యాత్మజుఁ డనక
యొలయ మీభక్తుల కొకబారియైనఁ
దలఁగఁ దల్పమి మీకు ధర్మమే యనక
ధర నరుల్ ధర్మంబు దలఁ గాచునండ్రు
వరభక్తి సుతుఁ గావవలవదే యనక
మలహర, మిమ్ము నిచ్చలుఁ బూజసేయు
ఫలమకో మాముద్దుపట్టి చావనక
మృడుఁడ మ్రింగిన నీవ మ్రింగుదుగాక
కొడుకుఁ బాముచ కేల కడిసేసి తనక
గళమున విషవహ్ని దల విషపూర
మలరెడు విషమవిషాహి ముంజేత

---

౧. అసమాన. ౨. నీకిదియుంగమే. ౩. దొంద. ౪. గుండుండ.

జ్వలనాక్షు [౧]మిముఁగోరి కొలుచువారలకుఁ
దలపోయఁ జావెట్లుఁ దప్పనే యనక
చెచ్చెర సుతుప్రాణ మిచ్చిన నేఁడ
యచ్చనలాడెద నభవ మీకనక
వీరభద్రయ్య [౨]యీబారి గడపిన
వారక జాతర వచ్చెద ననక
యనుపక్తి వ్రేళ్లతో నారతు లిత్తు
మనుపరే పుత్త్రుఁ బ్రమథులార యనక
తాలుతుఁ బసిఁడి[౩]పాదములు మీపేర
బాలు గుడ్డవతల్లి బ్రదికింపు మనక
ఘనముగా [౪]మూఁపునఁ గండ లిచ్చెదను
దనయు మన్పరె పురాతనులార యనక
తల్లిదండ్రులు దమతనయునిఁజూచి
మెల్లన నవ్వుచు మేలయ్యె ననుచు
ఖ్యాతిగాఁ బ్రమథుల కవిలియ కెక్కఁ
బో తనూజుండని పొంగుచుఁ దార
యిరుగులఁ బొరుగుల నిండ్లిండ్ల భక్త
వరులును నరులు నెవ్వరుఁ గానకుండ

---

౧. మిమ్మునిచ్చలుఁ బూజసేయు. ౨. రో. ౩. యారతులు.
౪. వీపున.

వరసుతుఁ దద్గృహాంతర్వేదియంద
పరమసమాధి [1]సంప్రాప్తుఁ గావింప
ధీమణి గురుభక్తితిలకుండు గదిరె
రేమయ్యయును గురుస్వామి భజించి
[2](ప్రాఁబోరి నేడ్దినంబులును దదీయ
గురుని యాజ్ఞాపన శిరమునఁ దాల్చి
మరలి యాభక్తుని మందిరంబునకు
నరుగుదేఁ దొల్లింటియట్ల భక్తుండు
మ్రొక్కి తత్కాలసముచిత సత్క్రియలు
నెక్కొల్పి లింగావసరముఁ జెల్లించి)
యంతఁ బ్రసాదభోగావసరమునఁ
గాంత గాంతునిఁ జూచి కదిరె రేమయ్య
వచ్చినప్పటఁగోలె వరపుత్త్రుఁ గాన
మెచ్చట నున్నవాఁ డేల తోడ్తేరు
మొన్న వచ్చిన మీరు మ్రొక్క మీ కంటె
మున్న చాఁగిలిమ్రొక్కె ముద్దు దులాడ
నతియు [3]నీవును బరిచర్యలు సేయ
సుతుఁడు నందించుచుఁ జూచుచునుండెఁ

౧. ప్రాప్తవ్య. ౨. కుండలీకరణము చేసినపంక్తులు పూర్వముద్రణములో లేవు. ౩. (బతియుఁ.

జెనసీ మాలింగంబుచేఁ బ్రసాదంబుఁ
గొనఁగఁ జే[1]యొగ్గి తాఁగొనియె మీ వెనుక
వెండి మాయొద్దన యుండె మే మిచట
నుండ నొండెడఁ గుమారుం డేఢ నుండె
నింటిలో లేఁడు వొర్గింటి కిర్గింటి
కొంటెఁ[2]బోఁవఁడు గరసంటి నీ వింటి
వెలుపల నిలుచుండి పిలువుమా తల్లి !
పిలిచిన విని రాని బిడ్డలుఁ గలరె ?
యనవుడు సంగళవ్వనె సుతుఁ బిలువఁ ?
దనయుఁ బిల్వకయుండఁ దాను నిమ్మవనె ?
పిలువని నిమ్మవ్వ విలిచిన సంగ
యిలువుట్టుగొంతుల కెనగాని నన్ను
నెట్టణ భక్తసన్ని[3]హితగాఁ దలఁచి
పట్టెఁ బిల్వఁగఁబంపఁ బాడియే దేవ ?
వైరాగ్య మగునో పిల్వకయున్న సుతునిఁ
గోరి సంసారంబగునో సుతుఁ బిల్వఁ
బిలిచెద నననేర బిలువ నా నేర
నిల దయాత్మక నీవ యెఱుఁగుదు దేవ,
కొడుకు మీయడుగులకడన యుండంగ

---

౧. యొడ్డి. ౨. గాఁబోయెనో యుండ. 3. హితుఁగావించి.

వడి నొండుసోటఁ బిల్వఁగ నేల యనుడుఁ
దఱిఁదఱి మఱితాన తనయు సమాధి
దెలిపించి [1]పువ్వుఁబత్త్రిరి విభూతియును
దలఁగ నూఁకుచు మహోద్ధతలీలఁ బేరఁ
బిలుచుడు నిద్ర దెప్పిఱినట్లు సుతుఁడుఁ
గనువిచ్చి శరణార్థి యనుచు రేమయ్య
గనుఁగొని ముకుళితకరకంజుఁ డగుచు
సరసరఁ దల్లి నిజస్తన్యవృష్టి
గురియఁ [2]జాఁకిట నిడి[3]కొని పుత్త్రుఁ దెచ్చి
కదిరె రేమయ పాదకమలముల్ నుదురు
గదియంగ మ్రొక్కింపఁ గరుణ దలిర్పఁ
దనయునకును బ్రసాదముఁ గృపసేసి
జననీజనకుల కాశ్చర్యంబు గాఁగఁ
బూని యేడ్దినముల పీనుంగునకు ద
యానూనమతిఁ బ్రాణదానంబు సేసెఁ
గదిరె రేమయ్య ప్రకాశితభక్తి
విదితంబుగా నాఁడు వెలయంగ నేఁడు
సదమలదృఢభక్తి సంపద మెఱిసి
పదములు కృపసేసెఁ బండితేశ్వరుఁడు

---

౧. బిల్వపత్త్రిరియు విభూతి. ౨. జంకిట. 3. కొమరుని.

దెల్లంబుగా మహాదేవయ్యగారి
కెల్లవారును జూడ నిల, నట్లుఁగాక

చేటల వేమయ్యగారి కథ

వెండియుఁ జేటలవేమయ్య నాఁగ
ఖండేందుధరభక్తగణమదేభంబు,
నాద్యష్టఁ డణిమాదికాప్తైకగుణ స-
ముద్యోతితైశ్వర్యయుత యశోరాశి
గహనభక్తిమహత్త్వకౌక్షేయకృత్త
బహురససిద్ధనివహాఘోణుఁ [1]డనఘుఁ
డపగతరస రసాయనభోగముఖ్య
విపులరాజితరాజ్యవిభవ సౌఖ్యుండు
నిర్గతస్వర్గాపవర్గమార్గుండు
భర్గనిరర్గళభక్తికాంతుండు
బసవనామార్పిత [3]ప్రాణార్థదేహ
విసరుండు జం×మవిషయు°వర్తనుఁడు
బసవపాదాంభోజ పరి×వర్ధమాన
విస్ఫురాంచిత హృదయ సరోవరుండు
బసవపాదధ్యాన షట్పదకల్పవృక్ష
లసితచిత్తాలవాల ప్రశస్తుండు

---

౧. డసము. ౨. వ. ౩. ప్రాణదేహార్థ. ౪. చిత్తుండు. ౫. వర్త.

* (బసవపురా[1]ణ ప్్రబంధైక లిఖిత
రస[2]వాదిగణమనోరాగ [3]ప్రస్తరుఁడు)
బసవాక్షరానర్ఘ బహుమణి సంప్ర-
వసనసముదయ జిహ్వాకరండుండు
బసవాక్షరత్రయప్రఖ్యాత దివ్య
కుసుమనిజాత్మ[4]నిష్కుటిలషట్పదుఁడు
బసవాక్షరశ్రవణ సుధాసమాన
రసపూర్ణకర్ణాంతరతకలశుండు
బసవగుణస్తోత్ర పరిచితచిత్ర
రసికరసజ్ఞాన రాజిత[5]పటుఁడు
బసవగీతలతాప్రభాస[6]వేల్లిత స-
రస మనఃకల్పకరాజితుం డనఁగ
వీఁగుచుఁ జేటలవేమయ్య[7]భువిని
దాఁగాక మఱియు మేదరులు గొందఱకు
జీవితంబులు సేసి చేటలు సాలఁ
గావించి బండ్లను గడపి యూరూర

---

* కుండలములలోని రెండుపాదములకును సంస్కృతాను వాదము లేదు.

౧. ణాదిభాట్టైక ; ణైకభద్రైక (ప్రాలైక.) ౨. నామ. 3. పుస్తకు. ౪. జాకుముద. ౫. మయుఁడు. ౬. వేల్లన. ౭. యావని.

నమ్మించి తెప్పించి యందుల లబ్ధి
నెమ్మితో జంగమనివహార్పణంబు
సేయుచు సద్భక్త శిష్టసద్గోష్ఠిఁ
బాయక శుద్ధసద్భక్తిఁ జరింప
జనులు గీర్తనసేయ విని వారివారి
కనురక్తి సందర్శనార్థ మేతేర
శుద్ధాత్ము వేమయ్యఁ జూచు నాకాంక్ష
నుద్ధతి నొకరససిద్ధుఁ డేతెంచి
చేయు కాయకమును శివభక్తి[2]తతికిఁ
బాయ కట్టుల [3]సమర్పణ సేయుటయును
గని యతివిస్మయాక్రాంతాత్ముఁ డగుచుఁ
దన రససిద్ధి యత్తఱి కంచు మున్ను
రసము శోధించి, చారణలు గావించి,
యనఘౌషధంబుల రసతైలములను
దొఱలఁ బాషాణధృతులను మర్దించి,
నెఱయ మూర్ఛకుఁ దెచ్చి, మఱి చంపి, కల్క-
ముగ సాంగముగఁ బిండములను భావించి,
తగు వజ్రమూష మందపుఁగాకఁ దీర్చి,
యలరు పక్షచ్ఛేద నౌషధావళులఁ

---

౧. ప. ౨. వితతి. 3. ప్రణిపత్తి.

బలుమరు నందు వేపనము గావించి,
వర[1]మంత్రమూలికావ్రాతసారమునఁ
గరమొప్పఁ దద్రసకల్కంబు నోదివి,
క్రమమొంద భాగసంఖ్యను మిత్రపంచ
కము, దాని కథరోత్తరముగ సంధించి
పొందుగా నందించి మందతీవ్రాగ్ని
లొందుపాక మెఱింగి, యూఁదించి, పుచ్చి,
పొంగశీతలమైన యాఘుటికకును
భంగిగా నట్లు దీపనము పుట్టించి,
భువి జంత్రములఁ బుటంబుల నౌషధములఁ
దవులఁ బాషాణసత్త్వంబు హేమంబు
గరమొప్ప వజ్రసంఘము గ్రాస మిచ్చి,
పరితృప్తిఁ బొందించి, [2]పండినయట్టి
చిరమూలికాబద్ధ వరరసఘుటిక
విరచింపఁగ సహస్రవేది గా ననుచు
వినతుఁడై సిద్ధుండు వేమయ్యపాద
వనజాతములపొంత వడి నిడి యరుగఁ
దగు సిద్ధరసనిమిత్తంబున నర్ధ
మగుఁ గోటిసంఖ్యల కందుల లబ్ధి

౧. మంద ముప (పి)కా (క) ౨. పండించినట్టి.

[1]వలచిన వస్తువు లీల జంగమముల
కలరించి యిత్తుఁ గాయక మేల యనక
వాఁడు సిద్ధుం డిది వరరసం బనక
పోఁడిగా నొకపూరిపుడకకుఁ గొనక
పోయక తనచేయుఁ గాయకం బట్ల
చేయుచు వేమసుధీయుతుం డుండ
నంతకుమున్న తా నటయున్కి నేసి
నింతవృత్తాంతంబు నెఱిఁగి యొక్కయ్య
[3]ధర నచ్చటనయున్న వరరసఘుటిక
యొకు లెఱుంగకయుండ నొయ్యన పుడికి-
కొనిపోయి ప్రజలును వనితయుఁ దాను
మనుచుండె సకల[4]సమగ్రత దనర
నంత సిద్ధుండు వేమయ్యఁ దలంచి
యింత కెట్లుండెనో యిలఁ బ్రతిలేని
రస మిచ్చితిఁ బడయరానిది గలదె
రస సిద్ధి రాజులరాజు గాఁ డెట్లు
[5]సూతండుగాక యంచును రససిద్ధుఁ
డేతేర వేమయ్య యెప్పటియట్ల

---

౧. చలపిననవలీల జంగమార్చనము ౨. చేయింతు. 3. ధరణిన. ౪. సద్ధనతసెలంగ. ౫. జాతును.

చిరివిన బొంతయుఁ జేతికత్తియును
జెరివిన తడుపునుఁ జేతికాయకముఁ
జేటల నమ్మి తెచ్చిన లబ్ధి యదియు
నేటంపుఁ బదమగు నిలువడి సూచి
చేటలు గీటలు సేయంగనైనఁ
జేటల వేమఁ డంచిన పే రడంచి
చేటలయర్థంబు శివదేవుభక్త
కోటి కిచ్చుటఁ జేసి కువలయంబునను
జేటలవేమఁడన్ సిరిగలపేరు
వాటిగా మును రసబద్ధ మిచ్చుటయు
ననుభవింపమి నిష్ప్రియత్వమో, లెక్క-
గొనమి గర్వమొ, యొల్లకునికియొ, భక్తి-
మహిమయొ, యింకేల మాసొమ్ము దెమ్ము
[1]మహి నమూల్యంబగు మారసఘుటిక
యనవుడు నద్దిరా యది సిద్ధరసమె
ఘనత నేమియు నెఱుంగముగదే యకట
మినమిన మెఱచుచు మును వెండిపూస
యునుబోలె నుండె నయ్యునిచినచోన
మును నీవు సెప్పంగ విని మెవ్వఁడేనిఁ

---

౧. మహిత.

గొనిపోయెనో యెవ్వరును గానకుండ
బొమ్మలకని కొనిపోయిరో బాలు
రమ్మెయి నిమ్మెయి నాడుచుం గాంచి
యఱుతిపూసలకొల్కి కని పుచ్చికొనిగొ
వఱలం జేటలు విల్వవచ్చినవాడు
మెలంగువారలు భువి మెట్టిరో క్రుంగం
గలసిపోనూకిరో కసవుతోంగూడం
గ్రేవ నెండెడి ప్రత్తిగింజలం గలయ
భావింప కెత్తిన గోవులు దినెనొ
పెట్టినచోటనే పెంపేది ధూళి
వట్టియున్నదొ మును పరికింపలేము
ఇచ్చవేడ్కంగనె నీకిచ్చితి రసము
పుచ్చుకొనని పెట్టిపోయితే నాండు
నదియేల పెట్టితి వక్కడ ఘుటిక
యిదియేల యరసెద విప్పుడు వచ్చి
యెవరిచేతికి నిచ్చి తేలవచ్చితివి
యెవరి వేండెద విదియేల కలంగం
గొనినవార్గలిగిరా కోటీశ్వరైరి
యునిచినచోటన యుండె లేకుండె

సిద్ధరసం బది సెడునె యెబ్భంగి
బద్ధంబు దా నేలపా లగునెట్టు
లననేల తనచేత నది గానిపనియె
యనుట సిద్ధులగుణం బంతటఁ బోక
యనుభవింపుఁడు రసం బది యెల్ల వేనిఁ
దనకిందు పోయెద నననేల వేయు
నిక్కడఁ బెట్టిపోయితిగదా యీక
నక్కడిక్కడఁబోయె ననియె దేమనుడు
మొదల నీఘుటికకుఁ బదిమణుఁ [1]గులుగ
నిది యెక్కుడుగ నిత్తు నిందు రమ్మనుచు
నలఁదిన నిజలలాటాంకిత ఘర్మ
జలమిశ్రితవిభూతి నలఁచుచు ఘుటిక
గావించి యతనిచే గ్రక్కునఁ బెట్టి
భావించి సిద్ధుండు భ్రమితాత్ముఁ డగుచుఁ
గనుగొన దశపరీక్షుల సిద్ధమగుడు
ననుకీర్తి సేయంగ నంతకుమున్న
వేమయ్య [2]మహిమయు వేమయ్య [3]యీగి
వేమయ్య భక్తియు వినఁజోద్యమగుడు
దండిజంగమము ప్రత్యక్షుఁడై వచ్చి

---

౧. గులకు. ౨. యీగియు. 3. మహిమ.

పండుగనియతిఁ బండ్రెండు వేలకును
[1]గొడగలుఁ గట్నముల్ గుఱ్ఱము ల్దగిన
తొడవు లొడ్డెన లారతులుఁ బడిగెములు
గలఁతులుఁ గోరలుఁ గంటలుఁ [2]గంచ
ములు ధూపముల దీపముల పాత్రములును
బంచామృతములును బాయసాన్నములుఁ
బంచభక్ష్యాద్యన్నపానోదకములు
ఘనసార తాంబూల గంధమాల్యాదు
లను [3]ర క్తి నటుగూడ నర్పించికాని
కుడువఁ బ్రసాదంబు, దడసిన మేను
విడుతుఁ జేటలవేమ! వినుమంచుఁ జెప్ప
నప్పాట సిద్ధున కారసంబిచ్చు
నప్పుడు నాప్రేళ్ల నంటినమన్న
ఇసుమంత నిలిచి చే నిచ్చి మ్రొక్కుడును
మసలక తజ్జంగమంబు హర్షించి
ఘనుఁడ చేటలవేమ [4]కలియుగసోమ
ఘనుఁడ చేటలవేమ [5]ఘనదానకామ
బాపు చేటలవేమ బసవేశధామ

౧. గొడుగులు. ౨. కంబ. ౩. ప. ౪. 'కలికాలవృషాధీశ' అని సం. ౫. 'కామ్యప్రదాన' అని సం.

బాషంచు నాయయ్య వరువడి నేఁగి
పండుగు నుడివిన బాస నీపదియు
రెండువేలకు సమర్పించిన బ్లెజేఁగి
యరిగెఁ దాఁ బరిభవం బందుచు సిద్ధుఁ
డురుకీర్తి వేమయ్య యుండె నవ్వుచును;
అదియునుగాక లింగార్చనా నియతి
యుదయమజ్జనవేళఁ గదియవచ్చుడును
నసదృశంబగు గురుధ్యానైక భక్తి
బసవపదధ్యాన భావనాపూర్వ
నిద్రార్పితోచిత నిజలింగగర్భ
ముద్రితేంద్రియచయంబులు విషయములు
పొంగిలింపకయుండె లింగసంస్పర్శ
నాంగీకరణ నియమావళి సలుప,
వడి "నమోరుద్రాయ పథిషదే" యనఁగ
వడి "నమో రుద్రాయ వనసదే" యనఁగ
శృతి నట్ల "యప్సుషదే స్వస్తి" యనఁగ
శ్రుతులు "[1]సర్వం నమ రుద్రాయ" యనఁగ
సతతంబు భువి వనజల సంగమములు
శ్రుతి "త్వత్ ప్రయుక్తం కరోమ్యహ" మనఁగ

---

౧. సర్వోహ్యేషరుద్రో.

మతి నేకజీవ, కర్మద్వయ, త్రిగుణ,
చతురంతరంగ, నిజస్థూల భూత
పంచక, షడ్వర్గ, పటుసప్తధాతు,
వంచితాష్టమద, [1]నవరస, వికార
వితతదశప్రాణ, విరచితక్రియల
నతుల సముదిత ని[2]ద్రాంతరచర్య
దేవ యంతయు భవదియ్యప్రసాద
భావంబకా నన్ను భావింపుమయ్య
యనుచుఁ బ్రార్థన చేసి యవధానలీల
ననయంబుఁ "దత్త త్సమర్ప్య దేవాయ"
యనఁగఁ దత్తద్విషయములు గార్యాఘ
మును "గథంచిన్నోపభుంజీత" యనఁగఁ
దనప్రాణలింగార్పిత క్రియారంభ
మునకు నుద్యుక్తుఁడై తనచరిత్రకును
మెట్టెడి ముట్టెడి పట్టెడి మేనఁ
బెట్టెడి కట్టెడి పృథువస్త్రసమితి
మెయ్యవి వలయుఁ దా నివియాదిగాఁగ
నన్యోపదార్థంబు లర్పింప నంత
[3]సరి బసవధ్యాన పరమామృతంబు

---

౧. 'ఋణా నవ' అని సం. ౨. ద్రాంచిత. 3. ప.

భరితమై దేహాకుంభమున దైవారఁ
బొలుపు నంతఃపరిపూరిత బసవ
కలితశబ్దంబు వా గమృతమై తనర
వడి 'బసవా! బసవా!' యను వాక్య
మడరుడు బసవనామాంకితుం డొక్క
బాలుఁ 'డో' యంచును బఱతేరఁ గాంచి
తా లేచి బిట్టుల్కి ధరఁ జాఁగి మ్రొక్కి
శ్రీవృషభేం[1]ద్రాపరావతార ప్ర-
భావస్వభావుండు బసవన్న వచ్చెఁ,
జట్టన నందికేశ్వరుఁడు శిలాదు
పట్టి దానైయున్న బసవన్న వచ్చె,
భువిని ద్వితీయశంభుం డనుపేరఁ
బ్రవితతంబైయున్న బసవన్న వచ్చె,
మండెంగ మాదన్న మాదాంబ కడుపుఁ
బండువై పుట్టిన బసవన్న వచ్చె,
సంగమేశ్వరుఁ డర్ధజనితంబునంద
భంగిగా గురువైన బసవన్న వచ్చె,
* (నామిండనికిఁ జెవియూ కీకయున్న

---

౧. ంద్ర. * కుండలీకరణముచేసినరెండుపంక్తులును సంస్కృతానువాదమునఁగాని, వ్రాఁతప్రతులందుఁగాని లేవు. బ్రౌను ఇచ్చినాఁడు.

భామ శిక్షించిన బసవన్న వచ్చె)
క్షోణిఁ జేర్కొనిన తద్గురుమూర్తి దనకుఁ
బ్రాణలింగంబైన బసవన్న వచ్చె,
ధట్టుండు బలదేవదండనాయకుని
పట్టికి [౧]మగఁడైన బసవన్న వచ్చె,
నెలమిఁ గప్పడిసంగమేశు తద్గురువు
వలికించి వెలసిన బసవన్న వచ్చె,
దండి బిజ్జలుఁడు ప్రార్థనసేయఁ దవిలి
బండరు గైకొన్న బసవన్న వచ్చె,
మిండభక్తునకు నమ్మేదినీనాథు
బండరు విచ్చిన బసవన్న వచ్చె,
ముద్దసంగయ్యఁ గాముకునిఁ జేసిన వి-
పద్దలనుండగు బసవన్న వచ్చె
నేణాంకధరుభక్తుఁ డేఁగ నేతేరఁ
బ్రాణంబు లెడదాఁకు బసవన్న వచ్చె,
శూలి వేఱొకరూపమై లీల వేఁడ
ఫాలాక్షు మిచ్చిన బసవన్న వచ్చె,
ముదమున జొన్నలు ముత్తియంబులుగఁ
బదపడి [౨]చేసిన బసవన్న వచ్చెఁ,

---

౧. వరు. ౨. చూపిన.

బాలించి యొకపెద్దభక్తుని మేనఁ
బాలు సూపినయట్టి బసవన్న వచ్చె,
నసమప్రసాద మనన్యార్హ మనుచు
విసము సేవించిన బసవన్న వచ్చె,
వడి దూరమున 'బసవా'యనఁ [1]గడవ
వడకుండఁ బట్టిన బసవన్న వచ్చె,
సిద్ధరాముఁ డరయ శివుహృత్కమల ని-
బద్ధుఁడై యున్న యాబసవన్న వచ్చె,
నాలించి నను దయఁ బాలించుబుద్ధి
బాలునికై వడి బసవన్న వచ్చె,
నాబసవేశుండ! నాబసవయ్య!
నాబసవస్వామి! నాబసవన్న!
తొలుమేని నాపుణ్యఫలమున నిపుడు
నలి విజయము సేసె నా గృహంబునకుఁ
గంటి నే దర్శింపఁ, గంటిఁ గీర్తింపఁ,
గంటిఁ జాఁగిలి మ్రొక్కఁ, గంటి భజింప
ధన్యుండఁ బుణ్యుండ ధరఁ గృతార్థుండ
మాన్యుండ గణ్యుండ మహి నేన యనుచు
సుకర పరమసుఖాశ్రులు వెల్లి [2]గొనఁగఁ

౧. గుండ. ౨. విరియ.

ప్రకటరోమాంచకంచుకితాంగుఁ డగుచు
గద్గదస్వరము దాఁ గంఠంబునను స-
ముద్గతంబుగ వఁగి మొగ మోరవుచ్చి
¹యెసగంగఁ గనుఱెప్ప లిడక యాబాల
బసవయ్య మొగము దప్పక చూచిచూచి
'బసవా'యనిన బాల, బసవఁ 'డో'యనుడు
బసిగొని యడుగులపైఁ బడి పొరలు,
'బసవా'యనిన బాల, బసవఁ 'డో'యనుడుఁ
గసిపోవ నడుగుల నొసలిడి రాచు,
'బసవేశ్వరా'యన్న బాలుఁ 'డో'యనుఁడు
నసలారఁ గౌఁగిట నందంద చేర్చు,
'బసవరాజా'యన బాలుఁ 'డో'యనుడు
నెసగంగ నిఱికిట నిడుకొని యాడు,
'బసిపిగా' యనిన నాబాలుఁ 'డో'యనుడు
వెస నెత్తియెత్తి శిరసునంద తాల్చు,
'బసవాయ' యనఁగ నాబాలుఁ 'డో'యనుడు
వసుధ ముందటియట్ల వడిఁ జాఁగిమ్రొక్కుఁ,
బాయ కిట్టులు 'బసవా'యన్న బాలుఁ
'డో'యన్నఁ 'గృతి నేఁగదా' యని యుబ్బి

---

౧. యెసకంబుగను.

తనరుచు బాలుపాదముల గజ్జియలు
ధ్వనివుచ్చి ధ్వనివుచ్చి గునియుచు నాడు,
¹వఱలుచు బాలుని వామపాదంబు
²గిఱిగిటగాఁ బట్టి కేళికల్ సేయు,
'బసవ! యోబసవ! యోబసవ! యోబసవ!
బసవ!' యంచును దాళపద్ధతి నాడు,
జతిగీతముల బాలు సంస్తుతింపుచును
గతులు సూపుచు నాట్యగతులకు నాడుఁ,
గోడంగిగతి బాలుఁ డాడుమనంగ
వేడుక మదిఁ దులుకాడంగ నాడు,
బాలుండు దన కేశభర మూఁది నవ్వఁ
గ్రాలుచు సోలుచు గంతులు వైచు,
జతితాళగతి బాలు నుతగతి మఱచి
యతిరతి యుఱికుర్కి యాడుచు నట్లు
కొనిపోయి యంత బాలుని గృహాంతరము-
నను దివ్యసింహాసనస్థుఁ గావించి
బసవబాలుని పాదపద్మముల్ గడిగి
యసలారఁ బాదోదకాబ్ధి నోలాడి
బసవబాలుని సమభ్యర్చితుఁ జేసి

---

౧. వలరుచు. ౨. గిలిగిట.

యసదృశతద్దయారసవార్ధి మునిఁగి
బసవన్న కారగింపంగఁ బెట్టించి
యసమప్రసాదామృతాంబుధిఁ దేలి
తాంబూలగంధమాల్యాంబరాదులు ము-
దంబున నర్పించి తనయింటఁ గలుగు
ధనధాన్యములు [1]జీవితము మొదలైన
మనుమంతయును దెచ్చి ముందటఁ బెట్టి
బసవబాలుండ నాపరమసద్గురుఁడ!
బసవబాలుండ నన్ బాలించుతండ్రి!
బసవబాలుండ నాపాలిలింగంబ!
బసవబాలుండ నాప్రాణలింగంబ!
యవధరింపవె దేవ యంచు నిల్సూఱ
సవిశేషమతి నేమశరణుఁ [2]డొప్పించి
వనితయుఁ దానును వడిఁ జాఁగి మ్రొక్క-
జను లద్భుతం బంచు వినుతింపుచుండఁ
గరమర్థి బసవన్న చరణాంబుజములు
సురభూరుహాముల కాకరములు గావె?
పొలుపగు బసవన్న పుణ్యహస్తములు
మలయు నా సురభులమందలు గావె?

---

౧. జీవధనమాదియైన. ౨. డర్పించి.

ధృతినొప్పు బసవన్న దివ్యచిత్తంబు
నుతియింపఁ జింతామణులయిక్క గదె?
యసలారుబసవన్న యమృతేక్షణములు
దులుకాడు పరుసవేదులగనుల్ గావె?
భావింప వేమయ్య ౧బసవైకభక్తి-
భావంబు గరిగొని బలియుటఁ జేసి
బసవన్నదివ్యరూపంబ యాబాలుఁ
డెసఁగ నాబాలుండ బసవన్న యగుట
బసవబాలునిమూర్తి ప్రత్యక్షముగను
నసమసంపదల కిల్లయ్యె నాయిల్లు
దనిసనఁ దత్పదార్థంబు లాబాలు
జననియు జనకుండుఁ గొనిపోవ నంత
బసవన్నసొమ్ము మాపాలిద యంచు
నసమజంగమకోటి యంత నేతెంచి
పెనుమందసములోని పృథు౨వస్త్రసమితిఁ
గొనిపోవఁ బోవఁ దక్కువ గాకయుండె;
నేపారఁ బెట్టెల నిడినట్టి సొమ్ము
లాపోవఁ గొనిపోవ నధికమై యుండె,
మును బొంత్రరల ధాన్యమును బండ్లఁ బూన్ప

౧. బసవయ్య. ౨. వస్తు.

పురాతన ప్రకరణము

మును బాఁతరల ధాన్యములు వొరగుచుండె,
గోధనంబుల రొప్పికొని పోవఁబోవ
గోధనంబులు లెక్కఁకును మిక్కుటముగఁ
దద్గృహోపకరణతతిఁ గొనిపోవఁ
దద్గృహోపకరణతతు లెక్క[1]చుండె
వాహనధనధాన్య వస్త్రాభరణ స-
మూహగోధనరాజి ముందటి కంటె
వెగ్గలంబైయున్న వేమయ్యగారి
[2]నగ్గించి యగ్గించి హరభక్తపితతి
వెక్కసంబందుచు నక్కజం బనుచు
మ్రొక్కుచుఁ జొక్కుచు [3]మోదంబు తోడ
నమ్మిన నీరీతి నమ్మంగవలదె
నమ్మితి మందు రెన్నఁగఁ బసవేశుఁ;
దలఁచిన నిటువలెఁ దలపంగవలదె
తలఁతు మండ్రు బసవదండనాయకుని;
గొలిచిన నిటువలెఁ గొలువంగవలదె
కొలుతుమండ్రు బసవగుర్వవతారు;
వలచిన నిటువలె వలవంగవలదె
వలతుమం డ్రెద బసవప్రభువునకు;

---

౧. వుండె; ఉండె. ౨. హగ్గించి హగ్గించి. 3. మోహంబు.

వలతురు దలఁతురు గొలుతురు నెమ్మి
నిల నిట్టిచోద్యంబు లిటు దొల్లి నేఁడు
విందుమే యిలుసూఱవిడుతురే తొల్లి
గందుమే భక్తులకథలయందైన
నిండినయిండ్లును నిండినభంగి
యుండెఁబో వేమయ్య యురుభక్తిమహిమఁ
గనుఁగొనఁ బాలు సాక్షాద్బసవేశుఁ
డని నమ్ముటయు మనంబున నమ్మినట్లు
బసవేశ్వరుండు నబ్బాలునియంద
వసియించి [1]సత్యంబు వరదుఁడై యునికి
వరదుఁడై [2]యక్షయవరసంపదలును
వరగృహాంతరమున వర్తిల్లఁజేసెఁ
బ్రాకటంబుగ నివి వడయుంగ రావు
గాక, యంతయు నీగి కడిఁదియ కాక
పాయనిమతి ‘బసవా’ యనుమాత్ర
నోయన్న బాలుని నాయన్న [3]గాక
భావంబు సద్భక్తి భావనా[4]సక్తి
గావలునకు నేల గతివడఁ జాలు,
జగములలో మీకు సడిసనుఁగాక

౧. తథ్యంబు. ౨. యప్పుడ. ౩. మాత్ర, గాఁగ. ౪. శక్తి.

నిగమార్థపరిపాక నిష్ఠితశ్లోక!
పరమవిశ్వాససద్భావవిలాస!
దురితసంహార! నిర్ధూతసంసార!
సద్గుణోత్తుంగ! ప్రసాదసర్వాంగ!
చిద్గతనిజచిత్త! శివతత్త్వవేత్త!
యసమవదాన్య! సనాతనధన్య!
బసవనామోచ్చార! ¹ప్రభుగుణాధార!
యవికల్ప సంకల్ప! హరగణాకల్ప!
శివభక్తిగుణధామ! చేటలవేమ!
యనుచుఁ బ్రార్థన సేయ ఘనుఁడు వేమయ్య-
యును బాలబసవయ్యఁ గొనియాడుచుండ
లీలమై నటు గొంతకాలంబు సనఁగ
శూలిభక్తుఁడు నందికోల బల్లయ్య
బాలు నర్ధోదయకాలంబునందు
గ్రాలుచు లింగసంస్కారుఁ గావించి
ఖ్యాతమహాభక్తగణసంతతికిని
భూతివీడియము లొప్పంగ నివేదించి
విమలాత్ము సలపూరి వీరషోడశ గ-
ణముల పేరిడి మహానందంబుతోడ

౧. ప్రతిదినా.

సతులసద్భక్త హస్తార్పితభూతి
సుతుఫాలమునఁ బూసి సుదతియుఁ బతియు
వీరషోడశు నెత్తి వేమయ్యగారి
యూరుపీఠంబున నునిచి పట్టుడును
బసవన్నఁ దలఁచుచు బాలుని నొసల
భసితంబు వ్రాయంగఁ గిసుకనఁ దుమ్మ
నా వేమవిభుఁడు శతాయుష్య మనుచు
దీవింప మఱికొన్ని దినములు సనఁగఁ
గారణం బొండు లేకయును బల్లయ్య-
గారిపుత్త్రుండు లింగముఁగూడ నపుడ
తారు నకామకృతమున వేమయ్య-
గారేఁగు దేరంగఁ గాంచి షోడశుని
జననియు జనకుండు నస్మితవక్త్ర
వనజాతు లగుచును వడిఁ జాఁగి మ్రొక్కి
సముచితాభ్యర్చనల్ సలిపి తత్సుతు శ-
వము గానరాకుండఁ బైఁ జీరఁ [3]గప్పి
'యయ్య యవధరింపు మవసరవేళ
యయ్యున్న'[4] దనుచు గృహాంతరంబునకుఁ

౧. కన. ౨. బొ. 3. దిగిచి; నైచి. ౪. యదియని
హాంబునకు.

దొడికొనిపోవఁ బుత్త్రుని దెసఁ జూచి
కడుఁగడుఁజిత్ర మీకొడుకున్నవిధము,
గదలఁడు మెదలఁడు గాలుసెయ్యార్పఁ
డదరిపడఁడు దనహస్తముల్ పూనఁ
డారగింపఁడు దృష్టి కడ్డమైయున్న
చీరవోఁ బెనఁగఁడు సెలఁగి యేడ్వండు
ఉద్రిక్తమతి వేఁడఁ డుగ్గుఁబాలోలి
నిద్రయో మఱి దీర్ఘనిద్రయో చూడుఁ
డనుచుఁ గప్పనవస్త్ర మటుగూడఁ దివియఁ
బనిచి షోడశుఁ జూచి ప్రహసితవదనుఁ
డగుచు మున్నేము శతాయుష్య మనుచుఁ
దగిలి దీవించుట దలఁప కీబాలు
నుగ్రలోచన! తీర్ప నుచితమే లింగ
విగ్రహా! కరుణాసముగ్ర! నీకనుచు
బసవన్నఁ దలఁచుచు నొసటను మేన
భసితంబుఁ జల్లి [1]షోడశు నెత్తి తెచ్చి
తల్లిచే నిడి నిజస్తన్యపయోధి
వెల్లి నోలార్చు వేవేగ నీవనుడు
నటమున్న సప్రాణుఁడై [2]తనూజుండు

---

౧. యాబాలుని దెచ్చి. ౨. తనూభవుఁడు.

గటకట నేడ్చుచుఁ గరములఁ దల్లి
చనుఁగవఁ బుడుకుచుఁ జన్నారగింప
జను లద్భుతంబంది సంస్తుతింపంగఁ
జేటలవేమయ్య, సన్నిధి, సంద్ర-
జూటుభక్తుండు, భవాటవీ వహ్ని-
లీల నీక్రియ నందికోల బల్లయ్య
బాలుండు షోడశిప్రాణంబు వడసె
నాఁడు, వండిత మల్లినాథ దేవుండు
నేఁ డిచ్చెఁ గృషఁ బాదనీరజాతములు
దెల్లంబుగా మహాదేవయ్యగారి
కెల్లవారునుజూడ [౧]నెలమి దుల్కాడ
ననుచు వెండియు భక్తజనరాజి యట్ల
చనుఁ బురాతనభక్త చరితాంకనములు
హేతువుల్గా నతిప్రీతిఁ బూజించుఁ
జాతుర్యమునకు సజ్జను లుత్సహింప
సడిసన్న సద్భక్తి జగమున నెన్నఁ
బడు మల్లికార్జున పండితేంద్రుండు
మహానియ్య సద్భక్తిమతి వెల్లగొండ
మహాదేవశరణుండు మహిఁ దొంటియట్ల

౧. నిలనట్లుఁగాక.

పటుతరభక్తి మున్నటియట్ల నడచె
నట [1]వెలిగొండమహాదేవుఁ డవనిఁ
ప్రథితులై యుండిరి భక్తు లందఱును
బృథుతరాన్యోన్య సంస్పృహాలీల దనర
శ్రీబసవేశ్వర శ్రీపాదభక్త
శ్రీబసవేశ్వర సేవానుసక్త
శ్రీబసవేశ్వర చిరదయా[2]సిక్త,
శ్రీబసవేశ్వర చిద్ధ్యానయుక్త
శ్రీబసవేశ్వ[3]రాంచిత గు[4]ణాసక్త
శ్రీబసవేశ్వర శిష్టమంత్రోక్త
శ్రీబసవేశ్వర [5]స్థిరకథాసూక్త
శ్రీబసవేశ్వర శ్రీసము[6]ద్రిక్త
శ్రీబసవేశ్వర శ్రేయోభిషిక్త
శ్రీబసవేశ్వర చేతఃప్రయుక్త
ప్రార్థితకీర్తి! సూరన! మంత్రినాథ,
సనాథ! యిది పురాతనప్రకరణము

*　　*　　*　　*

౧. వలి; వల్ల. ౨. యుక్త. 3. రార్జిత. ౪. ణవ్యక్త.
౫. నింబినాసక్త. ౬. ద్యుక్త.

ఇది యసంఖ్యాత మాహేశ్వరదివ్య-
పదపద్మసౌరభభ్రమరాయమాణ-
జంగమలింగ ప్రసాదోపభోగ-
సంగత సుఖసుధాశరధి నిమగ్న-
సుకృతాత్మ పాలకురికి సోమనాథ-
సుకవిప్రణీతభాసురతర దండ-
నాయక బసవాంకన ఖ్యాతగుణ గ-
ణాయతకీర్తి దిగంత త్రిలోక-
గురు పండితారాధ్యచరితంబునందు
గరము ద్వితీయప్రకరణ మొప్పారు.